ВІСТІ КОМБАТАНТА

1

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 1997

ВІСТІ КОМБАТАНТА

Рік 1997 Торонто — Нью-Йорк — Ч. 1 (204)

ЗМІСТ

(Закінчення на 128 сторінці)

У попередньому числі на цій сторінці вгорі надруковано: **"Рік 1995...** ч. 5-6 **(196-7)"**. Має бути **"Рік 1996...** ч.5-6 **(202-203)"**

У змісті надруковано: "Мирослав Малецький: Гігантизм і **аболіція**". Має бути: "Гігантизм і **деволюція**"

1

1997

ВІСТІ КОМБАТАНТА

РЕДАКТОР: Д-р Мирослав Малецький

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання кол. вояків УПА, Броди-Леви Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody-Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 30.00 дол. В США і інших країнах 30.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

Англія:

AUFC — H.Q.
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London, W2 4HG
ENGLAND

Mr. S. Wasylko
4 The Hollows
Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND

Австралія

Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Коментарі

Мирослав Малецький

ЧИ ПЕРЕЖИВЕ ІМПЕРІЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ?

Пару років тому на цих сторінках нашого журналу розважалося питання: чи вдержиться Совєтський Союз? Не вдержався! Разом з ним повалилася і ним очолювана імперія. На її руїнах постали держави, які проголосили себе незалежними. Кожна з них, беручи до уваги дотогочасні і довгочасові пов'язання суспільні, зокрема економічні, встигла в якійсь мірі від центру себе унезалежнити або стала на дорозі цілковитого усамостійнення.

Насувається знову питання: чи в новій теперішній та дещо зміненій формі вдержиться Російська імперія, якої більшість еліти задержала імперіяльні амбіції ненарушеними. А вони не малі.

В неї великі територіяльні апетити, в них також велика туга за минулою величчю і значінням у світі бувшого Союзу. Вони звикли, згідно з бажанням царя Петра І, безустанно поширювати територію своєї держави коштом чужих народів. Проф. Т. Гунчак обрахував, що Росія поширювала свої границі від 1462 р., від царя Івана III, з швидкістю 50 квадратових миль на день.

Великоросам тяжко погодитися з фактом зменшення сили і могутности бувшого Совєтського Союзу. Він, мовляв, запевняв їм високу науку і технологію, які позволяли протистояти усім затіям їх смертельного геополітичного ворога та уможливлювали здобути владу над космосом. От і тоді Росія могла наказувати цілому світові, хоч таку думку з певністю знавці зачислили б до нездорового маячіння, яке треба було б інтенсивно лікувати. Старші віком пригадують, що голова німецького Райху кілька днів перед смертю і закінченням 2-ої світової війни грозив "плютократам" (так він називав альянтів), що їх цілком розгромить таємною зброєю.

Спостерігаючи, одначе, відносини в Російській Федерації, на підставі доступних даних, нам тяжко доглянути принаймні щось, щоб давало надію на відродження імперії; історія коліс не завертає. В історії минулого багато читаємо про могучі імперії, але ніґде не знаходимо рекорду, щоб котрась з них повернулася з кладовища пережитих. Чому мало б бути інакше у Російській Федерації?

Теперішня російська еліта розгублена. Бракує їй ідеї, переконливого реального клича і людини або інституції, яка б змогла

перевести в життя це, що в сьогоденньому часі було б актуальне і для народу атракційне.

Ідеї, які рішально помогли створити наперед російську, а відтак — цю саму, але під іншим іменем — совєтську імперію, витратили силу і впливи. Російське християнство, а відтак панслявізм стали анахронічними. Анахронізмом став пізніше також "науковий соціялізм", в Росії часто називаний большевизмом. Ідеологія ця, яка мала заступити людям релігію і яка потрапила у своїх початках захопити й притягнути багато світлих умів людства, яка навіть тут і там продерлася в пильно хоронене царство християнської теології, наприкінці виявилася нечуваним обманом. Їх вчення показалося нереальним і нежиттєвим. Мимо цілковитої невдачі цілого навчання, а зокрема в ділянках соціології, економіки та інтернаціонального життя, все ще залишилася група людей, яка за неї заступається, її боронить та бажає її повороту. Ці групи творять залишки клясової безобличної і неефективної бюрократії, члени бувшої номенклятури і спеціяльні служби та такі, яких мозки так ущільнилися, що не пропускають жадної іншої думки. Вони подібні до старої стертої і ушкодженої грамофонної пластинки, яка, обертаючись, повторяє цю саму фразу.

Деякі історики висловлюють думку, що імперії і могутні держави кінчаються, коли населення їх втомиться існуючим станом. Люди, ідеї та, зрештою, як все у природі, старіються. Безупинне повторювання кличів домінуючої ідеї, а в бувшому Совєтському Союзі ще і брехливої, неустаюча вимога жертвувати добром і вигодою сучасних в ім'я будучих поколінь мучить і нудить.

В Росії говориться про демократію, не бракує голосів про російський націоналізм, лібералізм і т. п. Підставою демократичного устрою є, в першу чергу, добре функціонуюча економіка. В Росії такої нема і не легко буде її там впровадити. Там же неподільно від заснування держави існувала тоталітарна і абсолютна влада — спершу царя-самодержця, а відтак генеральних секретарів комуністичної партії. Віками вкорінену думку скоро не дасться переформувати.

Генсек Горбачов, висунувши клич "перестройка", правдоподібно, думав, що вдасться йому перевести спокійним способом партійний апарат у нову економічну структуру, в якій партія задержить свої впливи, владу і фонди. Грунтовні реформи господарчої системи вимагають скоординованого зусилля переконаних у правильність компетентних, працьовитих і терпеливих людей. Будувати капіталістичну систему комуністичними методами і засобами не можливо, бо господарство вільного ринку є запереченням плянової, цен

трально керованої економіки. У висліді горбачовських нів- або чверть засобів витворився хаос, якого донині не вдається упорядкувати. Неспроможність наладнання правильно функціонуючої економіки збільшують ще нелегальні організації злочинного характеру, які з тіньових операцій користуються великими зисками, а тим самим акумулюючи капітал, стають казково багатими, в той час, коли решта населення знаходиться в нечуваній нужді. Такий стан, незнаний у західних країнах. Деякі уважають, що аж 25 мільярдів, більшість походження нелегального, опинюються за кордоном на приватних банківських рахунках. Того рода відносини в якійнебудь державі Заходу вже давно викликали б соціяльні експлозії, але, мабуть, Росія не має вже під цю пору на це відповідної сили.

В неліпшому стані знаходиться російська армія, яка дуже відчула фатальний стан економіки. Не стало фондів на виплату пенсій. Значна частина давньої совєтської армії стаціонувала на окупованих теренах інших держав, тому її поворот у Росію спричинив катастрофічний стан в їх прохарчуванні і великі труднощі в недостачі квартир. Багатьом приходиться жити зимою в палатках, самогубства збільшуються, а боєздатність деяких частин рівна зеру.

Бої та вислід Чеченської війни підттверджують непідготовку російського війська. Чечня — ця мала країна на Кавказі числить коло одного мільйона населення. Проголосивши свою незалежність, попала в конфлікт з центральним урядом Російської федерації, якої міністер оборони обіцяв той бунт зліквідувати протягом пару днів. Так не сталося. Чечня воювала 16 місяців, завдала росіянам непередбачуваних страт в людях і матеріялах. Врешті таки, можна сказати, що Чечня цю 16-місячну війну виграла. Умова підписана обома сторонами признає право Чечні на вибір президента та можливу пізніше повну незалежність.

Значна частина росіян не вдоволена цим договором, а зокрема з ролі, яку в цій дії відограв ген. Лебедь, який переговорював з противною стороною і підписав умову з уповноваження російського уряду.

Російський часопис "Завтра", який називав себе "газетою духової опозиції", а тепер змінив цю назву на "Газету російської держави" грозить: "Ані на хвилину не забуваймо": він (ген. Лебедь, ред.) перший угодою з Чечнією розпочав розпад Росії, розпалив над нею криваву луну сепаратизму, розбою і розламів... У висліді його замилування до миру вогонь поширився на Кавказі і на теренах Поволжжя. Тріщати починає Якутія і надморські терени. Коли ген. Лебедь проголосив в Думі, шо підписав закінчення воєнних дій в

Чечні, міністер внутрішніх справ Російської федерації Куліков сумно вистогнав, що ідемо не за мудрими вказівками Кутузова, але за злочинною політикою Мюнхенських угод архітектів другої світової війни. Патос таких фальшивих сподівань є підставою усіх капітулянтів від Петена до Власова".

Економіка, армія, брак провідної об'єднуючої думки, загальний хаос в країні викликають радше неґативні думки відносно можливости відродження російської імперії. Вправді, завжди у декого зроджуються думки, що попавши в стан "desperados" можуть спричинити різню на взір бувшої Юґославії. Хочеться, одначе, вірити, що кола зрівноважених і розумних росіян поширюються і за їх стараннями здоровий глузд візьме верх і освідомить, що досить вже розбоїв і грабувань чужих народів, та врешті вони знайдуть можливість експлуатувати свої матеріяльні добра, які не вповні використовуються.

Мрії про панування над Европою, а то цілим світом, нереальні і є витвором хворої фантазії. В історії це ще нікому не вдалося. Чому це має вдатися Росії?

Торонто, 28 січня 1997 р.

Олена Губіна

УРЯД ГОТОВИЙ ЗВІТУВАТИ ПРО УСПІХИ "ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ"

Наприкінці останнього в цьому столітті високосного року можна було почути чимало оцінок про його результати. Легким для України його мало хто вважав. Але основними здобутками вважали ухвалення нової Конституції і вдале проведення грошової реформи та тривалу фінансову стабілізацію. Що стосується року нового, то його визначальною рисою називали одну: нова виборча кампанія до Верховної Ради України. І лідер Народного Руху України Вячеслав Чорновіл навіть заявив: "Краще було б загалом припинити пряму трансляцію сесії парляменту по радіо, щоб депутати не використовували її трибуну для передвиборчої агітації".

Загалом боротьба за владу в Україні має доволі просту схему. Її в одній з розмов змалював міністер Кабінету міністрів Валерій Пустовойтенко. Мовляв, у нас відбувається конфронтація, щоб усе розвалити і на тому тлі прийти до влади. Тому, можливо, й не випадково, що ліві здебільшого лише говорять про необхідність реформ, але не поспішають включатися у їх проведення. А праві навпаки пропонують дозволити лівим "покерувати" в українському уряді, щоб одразу стало видно, що вони спроможні зробити не на словах, а на ділі. І надалі, вважають демократи, потяг знедолених до ідей комуністів просто зникне.

Директор Інституту трансформації суспільства Олег Соскін клясифікує стратегію лівих як "ідеалістична державно-соціястична". Проводячи економічний "круглий стіл" наприкінці грудня, він говорив про те, що ця стратегія ґрунтується на відновленні державної власности, орієнтації на державний розподіл і тотальну рівність у жебрацтві. "Стратегія орієнтує суспільство на те, що можна, не працюючи, досягти власного заможного стану і збагачення", — пояснював Олег Соскін. І до виразників цих поглядів він насамперед відносив керівника Прогресивної соціялістичної партії Наталю Вітренко та економічного радника Євгена Марчука Трохима Ковальчука. Соскін казав, що висловлювані Ковальчуком поради сьогодні все частіше просто компрометують Марчука.

Між тим Євген Марчук серйозно включився у політичну боротьбу. При чому не лише за майбутнє президентське крісло, але й за вплив на обрання нового депутатського корпусу. Свій економічний семінар проводить і Центр економічних та політичних досліджень. Головною "принадою", котра зібрала навколо нього багатьох політиків та журналістів, була участь у ньому керівника групи

експертів Центру Олександра Разумкова. Сам він прийшов у команду Леоніда Кучми ще під час попередньої президентської виборчої кампанії і природньо, що невдовзі став керівником групи радників новообраного Президента. Однак рік тому Разумков пішов з цієї посади через несумісність із тодішнім главою Держадміністрації Дмитром Табачником і фактично відкрито приєднався до команди Євгена Марчука, котрий уже тоді почав готуватися стати наступним Президентом України.

"Сьогодні" основну відповідальність за стан справ в Україні повинна нести виконавча влада", — сказав Олександер Разумков під час семінару. На його думку, сучасна економічна ситуація робить реальним соціяльний конфлікт у державі. "Обсяг валового внутрішнього продукту, який вироблявся в Україні 1996 року, складав лише 25-26 відсотків від ВВП 1990 року", — підкреслив він. І додав, що 1996 року валовий внутрішній продукт скоротився на 10 відсотків у порівнянні з 1995 роком. На третину скоротився обсяг машинобудівної продукції.

Аналітики Центру вважають, що третина населення України (17 мільйонів чоловік) перебувають за межею бідности. І зростає поляризація населення, адже доходи заможних громадян у середньому в 12 разів перевищують доходи бідних.

І тепер уже близько 8 відсотків громадян під час соціологічних опитувань заявляють, що коли ситуація погіршуватиметься, вони готові включитися до активних заходів непокори — страйків, демонстрацій тощо. "А досвід революційних подій впродовж останніх двох століть засвідчив, що для їх проведення потрібна навіть менша кількість активно налаштованих людей", — резюмував Олександер Разумков.

Позиції соціяльного невдоволення активно експлуатувалися й надалі так само експлуатуватиметься. Хоча Олег Соскін прогнозує неможливість відтворення старої моделі, до якої прагнуть ліві. "Для цього, — каже він, треба знищити існуючий приватний сектор. Але він складає уже 50 відсотків нашої економіки".

Сьогодні в Україні ніби й справді існують паралельно дві економіки. Одна вкладається в офіційні статистичні звіти і характеризується всіма ознаками кризи та падіння. Інша обраховується важко, адже це так звана "тіньова економіка". Хоча навіть за грубими посиланнями економістів вона тепер обіймає 60 відсотків економіки. Причому має тенденцію до зростання, адже ще до 1994 року охоплювала лише 40 відсотків. А оскільки соціологічні опитування доводять, що "готується" у цьому секторі дві третини населення України, це може дати відповідь на те питання, чому після масової зупинки

великих державних підприємств і несплати заробітної платні у бюджетній сфері соціяльний вибух таки не відбувається. Сьогодні українські крамниці заповнені товарами і повністю зникли черги. Вільно можна купити будь-які харчі, про існування яких переважна більшість мешканців раніше й не здогадувалися. А в новорічні подарунки для дітей потрапляли цукерки найрізноманітніших кондитерських фабрик України. Причому не лише з традиційних "цукеркових міст" — Києва та Львова, але і з Дніпропетровська, Донецька, Одеси. Отож харчова промисловість України теж потроху починає розкручуватися.

Сьогодні депутати Верховної Ради, розглядаючи проєкт Державного бюджету на 1997 рік, не можуть розібратися в цифрових показниках, порахованих урядом. А дехто напряму запитує: чи не враховані вже у них і показники "тіньового сектору"?

На противагу ідеям соціяльної рівности для всіх тепер все частіше лунають заклики до амнестії "тіньового капіталу". Говорить про це і сам Прем'єр-міністер Павло Лазаренко — а депутатка Наталя Вітренко відкрито каже, що за ним зосереджені великі "чорні" гроші. Говорять і депутати, представники президентських структур. Відомий український економіст Володимир Черняк вважає, що сьогодні в Україні в позабанківському обігу перебуває 2 мільярди долярів, 10 мільярдів долярів — на руках у населення, а порядку 20 мільярдів долярів українських капіталів вивезені за кордон. "Ці гроші могли б бути найкращими інвестиціями в українську економіку", — каже Черняк. Бо досі в Україні із-закордону надійшло 1 мільярд 150 мільйонів прямих іноземних інвестицій.

Однак "тіньовий капітал" чекатиме серйозних ґарантій. Йому потрібен не лише законодавчий акт про амнестію, але й ряд економічних умов. Насамперед, зміна існуючої виснажливої податкової системи, можливість напряму взяти участь у приватизації, відпрацьований механізм банкрутства.

Уряд поки що всерйоз взявся за реформування податкової системи. І Прем'єр Лазаренко каже, що завдяки цьому українські підприємства зможуть додатково отримати 15 мільярдів гривень, які допоможуть стабілізувати ситуацію. Податкові акценти загалом повинні бути зміщені від виробника до споживача продукції. Однак урядові пропозиції Пинзеника-Лазаренка поки що не знаходять підтримки ні серед підприємців, ні у депутатів. Адже, говорячи про послаблення податкового тиску, уряд паралельно запроваджує нові податки — на майно підприємств, на нерухоме майно громадян. Це ті податки, сплата яких стає невідворотною, це не прибуток, який можна приховати.

Самий уряд по відношенню до наступних виборів має доволі складну позицію. Бо до нього входять як прихильники Президента Леоніда Кучми, так і прибічники Прем'єр-міністра Павла Лазаренка. На виборах вони опиняються в полярних командах. І вже сьогодні часто й самі урядовці до пуття не розуміють, на чий авторитет працює уряд — Президента чи Прем'єра. Важко навіть розібратися з новоствореною Аграрною партією, до якої увійшли віце-прем'єр та міністер, але самі політики по різному прогнозують, кого із згаданих двох підтримуватимуть селяни. Олег Соскін вважає, що навесні Павло Лазаренко намагатиметься здобути "голоси" більшости селян тим, що ініціюватиме супермісію грошей для агро-промислового комплексу. "Гривню плянується принести в жертву наступним виборам", — зазначає Олег Соскін.

Свою ролю у передвиборчій агітації мають відіграти і стосунки із сусідньою Росією. Депутат із Донбасу Юрій Болдирєв переконаний, що поки не буде економічного розквіту в Росії, неможливий він і в Україні. Болдирєв навіть жартома каже: "Захоплюйте Кремль, стабілізуйте ситуацію в тій державі, а тоді вже можна працювати і у нас".

Центр економічних та політичних досліджень також засвідчує тісну залежність української та російської економік. "У нас нема стратегічного партнерства з Росією, — каже Олександр Разумов, — а є стратегічна взаємозалежність". Звичайно, українська економіка поки що більшою мірою залежить від російської, але і Росія не забуває, що 96 відсотків нафтопроводів перебувають на території України, половина нафто- та газосховищ колишнього Радянського Союзу — теж в Україні. Росія може експортувати через свої порти 50 мільйонів нафти, а виробляти — втричі більше.

Тому не випадково у різних неофіційних розмовах можна дізнатися про те, що російські капітали стоять в Україні навіть за деякими періодичними виданнями, котрі зіграють не останню ролю під час виборів.

За деякою інформацією, в Росії періодично працює близько 10 мільйонів громадян з України. А в Чехії — до 1 мільйона. Російська влада встановлює все більше перешкод для приїзду українських громадян і це викликає обурення. Між тим кілька українських депутатів плянують побувати у Чечні на запрошення чеченського парляменту. І головне питання, яке цікаве до обговорення, підкреслює Вячеслав Чорновіл, це економічне співробітництво. Адже Чечня має потужний нафтовидобувчий комплекс, який не так уже й серйозно постраждав під час війни з Росією. "Зовнішньо-політичним курсом України й надалі повинна залишитися інтеграція у Европу і співробітництво з Росією, — каже Чорновіл. — А не навпаки".

Це теж належить до передвиборчих гасел. Як і обіцянка Народного Руху опікуватися енерґозабезпеченням України та будівництвом Одеського нафтотерміналу. Схоже, рухівці й самі не дуже вірять, що зможуть виступити серйозною силою на виборах і скоріш за все рухатимуться за спиною у більш потужних. Наприклад, тих, хто сьогодні згуртовується навколо Президента Леоніда Кучми, щоб виступати єдиною командою на виборах.

Про цю команду Олег Соскін говорить, що очолюють її сам Кучма, а біля нього — секретар Ради національної безпеки та оборони Володимир Горбулін. "Але відчуваючи економічну слабкість, — пояснює він, — вони "підперлися" харків'янами в особі нового глави Державної Адміністрації, а колишнього мера Харкова Євгена Кушнарьова. І взяли "під себе" Народно-демократичну партію".

Євген Кушнарьов і справді доволі "виграшна" фігура у президентській грі. Серйозні важелі впливу він має і через об'єднання "Нова Україна", яке очолює, і через Асоціяцію міст України, котру також очолює. До того ж репрезентує здебільшого "політично незайманий" харківський реґіон, де сконцентрований потужний промисловий потенціял. Кушнарьов повинен додавати позитивного іміджу Кучмі на відміну від свого попередника, котрий примудрився нажити чимало противників.

Сьогодні до діла взялися й астрологи. І дехто з них уже віщує, що на наступних виборах переможе Кучма і його команда. Представники інших "таборів" на це не зважають, вірячи, що не астрологи "роблять погоду", а... політики. Принаймні життя у найближчий рік і справді відбуватиметься у двох вимірах: реальному та передвиборчому. І інколи важко сказати, що з них "день", а що — "ніч".

Київ, 29 січня 1996 р.

Микола Мушинка

І НАУКОЮ МОЖНА ДОПОМАГАТИ УКРАЇНІ

Ярослава Закревська, "Олекса Горбач, життєписно-бібліографічний нарис", Наукове Товариство ім. Шевченка, серія "Визначні діячі НТШ", ч.5, Львів, 1995, 124 стор.

Олекса Горбач — професор університету ім. Й. В. Гете у Франкфурті над Майном (1996 р.)

Серед численних визначних діячів українського громадського, культурного, політичного й наукового життя можна знайти тих, що вступили до Української дивізії, щоб у її лавах боротися за незалежність України. До них належить визначний науковець-мовознавець проф. д-р Олекса Горбач. Покликаний до Червоної Армії, він з великим трудом і незвичайними пригодами в 1941 році пробився крізь землі під німецькою окупацією — відомо, що німці не звільняли з полону червоноармійців, а їх морили на смерть голодом і холодом — Горбач добився додому. Вже в 1943 році зголосився до Української дивізії, в якій як хорунжий служив до кінця війни.

Після звільнення з полону був діяльний в новозаснованому Братстві кол. вояків 1-ої УД УНА й був редактором журналу "Вісті", що виходив у Німеччині. На його сторінках у 1951 році почав широку дискусію: "За який стиль нашої військової традиції?" В цій дискусії взяли широку участь численні військовики. Чи не варто б сьогодні до такої теми повернутися, беручи до уваги й оцю дискусію?

Написав спомини, що були поміщені у "Вістях комбатанта".

Про дальшу діяльність проф. Горбача читаємо в недавно виданій книзі. Щоб бодай скромно відзначити його діяльність, з малими скороченнями передруковуємо статтю з щоденника "Свобода".

Редакція

В наш час чомусь прийнято писати біо-бібліографічні монографії майже виключно про мертвих людей, творчість яких є вже остаточно здійснена. Книжка Ярослави Закревської про життя і наукову діяльність Олекси Горбача, одного з найвизначніших українських мовознавців післявоєнного періоду, є світлим винятком з цього правила. Вийнятковість праці полягає ще й у тому, що це книжка колишньої українсько-совєтської дослідниці про українського вченого-еміґранта, якого офіційна совєтська наука вважала "буржуазним націоналістом", "зрадником батьківщини", "фашистом" і т. п. Совєтські органи не раз вимагали від уряду Німеччини (де він живе від 1945 року) видати московському "правосуддю" українського вченого, як "військового злочинця". На щастя, Німеччина вміла захистити свого громадянина, якого науковий світ вважає одним з кращих славістів Европи.

Вже сама поява Олекси Горбача на міжнародних наукових конференціях в Софії (1963), Марбурзі (1965), Букарешті (1967), Празі (1968), Атенах (1970), Варшаві (1973), Заґребі (1978) та в ряді інших міст викликала справжній жах у керівників "українських радянських делеґацій", бо (на відміну від багатьох інших західних вчених, які свідомо замовчували правду, щоб не "пошкодити" взаємини між СРСР і Заходом), він і в доповідях, і в дискусіях, і в кулуарних дебатах на конкретних фактах розвінчував лицемірну практику совєтської псевдонауки, яка на словах проповідувала одне, а на ділі робила щось зовсім протилежне.

За змістом монографія Я. Закревської поділена на три основні частини. У першій частині (стор. 3-27) авторка розглянула життєвий шлях вченого — вихідця із с. Романів на Львівщині (1918 року народження). Закінчивши Філію Академічної ґімназії у Львові, він поступив на гуманітарний факультет Львівського університету, а після його закінчення в 1940 році був рекрутований у совєтську армію. В листопаді 1941 року потрапляє у німецький полон, згодом (у 1943 році) до дивізії "Галичина", а з нею — до Чехії, Словаччини і після поранення у квітні 1945 року в табір для військовополонених в американській окупаційній зоні Німеччини.

З 1947 року він продовжував свої університетські студії в УВУ. В 1948 році одружився з буковинкою Анною-Галею Луцяк, яка стала вірною супутницею його життя і надійною помічницею в науковій справі. В тому ж 1948 році в УВУ у Мюнхені він захистив докторську дисертацію, а в 1951 році габілітувався на доцента. В 1952 році став позаштатним викладачем польської й української мов у Ґеттінґенському університеті, в 1956 році — штатним викладачем цих же мов у Марбурзькому, від 1958 року — Франкфуртсь-

кому університетах. В останньому, він до пенсії в 1980 році, як звичайний професор, очолював катедру славістики. Під час літніх канікул він постійно викладав українську мову в УВУ. Був одним із засновників та науковим секретарем НТШ в Европі. Зокрема активною була його праця в редакції "Енциклопедії українознавства" — основному виданні НТШ. Після розвалу комуністичної системи О. Горбач нав'язав тісну співпрацю з нововідкритим НТШ у Львові. Певним резюме першої частини праці є додаток "Основні дати життя і творчости Олекси Горбача" (стор. 82-85).

В другій частині (стор. 28-72) Я. Закревська розглянула наукову діяльність О. Горбача, зокрема в недостатньо досліджених ділянках українського мовознавства: історії мови, діялекторії, лексикології та лексикографії. Авторка охарактеризувала методологічну концепцію вченого так: "Наукова діяльність проф. Олекси Горбача багатогранна, але всі його наукові праці — це прискіплива увага до фактичного матеріялу" (стор.28). Цю свою тезу вона документує аналізою багатьох наукових праць вченого, зібраних у семитомне видання (О. Горбач, *Зібрані статті у семи томах.* Мюнхен, 1993). Цей семитомник, виданий фотодруком на власні кошти автора тиражем у сто примірників, вона вважає справжнім подвигом вченого. Праці кожного тому авторка піддала ґрунтовній аналізі, відкриваючи перед читачем багатогранні концепції, активні пошуки і неочікувані знахідки вченого-мовознавця.

Цікавим є розділ про українське арґо та діялектологічні дослідження О. Горбача, серед яких є і монографія "Південно-лемківська говірка й діялектичний словник села Красний Брід, бл. Меджилаборець (Пряшівщина)", (Мюнхен, 1973).

В третій частині (стор. 73-81) Я. Закревська розглянула науково-видавничу діяльність О. Горбача, тобто публікацію найважливіших пам'яток української мови і літератури, а також основних мовознавчих та літературознавчих досліджень. В п'ятьох серіях цих праць (в основному передрук рідкісних видань), заночаткованих ще на початку 70 років, О. Горбачем досі було опубліковано близько 50 книжок. Кожна із солідною науковою передмовою та ґрунтовними коментарями. Годі перерахувати хоча б найголовніші, та не можна обійти львівський "Адельфотес" (1591), "Граматику церковнослов'янську" М. Смотрицького (1619), київський "Номоканон" (1629), крем'янецьку "Граматику" (1638), "Три українські катехизми з XVII ст. (1600, 1642, 1645)", "Риторику" з другої половини XVIII ст., "Граматику малороссийского наречия" О. Павловського (1818) та цілу низку інших унікальних праць.

Значну частину видань становлять передруки мовознавчих та

літературознавчих книг авторів 20-30 років, в Україні репресованих або фізично знищених (В. Коряк, В. Смеречанський, В. Ткачеко, Л. Червінський, Л. Дикий та ін.). Ці книги до недавнього часу в Україні знаходилися лише у таємних спецфондах, і видавцеві довелося наполегливо розшукувати їх по цілому світі.

Всі ці видання О. Горбач разом зі своєю дружиною Анною-Галею здійснив, в основному, власним коштом. "Усі ці передруки і видання, — сказав О. Горбач в одній із розмов з авторкою, — задумані як наша допомога Україні, тому ми свідомо вклали в цю справу всі наші заощадження. Це наша спільна, разом з дружиною, пожертва для України" (стор. 73). Дав би Бог, щоб таких вчених і меценатів, як подружжя Горбачів, було більше!

Певним додатком до біографічного нарису Я. Закревської є "Бібліографія праць Олекси Горбача" (стор. 86-119), упорядкована Тетяною Кульчицькою за хронологічним принципом. Вона охоплює 224 точки. В основному це детальний зміст семи томів згадуваних вже "Зібраних праць" О. Горбача та його найважливіші дослідження, опубліковані від 1952 по 1993 рік. В окремий підрозділ виділено "Публікації про Олексу Горбача" (стор. 117-120).

Це не повна, а лише вибіркова бібліографія публікованого доробку українського мовознавця. Вона не охоплює спогадів, публіцистичних заміток, енциклопедичних гасел тощо. Проте наукові статті представлені в ній повно.

Монографія Я. Закревської, незважаючи на її прогалини, є значним внеском не лише в українське мовознавство, але й в українську культуру взагалі. Це — рельєфний портрет українського вченого-емігранта, який далеко від батьківщини, ізольований від вітчизняних архівів, установ, рідної землі й рідного народу, ціле життя присвятив служінню Україні, яка з волі антиукраїнської влади не сміла про нього ні чути, ні знати. Щастя, що ці часи відійшли в минуле. Незалежна Україна вшанувала свого вірного сина виданням монографії про нього. Будемо сподіватися, що незадовго вона відзначить проф. Олексу Горбача званням академіка та лавреата Державної нагороди ім. Тараса Шевченка. Він заслуговує на таке визначення! Як доводить біо-бібліографічний нарис Я. Закревської, у тяжких еміґраційних умовах післявоєнних років він зробив для українського мовознавства більше, ніж весь Інститут мовознавства академіка Білодіда з півсотнею наукових співробітників, які писали про "небувалий розвиток української мови" в часі, коли її було загнано на периферію українського суспільства!

Микола Рябчук

СПІЛКА ПИСЬМЕННИКІВ: РОЗДУМИ ПІСЛЯ З'ЇЗДУ

Якщо головним завданням кожної організації вважати збереження єдности у її рядах, то II з'їзд Спілки письменників України, що відбувся наприкінці року у Києві, безумовно, це завдання виконав. Цьому сприяв і ретельний добір делегатів з'їзду (один на кожних п'ять членів), і ще ретельніший добір промовців, і вміло створена в залі атмосфера всенародного віча під загальним гаслом "Вітчизна у небезпеці". Зрозуміло, що обговорювати в такій атмосфері якісь творчі й організаційні, а тим більше — фінансові проблеми було би вкрай непатріотично.

Єдність Спілки, себто весь її керівний апарат, вдалося зберегти таким чином ще на п'ять років. Для цього, щоправда, довелось терміново змінити статут, котрий не допускає переобрання того самого голови на третій термін підряд, — але в натхненій атмосфері з'їзду така зміна виявилася пустою формальністю. Зрештою, такі самі зміни в своїх конституціях уже поробили майже всі президенти середньоазіятських республік — заради тієї ж таки загально-національної єдности у нелегкий перехідний період.

Діжки меду не зіпсувала й дрібна ложка дьогтю, докинута групкою молодих літераторів, що вийшли зі Спілки, протестуючи проти відсутности давно назрілих, на їхню думку, змін у письменницькій організації. "Потуги (цих) напівграмотних циркових карликів", у термінах "Літературної України", засвідчили "лише брак літературної й загальнокультурної освічености, а ширше — нерозуміння сутності й завдань літератури". Газета "Час/Time" дала ще рішучішу відсіч цій "молодій, м'язистій і крикливій порослі, не обтяженій строгою мораллю", проникливо зауваживши, що в усіх отих молодиків "кров бушує нижче пояса".

Увага української преси до жменьки опортуністів, які навіть коли б захотіли, навряд чи змогли б порушити монолітну єдність півторатисячної письменницької організації, виглядає, на перший погляд, дещо надмірною. Як показує досвід іншої групи молодих літераторів, що відкололись від Спілки кілька років тому й заснували асоціяцію "Молода література", будь-яке творче об'єднання без свого приміщення і друкованого органу приречене на неформальне, напіваматорське існування. І хоча цього разу зі Спілки вийшли літератори дещо старші й відоміші, найрозумнішим для СПУ рішенням

було б і цього демаршу не помічати, — як "не помітила" вона перед тим ані схизми "Нової літератури", ані навіть виходу зі своїх лав Ліни Костенко.

Тим неменше, усі ці події, попри їхню начебто марґінальність і малозначущість для письменницького моноліту, привертають увагу до певних проблем, що їх упритул не помічають спілчанські видання, ані, як показав недавній з'їзд, спілчанські керівники. У двох словах ці проблеми можна окреслити як невідповідальність старого "совєтського" змісту Спілки письменників принципово новій ситуації, що виникла в Україні після 1991 року, себто після скасування цензури, леґалізації політичного плюралізму, ліквідації диктатури КПСС та здобуття Україною державної незалежности.

Створена в 1934 році як таке собі "міністерство літератури", ця організація впродовж багатьох десятиліть обслуговувала ідеологічні потреби тоталітарної держави, мобілізуючи літераторів на виконання чергових директив Партії, винагороджуючи найретельніших та караючи неслухняних. Особливістю цього "колгоспу", однак, було те, що письменницька праця мала певну інтелектуальну специфіку, а тому й цілком відучити "трудовиків пера" від індивідуального, себто творчого мислення було неможливо, не відучивши їх від творчости взагалі. (Часом режим наближався до цієї межі, внаслідок чого з'являлась на диво безлика графоманія, але й пропагандистський ефект такої графоманії, попри її "ідеологічну витриманість", був мінімальним). У певному сенсі, керування літературою можна порівняти з керуванням ядерною реакцією, в ході якого ланцюгова реакція справжньої творчости гальмується, обмежується й спрямовується у потрібний бік за допомогою відповідних механізмів добору, цензурування, винагороджування та репресування.

В українських умовах письменницька праця мала ще й певну національну специфіку, тобто члени "колгоспу" мусили бути переважно україномовними чи, принаймні, українопишучими, а отже, й набагато прив'язанішими до мови як засобу й способу свого творчого існування в часі — на відміну від більшости громадян, котрі, відповідно до директив Партії, мусили прагнути якнайшвидшого зближення і злиття націй, простіше кажучи — русифікації. Так об'єктивно виникла ще одна суперечність між стратегічними завданнями Партії та корпоративними чи, можна сказати, професійними інтересами літературних "колгоспників".

На особистому рівні це продовжувало певну шизофренію: з одного боку, письменник мусив (і нерідко хотів) писати талановито, а з іншого — мусив (і нерідко це усвідомлював) писати брехливо. З одного боку, український письменник мусив розвивати мову, збагачувати її ресурси, а з іншого — як лояльний совєтський підданий

мусив прагнути якнайшвидшого її зникнення на користь мови "прогресивнішої". Як наслідок, лояльність письменників до режиму ніколи не була цілковитою й беззастережною. Якщо певна, здебільшого менш талановита частина, служила Партії щиро й ентузіястично, більшість на різні лади від такої правовірної служби ухилялися, вдаючись іноді навіть до різних форм ідеологічного "саботажу". В часи терору це було майже неможливо, але при першому ж "потеплінні", спершу хрущовському, згодом горбачовському, стало цілком очевидно, що більшість письменників не є ані достатньо заляканими, ані достатньо підкупленими режимом.

Закономірно, отже, що під час "перестройки" саме Спілка письменників з її інфраструктурою (відділення в усіх областях, приміщення, друковані органи) стала якщо й не першим, то найактивнішим елементом відроджуваного громадянського суспільства, важливим демократизаційним та національно-визвольним чинником. Перебудовна активність Спілки письменників є й сьогодні головним арґументом її керівництва на користь збереження організації як уже начебто не "совєтської", а оновленої і, сказати б, очищеної у процесі творення Руху та боротьби за незалежність України. Ще вагомішим арґументом є сьогоднішня ситуація в Україні, яку в політичних термінах можна означити як панування посткомуністичної олігархії, в культурних термінах — як неоколоніялізм чи, краще сказати. мовне й культурне домінування постімперської меншини, а в економічних термінах — як суміш "дикого капіталізму" з деградованим і мафіозованим соціялізмом.

Усі ці внутрішні чинники разом із зовнішнім, неоімперським, справді становлять загрозу українській державі і, тим більше, українській культурі. Спілка письменників виправдовує поки що своє існування саме тим, що антиімперська, антиколоніяльна, антикомуністична боротьба триває, і що заклики до саморозпуску "міністерства літератури" в такому контексті — контексті "холодної" громадянської, національно-визвольної війни — сприймаються як заклики до демобілізації перед лицем озброєного до зубів ворога. Називаючись формально "творчою" організацією, Спілка письменників заспраді є організацією громадсько-політичною, в кожнім разі саме на цьому терені її діяльність є найпомітнішою: як і під час перебудови, Спілка й далі виступає з різноманітними заявами та ініціятивами виразно політичного забарвлення.

До певної міри, українське суспільство й справді перебуває у стані "незакінченої революції", оскільки досі не відбулось ані справжньої декомунізації, ані справжньої деколонізації. Політизованість Спілки в таких умовах є загалом зрозумілою, заперечення викликає тим часом дещо інше. По-перше, спілчанські ініціятиви й заяви є

переважно аматорськими, непродуманими, електичними і просто вбогими за рівнем аналізи проблем та пропозицій щодо їх вирішення. Більшість письменницьких акцій і відозв самою своєю формою дискредитують зміст, тобто все те раціональне й слушне, що є в змісті. І, по-друге, стан перманентної війни ("вітчизна у небезпеці!") дає змогу керівникам Спілки відсовувати творчі, організаційні і, зрештою, фінансові питання на десятий плян, унеможливлює будь-які публічні дискусії з цих питань і об'єктивно, під демагогічним прикриттям "єдности", створює сприятливі умови для корупції й некомпетентности.

Причиною всього цього є, безумовно, двоїстий, совєтсько-український характер Спілки, успадкований з комуністичних часів, модифікований у бік більшої "українськости", себто патріотизму, а проте не позбавлений глибинної "совєтськости" в багатьох аспектах.

По-перше, не змінився персональний склад Спілки, до якої в усі часи входили люди з надзвичайно різними професійними та моральними якостями. Якщо для одних коляборація з режимом була до певної міри вимушеною, для інших вона була радісною; багато хто пописував не лише літературні доноси, а й поліційні, не гребуючи так званими "закритими рецензіями" для КҐБ. Якщо для одних соцреалістична полова була лише засобом протягнути у друк щось путнє — якусь чесну думку, порядний вірш тощо, для інших соцреалізм був єдино можливим способом існування, оскільки за своїм професійним рівнем їм у справжній літературі робити було нічого. Весь цей людський матеріял нікуди не дівся — він і досі утворює монолітні ряди СПУ. І якщо стукачів, можна припустити, за цей час поменшало внаслідок певних природних процесів, то графоманів за цей самий час побільшало — тільки тепер уже не соцреалістичних, а, сказати б, "щиро-патріотичних".

По-друге, не змінилася соціяльна практика Спілки, її глибинні, сказати б, суспільні рефлекси. З одного боку, для цих рефлексів характерний завзятий патерналізм, віра в те, що держава повинна субсидіювати письменницький "колгосп" і оплачувати з бюджету рукописи, яких читач із власної кишені оплачувати не хоче. А з другого боку, Спілка письменників, як і будь-яке міністерство, намагається й далі бути монополістом у своїй галузі, тобто бути не тільки єдиним отримувачем сподіваної державної допомоги, а й єдиним суддею на ниві так званого "літпроцесу" та єдиним репрезентантом усіх письменників ("совість народу" є характерною формулою цієї претенсійної мегаломанії). Керівники СПУ, як показав недавній з'їзд, намагаються й далі з трибун оцінювати твори колег, критикуючи деякі з них у цілком директивному стилі і встановлюючи в тому ж стилі літературний канон та іконостас для обов'язкового шанування.

Вже це робить моральну, фахову і політичну позицію Спілки в очах суспільства доволі вразливою, а постійне випрошування пільг від уряду викликає в зубожілого українського обивателя цілком природне роздратування. Найрадикальнішим вирішенням проблеми, безумовно, був би саморозпуск Спілки письменників як організації безнадійно совєтизованої і, попри всі зусилля, принципово нездатної до справжнього оновлення. В українських умовах таке рішення є, однак, нереальним із багатьох причин.

По-перше, українське суспільство не стало ще громадянським і не дозріло ще до відповідного рівня декомунізації й десовєтизації. Це стосується й Спілки письменників, яка є часткою (зрештою, не найгіршою) цього суспільства. Навіть коли б більшість прийняла рішення про саморозпуск, завжди знайдеться меншість, яка з цим рішенням не погодиться й діятиме далі від імені Спілки — з усіма відповідними наслідками.

По-друге, саморозпуск означав би, скоріш за все, націоналізацію майна СПУ, яке тим часом є зовсім не зайвим для тієї організації чи, радше, організацій, що виникнуть у майбутньому на місці Спілки. Так чи інакше, літературні організації будуть потрібні для інституалізації літератур-ного процесу в Україні, зрозуміло також, що обійтися без певної матеріяльної бази такі інституції все одно не зможуть.

По-третє, для більшости членів, незалежно від їхньої "просовєтської" чи "проукраїнської" орієнтації, Спілка письменників є своєрідним символом їхнього професійного статусу, реальним чи сподіваним захисником їхніх професійних інтересів. Особливо це стосується пенсіонерів, а також письменників на провінції, котрі переважно зі Спілкою пов'язують надії на сяке-таке визнання у столиці.

По-четверте, Спілка письменників, як уже говорилося, стала під час перестройки важливим елементом молодого громадянського суспільства. Сьогодні, в умовах "незакінченої революції", недоформованої політичної системи та заблокованої деколонізації, вона намагається й далі бути важливим громадянським, політичним чинником, виступаючи на захист не лише національної літератури, а на захист української мови, культури й українства загалом. (Інша річ — якість цього захисту, що ведеться переважно з традиціоналістичних, народницьких, антимодерних позицій).

І, нарешті, по-п'яте, Спілка письменників є своєрідним символом українства не лише для певної патріотично налаштованої частини населення, а й, хоч як це парадоксально звучить, для правлячої посткомуністичної номенклятури. Попри глибоку нутряну неприязнь до "українських пісатєлєй" і помітну зневагу до української мови й літератури загалом, ця номенклятура всетаки успадкувала

ще з комуністичних часів чітке розуміння ієрархії, зокрема й те, що Спілка письменників — це таки свого роду "міністерство", а її керівники — це такі самі номенклятурні генерали, як і якийнебудь директор "Южмашу" чи заввідділу ЦК КПУ. І хоч система номенклятурних затверджень давно вже не діє, номенклятурні посади зберігають за інерцією свій магічний авторитет, приблизно як скасовані в більшості країн Західної Европи звання графів та баронів. Українська влада, отже, рахуватиметься зі Спілкою письменників так довго, як, з одного боку, ця влада буде номенклятурою і, з іншого боку, Спілка буде єдиною й "традиційною". (Ставлення влади до старих, совєтських профспілок і до нових, незалежних є під цим оглядом вельми показовим).

Найоптимальнішим компромісом у цій ситуації, отже, було б об'єднання Спілки письменників із Літфондом та перетворення їх на таку собі профспілку літераторів, відкриту як для індивідуального, так і асоційованого членства всіх, хто вважає себе літератором, себто щось пише, друкує і сплачує членські внески. Таким чином було б забезпечено юридичну і, зокрема, майнову спадкоємність нової організації щодо старої; захищено професійні інтереси усіх її членів, зокрема пенсіонерів, та збережено в найзагальніших рисах її інституційно-репрезентативний та громадсько-політичний характер у взаєминах із суспільством та владою. Водночас нова спілка таким чином чітко відмежувалася б від совєтської спадщини, відмовилась би від фальшивої "єдности", яка все одно неможлива між півтора тисячами (а чому не двома, не трьома, не п'ятьма?) своїх членів — надто різних і за мистецькими поглядами, і за рівнем професіоналізму; а головне — вона повернулась би нарешті до фахових проблем, чесно визнавши, що справді творчими можуть бути лише невеликі об'єднання однодумців, які знають і поважають одне одного особисто й творчо. Так було на початку цього століття і так, віриться, буде в його кінці.

Судячи з того, однак, що пропозиція А. Погрібного включити в статут СПУ положення про асоційоване членство не знайшла ні найменшого розуміння серед делегатів з'їзду, можна не сумніватися, що й інші окреслені тут проблеми обговорюватися у Спілці письменників України найближчим часом не будуть. Тим не менше існують певні об'єктивні закони розвитку, яких Спілка письменників не уникне, навіть якщо на наступному з'їзді її керівництво одноголосно скасує закон земного тяжіння і замінить хемічну формулу води — заради збереження "єдности" в боротьбі з внутрішніми та зовнішніми ворогами.

Якщо ми хочемо щоб нам поважали інші, мусимо навчитися поважати самі себе.

Павло Загребельний — письменни

"ПОЛКОВНИК" В. КИРИЛЮК — ЮВІЛЯР!

Дружній шарж

Мова не про звичайного ювіляра, такого, що всюди був і всюди є. Такого, що для нашої громади віддасть усе. І на це є докази. Він є український канадець і канадський українець, і українець канадського походження, і канадець українського походження і син піонерів Саскачевану. І, найважливіше, — вояк!

Це Василь Кирилюк або Біл Керелюк, 80-ліття котрого відзначували в Торонті roast-ом, тобто прижарюванням, піджарюванням, пожаруванням і навіть припіканням на адресу ювіляра, — говорила МС — господиня Алла Шкляр, — щоб "вдома не журилися", як казали в старім краю. І було всім весело.

Куди ювіляра доля чи непосидюща вдача не носила: вступивши до Королівського канадського летунства в 1940 році, у бомбардувальній ескадрі був у бойових діях у Африці, Мальті, Сицилії, Італії. А на Балканах зв'язковим до советського летунства. Був перекладачем між Громиком, Мануїльським і канадськими властями. І майор, командир ескадрилі, вишколював летунів, був перекладачем, директором школи навчання чужих мов і робив багато іншого. І ще знайшов час одружитися.

Зауважив один "піджарильник", що це була його велика перша любов. Що була велика любов від першого погляду, нема сумніву, бо хто подивиться на пані Аделю, закохається. Але чи перша? Треба сумніватися. Бо напевно для Біла першою любов'ю були літаки, як він так довго ними орудував. А друга? Треба здогадуватися, що це була Queen Mother — Королева-Мати. Під час війни Королева Мері була і королевою Канади й за неї вояки билися і вмирали... Але то були інші часи, без принца Чарльза, без принцес Дай і Ферджі.

Коли прийшла заслужена емеритура з війська, панство Кирилюки стали бізнесменами. У 1960 році майор Кирилюк отримав

новий командний пост — над студентами Інституту св. Володимира в Торонті.

На цьому не кінець. Бо він грав першу скрипку в СКВУ як фінансовий референт. А котра скрипка важливіша в такій інституції? Він навіть, як кажуть, заморгеджував свій дім, як забракло фондів на банкових рахунках СКВУ, очевидно, не без підтримки свого "командира" — Аделі. (В них це вже традиція — на Інститут св. Володимира вони пожертвували понад 57 тисяч долярів). Припускають, що тому його не вибрали президентом СКВУ, бо він міг би все своє майно стратити заради громадської справи. А хто, навіть в такій різнобарвній організації, як СКВУ, хотів би це брати на свою совість.

Усі його функцій і становищ не вичислити, а вичисливши, тяжко запам'ятати. Однак, уже з першого погляду ранґа майора йому не до лиця. Наприклад, порівнявши його до фельдмаршала Монтґомері, то майор Кирилюк йому понад голову і мілітарним виглядом і військовою поставою. Шкода, що майор Біл не став членом УН-Ради, то напевно мав би вже рангу генерала.

Хоч трохи пізно, але ще не запізно. Складну ситуацію може розв'язати Інститут св. Володимира. Ось як:

В Америці існує в певних стейтах звичай вшановувати визначних громадян високими рангами. Наприклад стейт Кентакі надав Сендерсові з Kentacky Fried Chicken ранґу полковника — і весь світ знає його як "кернел Сендерс". Чи не міг би Інститут створити таку почесну ранґу, якщо вже не для майора Біла, то щоб могли титулувати Аделю: пані полковникова? Бо їй напевно вже навкучало бути панею майоровою.

Так "ровст"-"припікання" добігали до кінця. На стіні висів великий портрет ювіляра, на голову якого, відповідно до слів виступаючих промовців-"жарильників", накладали різні "капелюхи-корони" — в одному випадку навіть варязький шолом з рогами, подібний до того, що його носить в каміксі Гагар. Лунали "многая літа", які співали на різні нути родина, приятелі і навіть колишні студенти Інституту. І ювілейній парі всі, без вийнятку, бажали кріпкого здоров'я і сповнення мрій, якщо ще якісь з них не здійснилися.

Роман Колісник

І ... усміхніться

— Я ненавиджу цього хлопця, що упадає за тобою, — каже мати до доньки.

— І ненавиджу до такої міри, що хотіла б стати його тещею.

Володимир Молодецький

ПРОВІДНИЦТВО У ВІЙСЬКУ

Переглядаючи один з американських військових журналів, я прочитав про цікавий випадок, про який розказав автор статті ген. Денніс Раймер.

Одного разу командир полку звернув увагу дижурному старшині, що щогла на прапор зігнулася і запитав його, що він зробив би, якщо б він дав йому наказ цю щоглу випростувати. Службовий старшина відповів, що він закликав би сержанта і сказав йому: "Сержанте! Випростуйте щоглу!" На перший погляд ця відповідь виглядає тривіяльною. Одначе подумавши, бачимо в ній глибокий зміст. Ми бачимо не тільки, що підстаршина в армії є правою рукою старшини, але, що цей старшина в багатьох випадках мусить полягати на підстаршину, на його вміння інтерпретувати його наказ і зорганізувати акцію для його виконання. Іншими словами, що підстаршинський корпус в будь-якій армії, є підставою тієї армії.

Насувається на думку інший випадок. Коли міністер оборони США Вільям Перрі обпроваджував російського генерала Андрєя Ніколаєва, тоді заступника шефа генерального штабу російської армії, той, приглянувшись американським підстаршинам в дії, сказав з сарказмом: "Не кажіть мені, що це є підстаршини. Вправді вони одягнені в підстаршинські однострої, але в дійсності це замасковані старшини". Але переглянувши ряд американських баз і говорячи особисто з підстаршинами, ген. Ніколаєв по двох тижнях сказав пану Перрі: "Нігде в світі не можна знайти таких кваліфікованих підстаршин, як у вас, і це власне дає вам змогу конкурувати з усіма арміями світу".

Підстаршинські кадри є підставою утримання дисципліни в армії, але ті кадри треба виховати, щоб вони стали мостом між старшинським корпусом і вояцтвом. Щоб це осягнути, треба створити такі обставини, в яких підстаршина чи рядовий вояк не тільки були задоволені економічною сторінкою служби, але були горді зі своєї військової професії, щоб бачили перед собою поле для свойого професійного росту. Думаючи над тим, нагадуються різні статті, читані в пресі з України, різні листи до редакції, старшин, підстаршин і рядових вояків, які не вдоволені службою в армії, які нарікають на відношення до них їхніх зверхників. Насувається на думку "хвороба" української армії, яка деморалізує її, так звана

"дідівщина", і труднощі з її зліквідуванням. Тяжко мені сказати, що в тому напрямку в українській армії робиться, бо треба б самому в ній служити, щоб знати, але я певний, що праця в напрямку ліквідування недоліків і залишків імперських звичок іде, і напевно прийде час, що завершиться успіхом.

Проблеми, пов'язані з невдоволенням службою в армії, можна підтягнути під категорію "провідництво" чи, як то кажеться англійською мовою, "Leadership". Кожний вояк мусить відчувати, що з ним поводяться справедливо, що командирові залежить на ньому і його успіху, що цей командир робить все, що в його силах, щоб той вояк міг вповні виявити свій потенціял. Якщо вояк відчуває, що з ним не поводяться справедливо, що він не має можливости для свого розвою і проґресу, його ініціятива буде задушена, а його винахідливість знищена. Які це має наслідки для боєздатності армії, не треба навіть згадувати. Всі армії світу час до часу мають проблеми з професійною етикою і з так званим "лідершіпом". Згадати хоч би проблему в канадській армії, пов'язану з недоліками командування, яка вже віддавна обговорюється на шпальтах канадської преси в зв'язку з так званим "Сомалійським скандалом". Ці проблеми можна запримітити і в українській армії, зокрема тепер, коли економічна криза примушує старшин, підстаршин і рядових вояків думати більше про себе, ніж про армію. Багато старшин, навіть коли добачують недотягнення чи помилки, не мають відваги про них говорити. Відвертість, щирість часто можуть закінчити їх кар'єру набагато скоріше, як зроблення помилки. Це, на жаль, примушує вояків, зокрема старшин, не один раз забути про старшинську честь. В таких умовинах і підстаршини змушені закривати очі на різні недотягнення і рядових вояків, і своїх зверхників, обнижуючи тим професійний стандарт підстаршинського корпусу. Іншою причиною обниження професійного рівня підстаршинського корпусу — це бажання деяких старшин показати своїм зверхникам, що частина, якою вони командують є перфектна, і щоб осягнути це, стараються доглянути все особисто. Вони організують і ведуть вишкіл вояків особисто, замість делегувати обов'язки підстаршинам, самі ведуть адміністрацію, вимагають, щоб усі найменші проблеми вояцтва зголошувати прямо до них. Через такий підхід вони залишають підстаршинам відповідальність навіть за свої власні помилки, але не дають їм відповідних уповноважень і авторитету. Такий підхід має нищівний ефект на підстаршин, відбирає їм ініціятиву і бажання піднести рівень їхнього підрозділу.

Старшини набирають такого наставлення через брак моральної відваги. Вони не хочуть, чи навіть бояться звітувати своїм зверхни-

кам про недоліки їх підрозділів, і або фальшують ті звіти, або стараються зробити все самі, щоб уникнути тих недоліків. На жаль, в цей спосіб, вони спричинюють армії велику шкоду. Відсутність моральної відваги в часі миру може мати трагічні наслідки в час війни, у бою. Американський генерал Ріджвей, говорячи на цю тему сказав: "Найважчі рішення, які робить старшина, це не рішення на полі бою. Багато важче є зробити рішення скритикувати нелогічні пляни своїх зверхників, які у бою можуть довести до непотрібних жертв".

Ми знаємо, що одна з найважливіших основ армії — це дисципліна. Але якою вона повинна бути, щоб дала позитивні висліди? На цю тему велися і дальше ведуться дискусії. Поняття дисципліни в демократичних державах дещо інакше розуміють, як в тоталітарних державах. В демократичних державах уважається, що дисципліну, яка робить вояка надійним у бою, не можна осягнути жорстокою поведінкою старшин. Навпаки, уважається, що таке зрозуміння дисципліни скоріше знищить армію, як її зміцнить. Дисципліну треба впоювати в такий спосіб, щоб вояк чув потребу виконати наказ, щоб він хотів показатися перед своїм зверхником добрим вояком. Коли командир щиро відчуває респект до своїх вояків, він вдихає у них респект до себе і тим зміцнює в них бажання якнайкраще виконувати його накази. Добрі провідники знають сильні і слабі сторінки своїх підвладних. Не жорстокістю, але розумінням впоюють в них почуття гордости з військової служби, почуття віри в себе і свої сили, і тим підносять боєву мораль своєї формації. Колись британський маршал Монтгомері сказав: "Боєва мораль є високою, коли вояк вірить, що армія, в якій він служить, є найкращою армією в світі, його полк є найкращим полком в тій армії, його сотня є найкращою в полку, його рій найкращим у сотні, а він сам найкращим вояком, який колинебуть існував". Осягнути умовини, в яких вояк міг би так думати і так себе почувати, повинно бути метою всіх командирів, які відповідають за боєздатність армії.

Одною з метод впоєння у вояка і підстаршину довір'я до себе і бажання бути щораз кращим, які в західніх арміях є прийняті за успішні, є відповідне розділення обов'язків. Дати підстаршині змогу показати свою ініціятиву, вказати на його помилки, але за них не карати, бо він має вчитися на своїх помилках. Даючи наказ, підкреслюється, що він має зробити, а не як він має це зробити. Як він це зробить, залишається його ініціятиві і винахідливості.

В тоталітарних арміях підхід до дисципліни був інший і часто відстрашував підстаршину від виявлення своєї ініціятиви. Залишки того тоталітарного підходу можна досьогодні знайти в українській

армії, але боротьба з імперськими навичками вже розпочалася, а контакти з західніми арміями, через програму "Партнерство заради миру", напевно внесуть у нашу армію нові позитивні течії. В Червоній Армії уважали, що найкращі підстаршини — це українці. Маю надію, що наші підстаршини цю опінію про себе і дальше затримають.

Довір'я і співпраця між старшинами і підстаршинами були в минулому і є тепер підставою сильної, здисциплінованої армії. Ще в 1775 році барон фон Штойбен сказав, що підбір підстаршин для армії є дуже важливим тому, що порядок і дисципліна в полку є повністю залежні від них. Підстаршини були і є хребтом армії, вони відповідають за високий рівень вишколу вояцтва. Вони вводять в дію всі пляни підготовлені старшинським корпусом і доглядають за успішним здійсненням тих плянів. Вони, через безпосередний контакт з вояцтвом, знають того вояка краще, як старшини, й мають на нього великий вплив.

Кредо підстаршин в канадській армії каже, між іншим: "Я знаю мого вояка і завжди ставлю його потреби перед моїми. Я ніколи не залишу їх не поінформованими. Я буду справедливим і безстороннім, рекомендуючи нагороди або кари. Я викажу ініціятиву через введення відповідної дії у відсутності приказу".

Це кредо дещо насвітлює, що вимагається від підстаршини. Часто обов'язки старшин і підстаршин збігаються, але було б негативним дати підстаршинам право незалежного від старшин плянування дії. Обов'язком старшини є організація і система праці, оцінка терену і середовища, в якій підстаршини і вояки працюють. Підстаршини натомість, дивлячись на можливості вояцтва, розглядають індивідуальні частини пляну і системи та вводять їх у дію.

Всі армії світу в минулому і тепер стараються підібрати до служби в армії підстаршин, які посідають відповідні кваліфікації. Які є достатньо освічені, можуть діяти самостійно, посідають ініціятиву, відвагу, аґресивність. Тепер підкреслюється освіту, самостійність і ініціятиву. При скорих технологічних змінах в зброєнні вимоги освіти не тільки підстаршин, але і рядових вояків, будуть скоро збільшуватися. Від підстаршини і рядових вояків, зрештою, так само і від молодших старшин, буде вимагатися більшої відповідальности, вміння працювати під мінімальним наглядом, ініціятиви, винахідливости й уміння самостійно діяти. Зміни, які заходять у західніх арміях, без сумніву, зчасом зайдуть і в Українські Збройні Сили і, як я уже сказав, співпраця України з НАТО через "Партнерство заради миру" стане тим каналом, через який ті зміни прийдуть і до нас.

"ПЕРЕДУСІМ НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ РОБИТЬ АРМІЮ НЕЗБОРИМОЮ..."

Інтерв'ю із заступником начальника Академії Збройних Сил України генерал-майором Л. В. КРАВЧУКОМ

Візитка професіонала

Леонід Васильович Кравчук — генерал нової формації. Він фактично був одним із творців Збройних Сил держави, працюючи на відповідальних посадах у Національній Ґвардії, Міністерстві оборони, а тепер у військовій Академії. Знадобилися його фахові знання як кандидата військових наук, доцента, і досвід викладацької та виховної роботи. Працює багато і самовіддано, не шукає для себе привілеїв, не має ад'ютантів, не користується персональним автом, добираючись на службу. Родом із подільського села, у дитинстві втратив батьків, тому зростав в інтернаті. Про знедолених дітей не забуває — особисто шефствує над двома інтернатами в Хмельницькій області.

— Леоніде Васильовичу, завдяки Вам і Вашим соратникам організована система виховної роботи у найвищих військових ешелонах. Вона впроваджується і в нижчих підрозділах. Нині виховання чи не найважливіша ланка в армії, адже сьогодні потрібен новий тип військовослужбовця — надійного захисника держави.

— Так, але саме тут і наражаємось на значні труднощі: опір чинить спадщина, що дісталася з радянських часів. Вона досить сильна, бо тоді проводилась чітка ідеологічна комуністична політика, і спрацьовувала в армії на належному рівні. Тепер наші фахівці, у переважній більшості вихованці старої системи, розгублені, не знають, як діяти, бо й досі Збройні Сили не мають чітко окресленого ідеологічного забезпечення. Це поняття розмите перш за все в урядових, різних цивільних структурах. Там чомусь часто бояться чи соромляться сказати на повен голос, що в основі сучасної державної ідеології має бути національна ідея. Без неї нічого путнього не буде ні в країні, ні у війську.

— Напевно, ще небагато воєначальників усвідомлюють це і міркують, як Ви.

— Не лише я, є по-новому мислячі, вірні Україні люди. Це мої однодумці: генерали М. І. Мельник та М. О. Тараненко, полковник В. О. Рочняк... Перелік можна продовжувати. У нашій академії викладає та вчиться прекрасна молодь, високоосвічена і патріотично настроєна, — надія армії!

— Давайте з Вами зосередимо розмову на головному й вельми складному, на мій погляд, — вихованні національної свідомости.

— Згоден, бо для розгляду всебічних напрямків виховання

потрібна не одна бесіда... Спершу цивільного читача, мабуть, слід ознайомити коротко з системою підготовки офіцерських кадрів.

— *Будь ласка.*

— Військова освіта Збройних Сил тісно інтеґрується з системою вищої освіти в державі. Цим створені умови для формування і професійної підготовки інтелектуального та духовного потенціялу в офіцерському середовищі, що дозволяє військовикам брати активну участь у виході вітчизняної науки, техніки, культури на світовий рівень, у національному відродженні та становленні державности й демократизації суспільства в Україні. Велику ролю у реалізації концепції нашої освіти відводимо недавно відкритому у Києві Гуманітарному інституту, випускники якого у військах займають посаду заступників командирів з виховної роботи. Крім Академії Збройних Сил, ряд вузів готують фахівців оперативно-тактичного рівня для родів військ і видів Збройних Сил. Ідея гарна, але потребує коректив.

— *То що Ви запропонували б?*

— Доцільно всіх фахівців оперативно-тактичного рівня, в усякому разі для Сухопутних військ, готувати на базі нашої академії. Це буде й дешевше для держави, і дозволить уже в академії формувати колективи однодумців серед керівного складу в полковій ланці. А також дозволить командирові та його заступникові з виховної роботи повністю розуміти один одного. За таких умов ми здійснимо давню мрію: збалянсуємо всі навчальні програми з підготовки різних фахівців, котрим доведеться працювати разом у військах.

— *Знаю, що фахівців у вас готують за европейськими вимогами. А чи підтримує академія зв'язки з іноземними державами?*

— Так, нещодавно наша делеґація побувала у Німеччині, в академії Бундесверу, щоб ознайомитися з їхніми навчальними програмами, домовитися про партнерський обмін. У ході цієї роботи ми зробили цілком об'єктивний висновок: наша система підготовки кадрів стосовно суто військових наук досить ефективна і професійна. Німці ж більше уваги приділяють загальним дисциплінам, мовам, розвиткові інтелекту, культури поведінки і спілкування, на що ми дещо хибуємо. Тому ми насамперед і взялися за внесення корекції в свої програми, щоб виправити становище.

— *Саме ця новітня робота і зацікавить читачів журналу, бо вона спрямована на розвиток духовности.*

— І духовности та інтелекту загалом, і національної свідомости зокрема, що є основним об'єктом нашої розмови. При катедрі суспільно-гуманітарних наук працює одна з найпопулярніших нині

предметно-методичних комісій з історії України, зміст предмету викликає велику зацікавленість. Слухачі хочуть знати правду, довго замовчувану або перекручену, про наше минуле і вірно зорієнтувати власні погляди. Викладачами написаний конспект лекцій на основі праць Грушевського, Дорошенка, Субтельного, інших об'єктивних дослідників. Тепер він готується до друку нашим редакційно-видавничим відділом. Також згодом вийдуть у світ ряд посібників з інших дисциплін.

Навчаючи, намагаємось не відкидати огульно й позитивів соціялістичної доби та набутків Радянської Амрії. Але й негативи, втрати не слід викреслювати з пам'яті: вони теж відіграють свою ролю у розвитку свідомости, національному вихованні слухачів.

— *А в якому стані запровадження української мови?*

— Ви торкнулися болючого питання, що тісно пов'язане з кадровою політикою. До роботи залучили багато людей із запасу, котрі мають досвід і часто гарні фахівці, але вони не вивчали і не знають української мови. Перехід до неї має бути не поспішним, поступовим, але неухильно поступовим. На початку взялися активно, проте суперечки нагорі про одно — чи двомовність пригальмовують справу, розходжують людей. Адже все, що відбувається в українському суспільства, відлунюється в Збройних Силах. І хоч документація, діловодство ведеться у нас державною мовою, однак викладання дисциплін — наполовину російською. Бо ще не маємо фахової літератури на рідній мові, перекладів специфічних понять, термінології.

В академії є факультети з української мови, плянуємо відкрити курси з поглибленого вивчення її, але, звичайно, цього недостатньо. Недавно відбулося засідання вченої ради з проблем виконання Закону про мови і відповідних директив Міністерства оборони. Було прийнято рішення про новий перехід на державну мову з 1 вересня 1996 року. Та щоб національна мова стала справді мовою бойового управління та повсякденного спілкування військовослужбовців, нам належить ще добре попрацювати. Чим швидше і повніше це реалізується в цивільних структурах в цілому, тим скоріше відрадні зрушення відбудуться і в нас.

— Ви твердите, що національна ідея не тільки має укорінюватися на історичному минулому, а й бути спрямована в майбутнє.

— Віддаючи данину нашій унікальній спадщині, кращим традиціям, слід пам'ятати, що життя не стоїть на місці. Необхідно піклуватися і про розв'язання сучасних проблем, і про подальшу історичну долю нації, і про розвиток народу та держави. Зокрема армії та фльоті потрібні нові люди, з високим інтелектом і знанням

кількох мов. Тому належить глобально переглянути передусім навчальні програми катедр суспільно-гуманітарних наук у військових вузах, бо саме молодь має відповідати сучасним умовам і завданням. У нашій академії на цій катедрі, крім згаданої вище предметно-методичної комісії, діють і такі: з проблем економічної теорії та воєнної економіки, теорії та практики соціяльно-політичних відносин, психоло-педагогічних, морально-етичних та правових проблем управлінської діяльности військового керівника. Остання з названих, зовсім нова і в неї велика перспектива.

Начальник катедри полковник В. А. Мандрагеля вісім місяців провів у США, в американській школі підготовки капелянів, переймаючи їх досвід. Таким чином, не цураючись свого, і чужому научаємось, як заповідав Шевченко. Щоб виховувати національно свідомого і водночас професіонально освіченого військовослужбовця.

— Хотілося б почути від Вас і про практичну культурологічну роботу.

— В академії працює відділ виховної роботи, його очолює генерал-лейтенант А. О. Кобзар, котрий невідступно, послідовно і предметно реалізує національну ідею. Є музей, який розширює свій статус, поповнюється експонатами, перетворюючись на музей воєнної історії України, а не лише армії. Бібліотека теж оновлюється книжками, в основному за рахунок вітчизняних спонзорів і західної діяспори. Діє клюб, оркестра, яка виступає і самостійно, і з відомим Заслуженим ансамблем пісні і танцю Збройних Сил. Уже двічі провели фестиваль стройової і патріотичної пісні "Червона калина", що відбувається у військових підрозділах. Безпосередня участь у культурних заходах духовно збагачує військових, поліпшує настрій і створює умови для розвитку патріотичних почуттів.

Готується до випуску альманах "Хроніка -2000", присвячений історії українського війська — з найдавніших часів до наших днів. Плянуємо видати збірник "Моя честь", до якого увійдуть кращі українські пісні, вірші, афоризми; довідково-інформаційний матеріял про культурно-мистецьке життя України. Ці друковані праці знадобляться випускникам академії в подальшій службі, зокрема і у виховній роботі.

— Колись у кожному підрозділі були ленінські кімнати, що тепер замість них?

— Народознавчі світлиці, відповідно оформлені й оздоблені, з вишиваними рушниками, іншими мистецькими виробами, портретами Тараса Шевченка, Богдана Хмельницького, інших гетьманів та видатних діячів різних епох: із державною, військовою, народною

символікою, атрибутами звичаїв та обрядів. Там проводяться зустрічі, бесіди, урочисті години, святкові події, що прилучає молодь до культури і нових українських військових традицій, допомагає формувати національну свідомість.

— Чи маєте зв'язки з установами культури, громадськими організаціями?

— Країна, яка не має відносин між цивільними і військовими, вважає знаний доктор політології колишній полковник Армії США Степан Олійник, нинішній радник начальника нашої академії з питань національної безпеки, — є країною без демократії. На щастя, нам не властива замкнутість, ізольованість від суспільства. Зупинюсь лише на деяких взаємозв'язках, які цікавитимуть саме вашого читача. Насамперед постійно контактуємо з Міністерством культури і мистецтв України, зокрема з одним із відповідальних працівників його М. В. Седуном, котрий надає нам компетентну допомогу. Обізнані з плянами міністерства, братимемо участь у всеукраїнських культурних акціях, а професіональні виконавці даватимуть концерти на нашій сцені. З Київським інститутом культури уклали угоду про проведення провідними викладачами факультативних занять в академії. Підписані також угоди з Міжнародним центром культури і мистецтв, "Українським домом", центром "Золоті ворота", Будинком органної і камерної музики про відвідування слухачами концертів, фестивалів, вернісажів тощо.

В академії відбуваються зустрічі не лише з військовими фахівцями, практиками, вченими, а й з культурними та громадськими діячами. Цікавою була бесіда з відомим ученим Тарасом Гунчаком із Америки. Найближчим часом запросимо визначного історика-дослідницю Олену Опанович. І ми теж стараємось не відмовляти цивільним, коли кличуть нас до себе. Приміром, я виступав у Будинку вчителя на вечорі пам'яті Героїв Крутів, які здійснили подвиг самопожертви в ім'я молодої Української Народної Республіки. На конкретних героїчних прикладах і слід виховувати молодь.

Спільно із Спілкою художників організували постійно діючу виставку "Україна-96", а разом з нею та Спілкою архітекторів працюємо над розробкою та створенням скульптурного комплексу з гранітних фігур, що будуть установлені біля центрального входу академії. В художньому оздобленні наших приміщень — скульптури, ліплення, картини, державна та військова символіка — беруть участь відомі митці, талановиті викладачі та студенти Академії мистецтв. Спільними зусиллями треба впливати на культурний розвиток і піднесення духовности людей.

— Без Віри, і Церкви духовного розквіту в нас не буде...

— Добре усвідомлюючи це, прагнемо всіляко сприяти віруючим військовикам. Солдатів завжди відпускаємо на Службу Божу до храмів, навіть на всю ніч у великі свята. Вже у нас стало традицією відзначати Різдво, Великдень, свято Миколая та інші, а також народні обряди. Вони особливо впливають на свідомість. Під час

Бо лише глибоко переконаний у правоті національної ідеї може піднести дух мас і повести за собою військові колективи як у мирний, нехай і економічно кризовий час, так і в умовах війни.

відкриття академії був присутній нинішній Патріярх УПЦ Київського патріярхату Філарет, котрий і освятив наші приміщення. Прийом присяги у частинах теж обов'язково відбувається зі священиком. Це лише перші кроки. Хочемо, щоб була постійна душпастирська опіка в армії.

— Ви — не гуманітарій, а так добре обізнані на цих питаннях...

— Сучасний командир будь-якого рангу мусить опанувати комплексом знань, тому слід більше і посиленіше працювати із слухачами та курсантами навчальних закладів, особливу увагу приділяючи вихованню національної свідомости. Бо лише глибоко переконаний у правоті національної ідеї може піднести дух мас і повести за собою військові колективи як у мирний, нехай і економічно кризовий час, так і в умовах війни. Ще Наполеон говорив, що один воїн з високим морально-психічним духом замінить чотирьох технічно підготовлених.

Отже ми з Вами підійшли до висновку, що в основі військово-патріотичного виховання, яке повинно починатися в школі, продовжуватися з призовниками і офіцерським складом в армії, навчальних закладах Збройних Сил має бути розвиток національної свідомости. А вона в свою чергу підносить моральний дух, формує кращі людські якості, гідність і самоповагу, відданість Батьківщині. Без цього не підуть ні реформи у Збройних Силах, ні економічні, політичні, соціяльні та духовні перетворення в державі... Та певен у зворотньому. Можливо, я менше згадую старе "гарне" життя, дещо більше від інших вірю в краще майбутнє України і на ні що не проміняю Незалежність.

Інтерв'ю провела заслужена
журналістка України
Ліна МАЙБА,
Київ, 1996 р.

Володимир Вирва

"ПЕРЕМОГТИ І ПОВЕРНУТИСЯ!"

Саме ця коротка, але влучна фраза стала свого часу девізом Житомирського навчального центру аеромобільних військ, якими командує полковник Олексій Кінзерський. І як не банально це пролунає, але все бойове навчання "блакитних беретів" підпорядковане такому вишколу десантників, який в будь-якій ситуації допоможе слідувати ідеї девізу цього з'єднання. Тим більше, що молодим аеромобілістам є в кого набиратися безцінного досвіду. І перш за все — у офіцерів, які свого часу пройшли обпаленими порохом та кров'ю гірськими шляхами Афганістану. Полковники Олексій Кінзерський, Віктор Чабаненко, майор Ігор Парнак та багато інших знають не з чуток, що таке війна, а тому й намагаються навчити своїх підлеглих перш за все тому, як виживати під свистінням куль та стрілен...

Не випадково хлопців та дівчат в блакитних беретах тут вчать володіти всіма видами вогнепальної зброї. Наприклад, рядовий Максим Білічкін швидко оволодів азами стрільби із ґранатомета і зараз вважається одним із кращих. Те ж саме можна сказати про кулеметників Василя Данюка та Руслана Богдана, які стали не тільки товаришами по службі, а й нерозлучними друзями, що так само має велике значення під час ратної служби.

Оксана Ступак

Іншим важливим напрямом вишколу аеромобілістів-професіоналів, без сумніву, є парашутно-десантна підготовка. Адже слово "десантник" вже давно стало синонімом парашутиста. До речі, в цьому навчальному центрі військовослужбовці здійснюють стрибки з висоти 600-800 метрів. А це набагато складніше, якщо, наприклад, порівняти їх з десантуванням повітряно-штурмових дивізій армії США. Про це, до речі, говорили і американські військовослужбовці, які нещодавно відвідали цей навчальний центр. Головна увага приділяється укладці парашутів та відпрацюванню елементів стрибка на землі. Адже вдале виконання елементів майже на 100 відсотків ґарантує і успішне десантування із вертольотів та літаків.

Ну і, звичайно, не можна вважати себе справжнім десантником без умілого володіння прийомами рукопашного бою. Тут, як хочеш — не хочеш, а через це пройти потрібно. І судячи з того, що аеромобілісти постійно беруть участь в різноманітних показових виступах, в тому числі й перед цивільним населенням, досвіду протиборств їм не займати. Цікаво, що від хлопців не відстають і дівчата в блакитних беретах. Так, радіотелефоністка молодший сержант Олена Ступак, яка вже два роки служить в навчальному центрі, — майстер спорту з дзюдо. А тому вже не оди супротивник під час рукопашних боїв відчув на собі майстерність виконання Оленою різноманітних прийомів.

Одним словом, не дивлячись на численні негаразди, шалені затримки із виплатою зарплати, безквартир'я, аеромобілісти виконують завдання, які стоять перед ними. Адже добре розуміють: вони є складовою частиною боєготовности Збройних Сил України.

("Народна Армія")

ЯКИМИ БУДУТЬ ТАНКИ 21-го СТОЛІТТЯ?

Коли приблизно шість років тому закінчився конфлікт з Іраком, команда панцерного корпусу американської армії прийшла до висновку, що майбутні конфлікти потребуватимуть нового бойового танка, який відповідав би новим вимогам майбутньої війни, де були б заторкнені ЗСА. В короткому огляді візьмемо до уваги висновки новоствореної комісії фахівців при команді панцерного корпусу.

В сучасну пору американська армія має до своєї диспозиції найкраще технологічно озброєний танк типу М-1А2, чи як його клясифікують "Ейбрамс" (Abrams), середньої ваги. Він відіграв провідну ролю в Іраку і своєю бойовою справністю і нищівною силою виявився одним з найкращих танків у цілому світі. Однак є дуже поважна причина чому завданням дослідної комісії при команді панцерного корпусу розпочато плянування нового типу танка й панцерних машин на 21-ше століття.

Перш усього, танк М-1А2 був запльнований до боротьби із совєтськими панцерними дивізіями, які були спрямовані на Европу підчас холодної війни. З розпадом СССР ситуація докорінно змінилася під оглядом тактики і стратегії.

Танк М-1А2 важить 68 тонн і вимагає постійного забезпечення пальним і боєприпасами, які він у приспішеному темпі зуживає в бойових акціях. Тому постачання запасів є першочерговим завданням, щоби вдержати його ефективність, а це вимагає великих зусиль засобів постачання. На европейському континенті це завдання можна було реалізувати, але ситуація цілковито зміняється, коли пристосувати її до майбутніх конфліктів в інших частинах світу, наприклад, Азії, Африки чи Південної Америки, з якими ЗСА будуть мати до діла. Сьогодні таким прикладом є Боснія, де шляхи, мости і гористий терен зменшує ефект М-1А2 танка, який своєю вагою спричиняє додаткові труднощі. Крім цього, у майбутніх конфліктах, де буде заанґажована Америка,

потрібне буде швидке перекинення панцерної зброї на терен бою. І саме завданням цієї дослідної комісії знайти розв'язку і скласти пляни для побудови нового танка, який відповідав би вимогам нових бойових завдань. Комісії подано до вирішення дві альтернативи і призначено на першу фазу її діяльности й дослідів 100 млн. долярів. Першою альтернативою була пропозиція, щоби зробити технічні зміни в М-1А2. Виявилося, що це не практична розв'язка, отже, зосереджено увагу на другу альтернативу — конструкцію цілком нового типу танка, якого вага не переходила б 43 тонни і він був би озброєний найновішими електронічними приладдями, рівночасно задержуючи всі прикмети теперішнього типу М-1А2, але наполовину зменшеної ваги. Такий плян вже є накреслений і цей модерний танк мав би бути готовим в 2015-му році і заступив би теперішнього М-1А2 по 40-літній службі в панцерному корпусі.

Зменшена вага нового танка дала б спроможність транспортувати його літаком, що з тактичних вимог є дуже побажане, бо дається піхоті зміцнену вогневу силу в наступі на означений об'єкт і рівночасно послаблюється панцерний наступ противника. Очевидно, що процес удосконалення електромагнетної техніки вимагатиме довшого часу, щоби остаточно застосувати її до нових компонентів зброї, набоїв, інфрачервоного обладнання для нічних боїв, комп'ютерської системи, яка б вказувала командирові танка і його водієві всі деталі терену перед ними, докладну віддаль і число ворожих танків, і багато інших деталів.

Водночас є в пляні удосконалити електричний мотор, який посував би його на будь-якому бездоріжному терені із скорістю 60 миль на годину. З цього всього виходить, що завдання конструкції нового модерного танка не є надто легке, але можна припускати, що американська технологія вив'яжеться з цього завдання задовільно і ця машина стане дійсністю в 2015 році. **Осип Труш**

Богдан Шарко

ДО СТАТТІ ОСИПА ТРУША

Останнє число "Вістей" дуже цікаве, спеціяльно статті Молодецького, Лопушанського, Панкевича, Трембіцького і т. д.

Бажаю, однак, спростувати один відступ у статті Осипа Труша п. з. "Роля УСС у відродженні мазепинської ідеї", де автор на сторінці 50-ій пише: "В періоді між Першою і Другою світовими війнами було в них (УСС) бажання створити свою ветеранську організацію. Та однак польські окупанти стежили за кожним УСС-ом, що проявляв громадську діяльність, а польська поліція дбала про те, щоб українські вояки не були організовані".

Твердження шановного автора не відповідає тодішній польській дійсності. Колишні УСС-и і члени УГА були легально зорганізовані в комбатантських товариствах, т. зв. "Молодих Громадах", що існували

по більших містах Галичини. Комбатанти носили відзнаки, а в часі Зелених Свят маршували колонами в поході на цвинтарні могили полеглих, несучи вінки із жовто-блакитними лентами, як і інші учасники походів: "Луговики" (голова д-р Роман Дашкевич, старшина УГА), "Соколи", та молодь — усі з вінками і з жовто-блакитними лентами. (У Львові був головою "Молодої Громади" інж. Андрій Палій, в Станиславові — кол. полковий лікар д-р Антін Маланюк, також лікар д-р Кость Воєвідка).

Комбатанти видавали у Львові мемуарний відомий журнал "Червона Калина", якого головним редактором був Роман Купчинський. Імпозантним був похорон Начального Вождя УГА, ген. Мирона Тарнавського, у Львові 1938 р. Панахиду служив Митрополит Андрей, вулицями Львова маршували колони комбатантів з усіх міст Галичини, польська поліція держала порядок.

Треба об'єктивно ствердити, що нікого із колишніх учасників Визвольних змагань польська влада не дискримінувала, хіба що був запідозрений у протидержавній діяльності.

РЕЄСТРАЦІЯ У НІМЕЦЬКОМУ ВІЙСЬКУ У 2-ій СВІТОВІЙ ВІЙНІ

У спогадах, які друкуються в Вашому журналі, як і розмов із бувшими юначками або юнаками (себто зенітної артилерії та інших форм протилетунської оборони) є враження, що німецькі чинники заховали всі списки молоді, яка була охоплена та приділена до німецького летунства.

В основному оформлення чи запис у реєстраційну систему німецьких збройних сил було у формі дво-частинної Erkenunnungsmarke (металевої бляшки) — де були вибиті інформації, які зберігалися у німецьких архівах. Тому кожний член Дивізії, після оформлення, діставав такий значок, який повинен був носити цілий час на собі, а в разі смерти — одна половина залишалася при тілі погиблого, а друга була відправлена до архівів.

Не отримували тієї значки ті, які були в Організації "Тод", РАД — "Райхсарбайтсдінст", помічні частини молоді при зенітній артилерії, без огляду національности, східньо-европейські частини т. зв. "Осттруппен" або "Гівіс", РОА (Російська Визвольна Армія), УВУ (Українське Визвольне Військо), допоміжні частини поліції та іншого роду небоєві з'єднання.

Згідно із спогадами З. Зеленого та Т. Білостоцького, останній почав творити список (прибл. 6.500 осіб із 14.000 охоплених дівчат та хлопців), який, на жаль, він знищив в Тропав в лютому 1945 р. із зближенням фронту.

Будь-які заяви на пенсії чи відшкодування через брак інформації Німеччина не признає.

ІАГ

ЩЕ РАЗ ДО ПИТАННЯ ПРО ЗЛАГОДУ В СУСПІЛЬСТВІ

В українському суспільстві не викликає сумніву той факт, що відновлення української державности 24 серпня 1991 року це в першу чергу результат визвольних змагань українського народу 1920-1960 років під керівництвом Української Військової Організації (УВО), Організації Українських Націоналістів (ОУН), боротьби Української Повстанської Армії (УПА), та діяльности Української Головної Визвольної Ради (УГВР).

Після відновлення державности постали українські патріотичні комбатантські організації такі, як: Всеукраїнське Братство ОУН-УПА, Галицьке Братство 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії і останньо Українського Об'єднання Ветеранів -- (УОВ). Діяльність тих організацій спрямована на розбудову та закріплення Української Держави, на злагоду в суспільстві. Для цього патріотичні комбатантські організації ведуть активну боротьбу за визнання національно-визвольної боротьби українського народу 1920-1960 років. В цій боротьбі приймають участь широкі верстви українського громадянства. В результаті цієї боротьби створена Тимчасова комісія Верховної Ради України по сприянню у вивченні питань, пов'язаних з діяльністю ОУН-УПА.

В тій ситуації викликає здивування Звернення до Президента України Л. Кучми, Голови Верховної Ради О. Мороза та Прем'єр-міністра П. Лазаренка учасників науково-практичної конференції "Доля Перемоги і переможців", в якому вони продовжують поширювати наклепи на національно-визвольну боротьбу українського народу, вимагають від влади припинити насаджування бандерівщини, існування "профашистської" ОУН, розпустити незаконні збройні формування націоналістів і т. д.

Цю "маячню" перестарілих ветеранів НКВД, МҐБ, КҐБ, "смершів", військових суддів і прокурорів та інших катів нашого народу, які здійснювали геноцид нашого народу у воєнні та післявоєнні роки, і "вєтєранські" організації, які є антиукраїнськими і антидержавними від часу відновлення нашої державности, можна було б і номинути увагою, якби не несподівана підтримка глави адміністрації Президента України Д. Табачника, тепер вже колишнього, який звернувся до Міністерства юстиції з пропозицією "розглянути порушені у "Зверненні вєтєранов" питання і прийняти рішення, згідно з чинним законодавством". Про це написав "Шлях Перемоги", 5 грудня 1996 року, під заголовком "Як `дбає` Д. Табачник про злагоду в суспільстві".

До чести Міністра юстиції Сергія Головатого належить, що він не піддався тискові комуністів та їх заступників в адміністрації Президента, і повідомив Д. Табачника, що усі ці питання будуть вирішені лише після виконання постанови Президії Верховної Ради України від 1

лютого 1993 року "До питання про перевірку діяльности ОУН-УПА" та прийняття обгрунтованих історико-правових та політичних рішень.

Патріотичні комбатантські організації України з обуренням зустріли "Звернення ветеранов", в якому вбачають подальшу діяльність посткомуністичних, антиукраїнських, антидержавних сил спрямованих на дестабілізацію нашого суспільства.

Велика Рада Українського Об'єднання Ветеранів на своєму засіданні 30 листопада 1996 року у Львові звернулася до Президента України Л. Кучми, Прем'єр-міністра П. Лазаренка та Голови Верховної Ради О. Мороза з вимогою засудити "Звернення ветеранов" і дати чітку відповідь на питання "хто будує, а хто руйнує Україну". Текст Звернення УОВ публікується в газеті.

Боротьба з антиукраїнськими, антидержавними силами, боротьба за визнання національно-визвольних змагань 1910-1960 років продовжується і вимагає активної участи усього свідомого українського громадянства як в батьківщині, так і за її межами.

Роман Пашкевич

Член Братства ОУН-УПА, член УОВ

П.С. Викликає здивування публікація пасквілю-звернення ветеранов у газеті "Вечірній Київ".

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ДІЯСПОРИ

Шановні співвітчизники!

В Україні щораз-то ширшого розмаху набирає кампанія за визнання національно-визвольної боротьби українського народу 1920-1960 років. Проводиться збір підписів, громадяни України "бомбардують" Президента, Верховну Раду та уряд листами з вимогою визнання визвольних змагань. Ця акція, яка є загальноукраїнською, зустріла повну підтримку патріотичних громадсько-політичних організацій, про що засвідчує "Заява політичних партій та громадських організацій", опублікована в газеті "Шлях Перемоги", 5 грудня 1996 року, яку підписали керівники провідних партій та організацій. Під тиском громадськости створена Спеціяльна комісія Верховної Ради України по сприянню у вивченні питань пов'язаних з перевіркою діяльности ОУН-УПА. Хоч назва комісії викликає заперечення, але вона повинна подати об'єктивну інформацію про визвольні змагання, що мусить врешті закінчитися офіційним визнанням національно-визвольної боротьби.

На жаль, громадськість України мало поінформована про те, яку участь у тій акції приймає наша патріотична діяспора. Нам відомо, що підчас відвідин держав вільного світу Президент України, Прем'єр-міністер та інші високі посадові особи радо зустрічаються з представниками української діяспори. Підчас тих зустрічей вони розхвалюють діяспору і дякують за те, що вона зберегла усе, що необхідно для повноцінного існування нації в час, коли в батьківщині все це

було зруйноване комуністичним режимом. Але усі ті представники влади прекрасно поінформовані про те, що перед ними люди, які опинилися поза межами батьківщини не по своїй волі, а за участь їх або їхніх батьків в національно-визвольній боротьбі. Отже, розхвалюючи нашу патріотичну діяспору, керівники України віддають вам належне і таким чином визнають Вашу боротьбу за Українську Державу.

Тому логічно буде коли Ви, шановні наші співвітчизники, будете вимагати відповіді на питання: чому так само, як і Вас, влада не хоче визнати Ваших братів і сестер в Україні; чому вони досі зазнають дискримінації в державі, за яку проляли свою кров і за яку віддало життя десятки тисяч кращих синів і дочок України?

Шановні співвітчизники!

Вимагайте від представників влади, які Вас відвідують визнання визвольних змагань, беріть активну участь в кампанії, яка проводиться в Україні, посилайте листи з відповідними вимогами до Президента, Верховної Ради та уряду і вимагайте відповіді.

Не спочинемо до часу, поки не буде відновлена історична справедливість, поки не буде визнана національно-визвольна боротьба нашого народу.

Роман Панкевич
член Братства ОУН-УПА, Львів

ЗВЕРНЕННЯ

Великої Ради Всеукраїнського об'єднання ветеранів до Президента України Леоніда Кучми, Голови Верховної Ради Олександра Мороза, Прем'єр-міністра Павла Лазаренка.

Ознайомившись зі зверненням Ради Організації ветеранів України та учасників науково-практичної конференції "Доля перемоги і переможців", Велика Рада Всеукраїнського об'єднання ветеранів звертає Вашу увагу на наступне:

Від дня проголошення незалежности України 24 серпня 1991 р. найвищі посадові особи України, в тому числі і Президент України Леонід Кучма, наголошували на необхідності примирення усіх ветеранів війни, які в силу історичних обставин боролися за незалежну Українську Державу під різними прапорами. В цивілізованих країнах Европи, таких як: Еспанія, Польща, країни Прибалтики, усі ветерани війни вже давно живуть у суспільній злагоді.

З метою примирення усіх учасників війни в Україні створено Всеукраїнське об'єднання ветеранів, яке має на меті спрямувати зусилля ветеранів на розбудову і закріплення Української Держави. У Всеукраїнське об'єднання ветеранів входить асоційованим членом Всеукраїнське Братство ОУН-УПА, в рядах якого українські патріоти активно сприяють розбудові держави. Нам не відомі ніякі дії Братства ОУН-УПА спрямовані проти інших ветеранських організацій, а,

навпаки, постійно лунають зі сторони Братства ОУН-УПА заклики до примирення та співпраці на благо України.

Звернення Ради Організації ветеранів війни не можна розцінити інакше як продовження діяльности спрямованої на конфронтацію серед ветеранів війни, на розпалювання ворожнечі в українському суспільстві, яку ці організації проводять від дня проголошення незалежности України. Усі наведені у зверненні так звані докази і факти є фальшиві і безпідставні. Вони слово в слово повторюють наклепи комуно-більшовицької пропаганди на національно-визвольний рух. Повторювати і поширювати ці наклепи в наш час тим більше недопустимо, коли створена комісія Верховної Ради по вивченню діяльности ОУН-УПА.

Велика Рада Всеукраїнського об'єднання ветеранів звертається до Вас, Вельмишановні Панове, з проханням не тільки засудити це звернення, але дати чітку відповідь на питання: хто будує, а хто руйнує Українську Державу?

Прийнято на засіданні Великої Ради УОВ
30 листопада 1996 р. у Львові

СТАТУС ДИВІЗІЙНИКІВ В УКРАЇНІ

Між людьми, які наполегливо стараються опрокинути несправедливе трактування дивізійників і юнаків українськими урядовими чинниками, вибивається Володимир Малкош, голова Івано-Франківської Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА. Друкуємо частину його листа, в якому він інформує про ці заходи.

Редакція

22 грудня 1996 р.

Дорогі Побратими!

Хочу поділитися з Вами деякими особистими враженнями і поглядами на події, які відбулися в Україні і нашій області останнім часом, бо вони дуже важливі і безпосередньо відносяться до нашого Братства. Отже, один учень 10-ої кляси середньої школи Івано-Франківська показав нашому скарбникові п. М. Муликові, а він мені, новий "підручник для допризовників 10-11-их клясів середніх шкіл", що його видало міністерство освіти України накладом 300.000 примірників і його безкоштовно роздали по всіх середніх школах України. В цьому підручнику коротко викладається історія українського війська, є там і згадка про дивізію "Галичина" на 27 стор. така:

"З початком Другої світової війни після нападу фашистської Німеччини на СРСР національна боротьба українського народу активізується. Як народу без власної держави, йому було важко зорієнтуватись у цей складний час. Це призвело до певного розмежування населення. Деякі українці (до 13 тисяч чоловік) пішли на контакти з німцями в боротьбі проти сталінізму і стали солдатами добровільної дивізії СС "Галичина". Командирами в ній були німецькі офіцери, вона чинила терор і проти українського народу".

Цей підручник опрацювали 5 професорів, а ще 5 його рецензувало. Очевидно, негайно ми разом з М. Муликом написали протест у "Науково-методичний центр", що знаходиться у Києві при вулиці (подумайте!) Січових Стрільців. Ми отримали відповідь:

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ

Науково-методичний центр організації, розробки та виробництва засобів навчання

04.10.96, ч. 194

Вельмишановні панове В. Малкош, М. Мулик!

Дякуємо за лист.

Ваші ствердження, зауваження та пропозиції щодо опису бойових дій дивізії СС "Галичина", які викладені на стор. 27 підручника "Допризовна підготовка 10-11 кл., автори Томчук М.І. та інші, будуть ретельно вивчатися авторами, рецензентами і вченими-фахівцями, і в разі їх документального підтвердження вони обов'язково будуть враховані при підготовці підручника до другого (основного) видання.

З повагою

Директор, д.т.н., професор, чл.-кор. АПН України А.М. Гуржій

Крім цього я написав відповідну статтю у газету "Поліття", яку видає в нашій області Управління освіти для вчителів, щоб вони звернули увагу учнів на цю брехню міністерства освіти, і негайно повідомив про цю подію нашу Крайову Управу, щоби вона теж прийняла відповідні заходи.

Ще минулого року на обласних, а пізніше на Крайових Делеґатських Зборах, вирішено звернутися до Президента, Прем'єр-міністра та до Голови Верховної Ради України, щоби вони визнали нас як ветеранів визвольних змагань за незалежність України і прирівняли в пільгах з ветеранами "отєчєствєнной войни". Я ще подав пропозицію, написати міністрові юстиції С. Головатому з вимогою заміни радянського Кримінального кодексу, що діє до цього часу і тому суджених військовими трибуналами дивізійників не реабілітують, тому, що досі існує стаття 54-І, ІІ, в якій написано, що "боротьба зі зброєю в руках проти СРСР — це зрада батьківщини". Моя пропозиція не пройшла, бо дехто говорив, що міністер Головатий і так патріот і ми йому можемо пошкодити коли будемо йому писати. Але я переконав Управу Станиці, що хто стукає, тому відкриють, і відповідні звернення ми написали від Станиці і, о диво, відповідь отримали саме тільки від міністерства юстиції:

ЗАСТУПНИК МІНІСТРА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
18.5.96 р. № 4-65-240

головi управи Івано-Франківської
станиці Галицького Братства
колишніх вояків 1 УД УНА "Галичина" УНА

У Міністерстві юстиції України розглянуто лист-звернення No. Д-99 від 12.04.96 р. Галицького Братства колишніх вояків 1 УД УНА "Галичина" УНА і повідомляється.

На нашу думку, вимоги зазначені в зверненні Галицького Братства колишніц вояків 1 УД УНА "Галичина" УНА, щодо зміни статей та відміни нині діючого Кримінального кодексу можуть бути вирішені лише після прийняття Нової Конституції України та інших нормативно-правових актів, які регулювали б ці відносини, а також після виконання Постанови Верховної Ради України від 01.02.1993 року "До питання, про перевірку діяльності ОУН-УПА".

М. Хандурін

Тепер дещо про Установчий з'їзд Об'єднання ветеранів, в якому брало участь 4 дивізійники з нашої області й 11 зі Львова. Львів'яни роздали курсантам військового ліцею дивізійну літературу, що було дуже добре (я дав деяким делегатам кілька примірників, бо ми все тут в області роздаємо).

Ми жили у приміщенні військово ліцею ім. Суворова. У Львові є теж військовий ліцей імені героїв Крут і хоч обидва вони підпорядковані Міністерству оборони, між ними велика різниця: у Львові панує українська мова, в коридорах на стінах портрети гетьманів, командирів УПА, а в Києві, що, правда, написи в коридорах українською, є портрети гетьманів, але з УПА нікого, панує російська мова, хоч при нас команди давали українською. Перед входом у ліцей дві ґранітні дошки з написами, що "здесь учился ген. Ватутін і ген. Панфілов", а на подвір'ї пам'ятники маршалів СРСР (Жукова та ін.) і великий пам'ятник Суворову, який шпагою показує "вперед".

З'їзд відбувся у кол. будинку офіцерів, де в 1993 р. нам не дозволили провести науково-практичну конференцію. Виступи голів делеґацій були дуже патріотичні, а це були відзначені найвищими військовими відзнаками, високої ранґи відставні офіцери. Виступали теж інші особи і коли я довідався, що п. М. Бендина не думає виступати, тоді я записався на виступ, але мені і кільком іншим не дали слова, думаю тому, що дійшло до суперечки, коли приймали назву Об'єднання і I.

Юхновському прийшлося проводити окрему нараду голів обласних делегацій, що тривала біля 1,5 год.

Після відкриття з'їзду вибрано 12 осіб, що мали поїхати покласти квіти до пам'ятника невідомому солдатові, Бабиному Яру, до польського пам'ятника і на німецькому віiськовому цвинтарі. Серед вибраних не було дивізійника і я підійшов до п. Юхновського з пропозицією післати теж дивізійника в комбатантській шапці, щоб вся Україна побачила дійсне примирення (з делегацією поїхало телебачення). І. Юхновський мені відповів, що "не треба, бо ми тут в залі не можемо дійти до згоди!"

Також коли приймали Ухвалу з'їзду, то там був пункт про визнання ОУН-УПА і вояків Карпатської Січі, але не було УНА, як у проєкті статуту, і я знову підійшов до І. Юхновського з пропозицією додати УНА. Мене підтримав якийсь полковник, що сидів поруч, сказав "логічно" і дописав УНА, це зачитали, але в мене чомусь був сумнів, що в оригіналі цього не буде (то був чорновик) і дійсно пізніше в розповсюдженому тексті написали Закарпатської Січі (замість Карпатської), а УНА не було. Щоправда, у поширеному пізніше статуті написано "... визнання... вояків... Української Національної Армії...", а не УНА, як було в проєкті.

Львівські побратими мають можливість зустрічатися з п. І. Юхновським і його заступником П. Вівчарем, і я їм запропонував подарувати їм дивізійну літературу для ознайомлення, так як це робимо тут в Івано-Франківську, коли приїжджає хтось з депутатів (навіть дали О. Морозу). Крім цього, я післав поштою текст свойого виступу, що його мені не вдалося виголосити на з'їзді, — І. Юхновському, на адресу Верховної Ради, надіюся, що він отримав.

Недавно 16. 12. 1996 я брав участь у зустрічі зі С. Стецько (де було обмежене коло присутніх) і там поставив відкрито перед нею питання, що наше Братство буде підтримувати її кандидатуру на виборах у депутати ВР, замість вибулого М. Костицького, в Надвірнянському районі, де ми маємо сильний осередок Станиці, під умовою, що вона добрим словом буде згадувати і підтримувати дивізійників. Вона обіцяла це робити і сказала, що "дивізія прославилася під Бродами, а Братство дивізійників в діяспорі це одна з найсильніших і заслужених для України організацій".

Наша Станиця звернулася до естонського і латвійського посольств у Києві з проханням написати нам, яким чином і коли їх уряди визнали своїх дивізійників. Ми отримали відповідь:

LATVIJAS REPUBLIKAS VESTNIECIBA
EMBASSY OF THE REPUBLIC OF LATVIA

пану В. Малкошу, голові Управи
Івано-Франківської Станиці
Галицького Братства колишніх вояків 1-ої УД УНА

Вельмишановний пане Малкош!

Щиро вдячний за Ваш лист від 12.09.96. Наші народи в недалекому минулому мали подібну історію і зараз долають загальні труднощі.

Одним із досягнень незалежної Латвії є терпимість і порозуміння один одного, незважаючи з якої сторони фронту знаходились наші люди в роки німецької і радянської окупації. Ми не мали своїх військових формувань після 1940 року, за винятком спроби сформувати такі в кінці війни, для боротьби за незалежність Латвії. Наш опір окупаційним режимам виявлявся в партизанському русі. В подальшому, переважна більшість учасників національного опору, були ув'язнені в радянських таборах. Через те, реабілітацію та встановлення в правах наших воїнів, 15 та 19 дивізії, ми реалізували через закон "Про статус політрепресованих осіб" і закон "Про статус учасників руху національного опору".

Громадяни Латвії мають однакові права незалежно від того, в яких військових формуваннях одного чи іншого окупаційного режиму вони брали участь, і не мають ніяких привілеїв, якщо не відносяться до категорії політрепресованих осіб, або не являються учасниками руху національного опору. Наша мета — визнати трагічність і безвихідність служіння в чужих військах, справедливо віднестись до колишніх членів цих військових формувань і хоча б частково відшкодувати збитки, заподіяні окупаційним режимом учасникам опору і політрепресованим громадянам Латвійської Республіки, шляхом повернення власності або виплати компенсації за втрачене майно, підвищеною пенсією за проведені роки в таборах та засланні, деякими пільгами на медичне обслуговування та транспорт загального використовування.

Так як Латвія, як держава, не брала участи у війні, всі зобов'язання до своїх воїнів — громадян Латвії, беруть на себе сторони які воювали — Росія, як правоприємник СРСР, та Німеччина, сплачуючи відповідні пільги та пенсії згідно до своїх законодавств.

При бажанні встановити контакти з колишніми воїнами латвійського легіону, Посольство готове сприяти по мірі можливого.

З глибокою повагою,
П. Сімсонс
Надзвичайний та повноважний посол
Латвійської Республіки в Україні

Очевидно зв'яжемося з латвійськими побратимами (естонське посольство не відповіло), а я маю охоту звернутися в міністерство закордонних справ України з вимогою, щоби вони вимагали від Німеччини компенсації такої, яку надають латишам чи стонцям. ОУН-УПА визнана офіційно в західних областях України і вони мають пільги на рівні ветеранів червоної армії (в цьому і дивізійники, які після Бродів пішли в УПА), а решта дивізійників має тільки допомогу від ССК, а юнаки взагалі нічого не дістають, тоді коли остарбайтери мають компенсації і пільги. **Повірте, матеріяльне становище деяких дивізійників дуже погане і ми мусимо щось з цим робити.**

Щодо музеїв в нашій області. Є два музеї визвольних змагань з дивізійними відділами, в Надвірній, де завідує п. Олександра Зварчук, якої брат був у дивізії і проживає в Канаді, і в Яремчі, де директором і заступником, родина Флисів, які теж дуже прихильні до нас. Ми їх всіляко підтримуємо, різними експонатами, літературою, фотографіями, значками, шапками комбатантів і т. д. Особливо важливий музей у Яремчі, бо Яремче відомий в Україні карпатський курорт — і не тільки в Україні, і туди обов'язково водять усіх відпочиваючих чи туристів.

Минулого року в обласному краєзнавчому музеї в Ів-Фр. 3 місяці була відкрита виставка "Прикарпаття у Другій світовій війні", присвячена 50-річчю закінчення війни, і ми туди направили експозицію про дивізію (створення, вишкіл, Броди, полон, могили і післявоєнна діяльність), але вони не помістили фотографії з-під Бродів (кажучи, що вони не оригінальні), бо не хотіли показати збиті літаки чи танки. Ми відчуваємо різні протидії і перешкоди навіть від "своїх" людей, що ніяк не хочуть назвати вулицю іменем дивізії, чи ген. Шандрука.

Про всі проблеми, які існують у нашій Станиці, ми повідомляємо Крайову Управу і спільно стараємося вирішувати їх.

По можливості будемо і Вас про це повідомляти.

2-ге видання книжки "Броди" вже видруковане.

З повагою і щирими побажаннями доброго здоров'я, Веселих Різдв'яних Свят і Щасливого Нового Року!

Володимир Малкош

* * *

ТАК І МУСИТЬ БУТИ

Підчас перевірки вояцьких приміщень застає Цяпка кількох стрільців, що готують печеню.

— Що це в вас за м'ясо? — питає зніяковілих "кухарів". — Звідкіль ви його евентуально взяли?

— Це... це, пане сотнику... кінське — каже найсміливіший.

— Кінське? Кінське м'ясо, сину, червоне, а це ж біле...

— Так, пане сотнику, але то м'ясо з білого коня.

— Ах так, це інша справа. Так воно, евентуально, і мусить бути.

(З дивізійної газети "До перемоги", 1944 р.).

Олег Гринів

ЗОВНІШНІ ЗМІНИ ПРИ ВНУТРІШНІЙ ПОСТІЙНОСТІ

Роздуми над книгою Богдана Кушніра "Як нам бути з Росією?"

У повоєнний час серед росіян особливою популярністю користувалася пісня, що починалася словами "Яким ти був, таким і залишився". Попри воєнні лихоліття юнак не змінився, але цим він й надалі захоплює дівчину. Здається, що такі слова повністю підходять до російського духу. Князівство змінилось царством, царство імперією, імперія республікою, республіка більшовицькою диктатурою, більшовицька диктатура постгекачепівською демократією. Та при всіх цих змінах російський імперіялістичний дух не поступався місцем новітнім формам міжнаціональних взаємин, бо почуття вищости росіянина не зникало.

Не зникло воно й після тривожних серпневих подій у 1991 році. Наступні роки показали марність сподівань на демократизацію Росії, з якими пов'язувалось майбутнє широченного азіоевропейського простору. В цьому ще раз переконує книга одного з найкращих нинішніх українських журналістів Богдана Кушніра, що побачила світ у львівському видавництві "За вільну Україну" торік. Ставлення росіян до українців розкриває один з політичних діячів сусідньої держави. "Будь-який інший уряд, — вважає він, — що прийде на зміну Єльцину, буде більш націоналістичним, шовіністичним і проводитиме жорстокішу політику щодо України". Далі він роз'яснює, що нема підстав для того, щоби прирівнювати взаємини України з Росією до взаємин, приміром, США і Франції. Чому? Ось його пояснення: "Тут зовсім інший контекст стосунків. Нас не можна порівнювати з країнами, які існують століттями в рівноправних відносинах. Я розумію українців, які постійно бачать, що Росія, як значно більша країна з великими ресурсами, весь час старається поширити свій вплив на Україну, через економічні важелі вийти на політичний тиск. Але я повторюю: сьогодні в Росії нема жодної політичної сили, яка б мала інший погляд, тобто говорила, нехай Українаа йде куди хоче — під німецький чи американський вплив. Просто треба бачити, що реально можливо і що неможливо".

Правильність цих слів політика, який не хворіє українофобією, підтверджується самими життям. Мер Москви приїжджає в українське місто Севастополь і називає його департаментом російської столиці. Цинічний політик, який грубо ігнорує міжнародне право, так добивається посади президента Російської Федерації. Українофобія справді нагадує своєрідну перепустку до влади в Росії, бо спирається на анти-

українські настрої мас. Б. Кушнір згадує: "Якось у поїзді Москва-Київ мене розбудив шум. Сусіди по купе — танцівниця з нічного кабаре, вже в роках, та її молодий утриманець сперечалися на кого подібна їхня собака. Молодик виніс остаточний вердикт: на хохла".

Нерідко в Києві шукають заспокоєння в тому, що взаємини України з Росією не такі вже погані, бо думка, приміром, московського мера Лужкова не відображає політики керівництва сусідньої держави щодо України. Не будемо навіть наголошувати на тому, що Лужков як російський сенатор висловлює не лише свої погляди, адже на український Севастополь посягає Державна Дума, цебто парлямент сусідньої держави.

Не виняток і російський президент Борис Єльцин. Автор книги на цьому робить особливий наголос. Книга розпочинається словами: "Ці телевізійні кадри облетіли весь світ: невдоволений Президент Борис Єльцин зібрав нараду з міністрами силових відомств і сердитим голосом, немов йдеться про якусь губернію, заявив: "Як нам бути з Україною?". Російський прем'єр-міністр Віктор Черномирдін на питання, чому дві країни, Україна та Росія, не можуть домовитися, не знаходив відповіді, обмежившись кількома невизначеними словами: "Ви, українці, народ особливий".

Журналіст Кушнір не тільки відтворює події, а й обгрунтовує перспективи українсько-російських взаємин у майбутньому. Він пише: "Чи можливе найближчим часом поліпшення взаємин між Україною і Росією? Все залежатиме від політики, яку проводитиме Москва. Будьмо реалістами, **політична еліта Росії найближчими десятиліттями не зможе змиритися з існуванням незалежної України** (підкреслюю — О.Г.). І всіма можливими засобами впливу, починаючи від діяльности спецслужб і закінчуючи економічним тиском, буде викорінювати все українське. Нам потрібна така "дружба"? Після перемоги на парляментських виборах комуністи з більшою впевненістю говорять про відновлення СРСР". Передані з молоком матері імперські амбіції засліпили тих, хто приречений бути північно-східним сусідом України. Їх не лякає пролита кров і вбиті людські життя на полях чечено-російської війни, в якій московські імперіялісти нічого не добились і лише покрили себе світовою ганьбою. А Україна — не Чечня! Дихнувши повітря свободи, вона не піде добровільно в московське ярмо. Не будемо перспективи українсько-російських взаємин обмежувати рівнем найвищої влади, бо, врешті-решт, долю України вирішує народ. Як показали торішні опитування населення, державну незалежність України попри тяжке матеріяльне становище підтримує майже стільки населення, як і в 1991 році. Факт не вимагає коментарів!

Б. Кушнір не обмежується власним спостереженням, він показує обізнаність з російською та західною науковою літературою, в якій визначаються перспективи майбутнього північно-східної держави. Тут ще раз переконуємось у слушності слів тамтешного поета Федора

Тютчева, що "розумом Росію не зрозуміти, аршином спільним не зміряти", бо "в Росію можна тільки вірити". Росія намагається робити все навпаки, йти проти течії світового розвитку. Хоч наше століття увійшло в історію як доба розпаду світових імперій, Москва цьому не вірить і надалі намагається зберегти свою імперію і навіть відродити її у формі СРСР чи в якійсь іншій, але це вже питання другорядне.

У книзі знаходимо відповіді на такі питання, які стоять перед нинішньою постгекачепівською Росією: демократія чи автократизм? влада корупції чи влада народу? розпад чи об'єднання? у чому парадокс політичної історії? у чому парадокс російського реформаторства? якою буде нова мобілізаційна стратегія? як боротися з утопізмом? максималісти чи поступовці? Відповіді на них — це відповідь на мету книги, зформульовану в самій назві: "Як нам бути з Росією?" і рівно ж реакція на ельцинську настанову силовим міністрам: "Як нам бути з Україною?".

Висновки слушні і заслуговують широкої уваги, бо західні політики підходять до Росії з міркою цивілізованого світу, а воно виявляється не так. Якщо в цілому світі визнається, що державне життя має грунтуватись на демократичних засадах, то в Росії про демократію науковці не говорять. Про її втілення не йдеться, бо, за словами Кушніра, "питання стоїть інакше: якого типу авторитаризм буде в Росії?". У часописах московської еліти цілком серйозно обґрунтовується питання про справедливість для російського народу монархічного правління, вишукуються різні аргументи на його користь, ідеалізуються міжнаціональні взаємини за царизму і т. ін. Кушнір пише, що, на думку дослідників, авторитаризм протиставлятиметься демократії в Росії принаймні 10-15 років.

Владі народу в Росії протиставиться влада корупції, бо особливу ролю відіграватимуть "кримінальні і напівкримінальні формування, здатні діяти негласно і в обхід законів". Отже, на перше місце в державі постійно претендуватиме принцип сили. Безумовно, що він з внутрішніх умов переноситиметься на зовнішні взаємини. Його бачимо нині у ставленні до України. Знову — коментарі зайві.

Неможливість утвердження демократії в Росії спричинена ще її багатонаціональним складом з пануванням російської нації. Звідси — висновок про неминучість розпаду Російської Федерації. Кушнір згадує "сім варіянтів політико-адміністративної перебудови Росії:

1. Припинення існування єдиної Російської Федерації в існуючих кордонах в результаті її розділу на Европейську та Азіятську Росію, виділення в окремі самостійні держави ряду наявних республік у складі РФ (Татарстану, Башкортостану, Сахи-Якутії, Туви та інших) чи великих регіональних утворень (Сибірської, Уральської, Далекосхідної та інших республік).

2. Створення Російської федерації як самостійної "Російської республіки" тільки з російських регіонів.

3. Збереження наявного складу Федерації з 89 суб'єктів з підвищенням статусу областей, країв і автономій до республіканського.

4. Збереження чинного статусу Федерації з 89 суб'єктів при знищенні статусу республік до обласного.

5. "Губернський переділ" — фактичне повернення до державно-територіяльного устрою дореволюційної Росії.

6. "Земельний переділ" Росії на 10-15 "земель" з рівним статусом.

7. Створення Федерації "земель" на основі російських регіонів, які мають рівний статус, із збереженням прав самостійних суб'єктів.

Як бачимо, нинішнє ставлення до Росії як стабільного державного творення аж ніяк не відповідає реальним умовам. Автор книги доходить висновку: "Росія як держава має останню історичну можливість для "облаштування" економіки, суспільства і держави, шанс здійснити яку буде надано новій владі до кінця тисячоліття. Якщо ця спроба закінчиться невдачею, дальше ослаблення Росії аж до її дезінтеграції, котра супроводжуватиметься міжнаціональними конфліктами, локальними війнами, прихованою і відкритою боротьбою як в центрі, так і в регіонах, здається цілком вірогідним".

Неможливість підходити до Росії з мірками цивілізованого світу зумовлюється ще й парадоксом політичної історії цієї держави. У ній, як правило, державні діячі переходять на прямо протилежні позиції, борються проти того, що вони хотіли ще недавно утвердити.

Таке спостерігаємо нині з тими, кого називають "засновниками серпневого режиму", цебто прихильниками президента Єльцина. Для збереження своєї влади вони стають на позиції тих, проти кого ще недавно боролись. На нашу думку, такий парадокс має коріння в багатонаціональному складі Російської Федерації. Будь-яка реформа підточує основи азіоевропейського супергіганта, бо вимагає розширення прав регіонів, а таке розширення не вигідне центрові — Москві.

З цим пов'язаний ще один російський парадокс, який стосується реформ. У Росії реформаторами переважно виступали не ліберали, а авторитарні радикали. Вони хотіли "ощасливити" народ поза його волею. Зі свого боку додам, що такі "реформатори" мріяли лише про зміну фасаду, а не суті. Іншими словами, завше йшлось про те, щоби продовжити існування імперії, яка опинилась перед загрозою розпаду. Досягнувши цього, "реформатори" зупинялись на півдорозі.

Відповідаючи на питання про те, якою буде нова мобілізаційна стратегія, Б. Кушнір пише: "Її здатна забезпечити нова еліта, горизонт якої виходить далеко за межі свідомости вчорашніх "командирів виробництва". Слід очікувати рішучої ротації еліт: космополіти технократичної епохи повинні потіснитись". Така скупість спричиняється до інших питань про "нову еліту", бо, принаймось, питання надзвичайно важливе. Хто завтра визначатиме стратегію Росії?

Зате проблема боротьби з утопізмом подана образно. Автор пише:

"Проблема в тому, що в Росії партії, яка програла, доводиться йти не у відставку, а на ешафот". Справді! Погляньмо на історію Російської імперії від Петра І, яка більше відома, ніж попередній період, і переконаємось у цьому. Може єдиний випадок — це мирне усунення від влади Микити Хрущова, який пішов у відставку? Перед нинішнім керівництвом Росії стоїть питання про утвердження правового механізму зміни влади. Чи можливий такий механізм у державі, де зміна керівника часто-густо означала докорінну, навіть прямо протилежну зміну державної стратегії?

Нарешті. Російська історія підтверджує ще одну особливість російського народу: він готовий був йти на найбільші жертви, щоби домогтись задоволення всіх своїх забаганок у найкоротший термін. "Поступовців, — пише Б. Кушнір, — відкидали з презирством, утопістів вітали". Цілком закономірно, що в російському середовищі виникло гасло "п'ятирічку — за чотири", "комунізм — у 1980 році", "наздогнати і перегнати Америку" і т. ін.

Проаналізувавши за матеріялами Російсько-американського інформаційного центру особливості розвитку нашого північно-східного сусіда, Кушнір згадує висновок авторського колективу про "проведення принципу єдиної колективної волі всіх народів нашої багато-національної країни, їхнього спільного входження в сучасне високорозвинуте суспільство" і з сарказмом підсумовує: "Знову всіх в одне стадо". Напевне, в цьому прихована відповідь на головне питання книги: "Як нам бути з Розією?". Інакше кажучи: чи підемо в одне стадо, яке пересувається за помахом кремлівського батога?

Окрім прогнозів розвитку Росії, при нашому ставленні до неї не можемо ігнорувати специфіку сприйняття України як незалежної держави. У книзі читаємо: ""Російські демократи", коли йдеться про Україну, забувають про демократизм, бо досі не можуть уявити собі нашу країну незалежною. У їхньому розумінні Україна повинна бути якщо не в складі Росії, то обов'язково слухняною колонією. До сприйняття іншої ролі незалежної Української держави у Росії ще психологічно не готові".

Свої пропозиції Б. Кушнір формулює в питальній формі: "Чи можна чекати порозуміння від держави, половина парляменту якої хоче розпочати з Україною міжнародний судовий процес з територіяльних питань? Чи зрозуміє нас Росія, коли її еліта не хоче бачити Україну незалежною державою?" Чи не в цьому теж відповідь на питання: "Як нам бути з Росією"? Ось лаконічна характеристика російської еліти: "Нічого святого, лише особисті інтереси. На словах: "Ми один слов'янський народ, нам треба бути разом". На ділі: якщо Україна не піде на нашому поводку, відсудимо в Гаазі Севастополь, перекриємо краник".

Майбутнє Росії та українсько-російські взаємини найбільше залежить від того, хто стоїть на чолі сусідньої держави. Б. Кушнір пише,

що Єльцин і Зюганов, колишній і теперішній комуністи, мало чим відрізняються, бо "методи досягнення кінцевої мети — відновлення і порятунок Російської імперії у них подібні". Поряд з ними виділяється "найказковіший герой" Олександер Лебідь. Журналіст пише: "Гордий і рішучий Лебідь постав перед росіянами вже не як лебідь, а як самотній вовк на політичному Олімпі". Росіяни вірять Лебедю, бо завжди вірили в чудо. Завдяки йому Борис Єльцин знову став президентом. Лебідь не мав для особистої перемоги солідної фінансової підтримки і партійної опори. Проте його амбіції не зменшились і він далі розраховує на ролю першої скрипки в Росії ще до кінця тисячоліття.

При відповіді на питання, порушене в назві книги, крапку над "і" ставить міністер закордонних прав України Геннадій Удовенко, який заявив: "Я хотів би закликати політичних діячів Росії визнати той факт, що Україна — незалежнаа держава". А журналіст керується не закликами, а фактами і на них доходить висновку, що нам дружби з Росією не треба, бо вона нас хоче проковтнути за будь-яку ціну.

Над цим мусять задуматись не лише українські політики, а й західні політичні діячі. Обезсилення України їм не на користь, бо Росія ніколи не змириться з розпадом колишньої імперії. Протистояти імперіялістичній Росії Світове Співробітництво зможе ефективно лише тоді, коли впливовою силою в ньому буде сильна держава в Центрально-Східній Европі — Україна.❐

Олег Гринів
Інститут народознавства НАН України, м. Львів

У ВІДПОВІДЬ НА ПОЛЬСЬКИЙ ГНІТ...

Польща першою визнала незалежність України і від 1991 р. між двома країнами успішно розвиваються добросусідські відносини, що не дає спокою і в самій Польщі, і за кордоном антиукраїнським силам, польським шовіністам, а особливо сумнозвісним "мілосьнікам Львова", які продовжують видавати чимало літератури антиукраїнського змісту, свідомо перекручуючи і фальсифікуючи історію українсько-польських взаємин, особливо у 20-30-их роках. Саме в цей час в Західній Україні і виникла більшість політичних партій: від УВО-ОУН, УНДО, ФНЄ Дмитра Паліїва і до інших суспільно-політичних партій та рухів.

Зростання українського політичного та військового спротиву сприяла внутрішня політика польських урядів Пілсудського, Марчевського, Падеревського, Вітоса, Бартеля, Славека та ін., які відкидали будь-яку думку про надання широкої автономії українцям і придушували справедливі вимоги українців. У відповідь на польський гніт і знову зродився активний спротив українців...

Дана стаття написана на матеріялах газети "Діло" 20-их років, щоб на конкретних прикладах показати згубність політики польських шовіністів і підкреслити справедливий характер українських визвольних змагань.

"Діло", 5 вересня 1922 р., паскопястів "PIAST" оголошує спис маєтків на Волині, призначених на колонізацію для здемобілізованих жовнірів і мазурів. В пов. Луцьку, в громаді Ґаруків 300 морґів першорядного чорнозему, пов. Рівно, с. Постійно — 1000 морґів поля, 200 морґів лісу, матеріял будівельний для колоністів на місці. Пов. Сарни, с. Рафаїловка 1000 морґів для парцеляції, з чого 150 морґів лісу... А українцям на їх рідній стороні майже нічого не припадало.

"Діло", 14 вересня 1922 р., "З Варшави доносять до Львівської "Хвилі": з інформацій, які має наш кореспондент, виходить, що проєкт автономії для трьох воєвідств Сх. Галичини, опрацьований кабінетом Halaka, найде в сеймі похорон першої кляси".

"Діло", 20 вересня 1922 р., "Польська боївка гуляє! В Кам'янці Струмиловій вночі з 17 на 18 вересня польська боївка спалила прихідські будинки, інвентар і збіже о. шамб. Цегельського. Коли люди взялися за ратування, боївка з трьох сторін обстрілювала приходство, унеможливлюючи рятунок".

"Діло", 24 жовтня 1922 р., "Кур'єр Львовскі" подає, що арештовано 1000 українців у Сх. Галичині. До числа тих свіжо арештованих не треба вчисляти українців, що страждають вже по тюрмах віддавна. Загальна кількість ув'язнених у нашому краю виносить кілька тисяч".

"Діло", 19 квітня 1923 р., в "Ґазеті Львівскі" поляки писали, що "український державний університет не може мати свого осідку у Львові, бо це є місто, в котрім польскість бореться з упертим і ріжнородним заливом, місто, що є заборолом польскости на полудново-східних окраїнах".

"Діло", 17 травня 1923 р., "Ендеки гризлися і переживали, що дуже мало спольщили українців на східних кресах".

"Діло", 2 квітня 1925 р. "Вночі з п'ятниці на суботу цілий відділ поліцистів впав до Академічного Дому і до студентських мешкань при вул. Марка 20. І тут і там перевели основну кімнатну та особисту ревізію".

"Діло", 7 квітня. "Масові арешти на Волині і побиття інтеліґенції. Поляки робили все можливе, щоб не допустити до того, щоб українці виграли плебісцит по освіті".

В часі дискусії в польському сеймі щодо закону про набір рекрутів в 1925 р. з українського боку виступив посол Назарук. Він наголосив, що в польській армії служить 50 тис. українських жовнірів, що виносить одну четвертину рядових жовнірів і підстаршин. Спитано в міністра (ген. Сікорського) скільки є в польській армії генералів, офіцерів, підофіцерів українців?"

"Діло", 10 квітня 1925 р. "Народова організація кобєт" виступила за негайну полонізацію кресів. Делеґатки зі Сх. Галичини видали меморандум, в якому оголосили "про польскість і цілісність кресів". У Варшаві їх тепло вітали прем'єр Вл. Ґрабскі, міністер освіти Ст. Ґрабскі, міністер внутрішніх справ Ратайскі".

"Діло", 1 січня 1926 р. "Польський шовініст біскуп Фульман в Любліні заложив єпархіяльний музей коло своєї катедри. Музей загарбив багато нашої старовини. А тепер Фульман посилає до православних церков ксьондза і забирає все цінніше, що там знайде".

"Діло", 25 березня 1927 р. "У Львівській міській раді радним заборонили промовляти українською мовою, особливо президент Найман. Українці, члени ради м. Львова (Ст. Федак, С. Громницький, М. Ганкевич) внесли протест.".

"Діло", 24 квітня 1927 р. "Ст. Ґрабскі, виступаючи у Львові на з'їзді З.Л.Н., наголосив: "Ендеки в цих дільницях (на українських землях) мусять бути найчисельніші і найревніші. Обов'язує нас це передовсім у Сх. Галичині, бо не втримаємо краю з неполькою більшістю, оскільки його не засимілюємо".

Ось лише маленька частина тих величезних зловживань, що творила на наших землях польська окупаційна влада, а далі буде пацифікація і щоденні судові політичні процеси.

І ні ендеки, ні ППС, ні "Визволєнє", ні Пяст, ні ХЄН чи "ББ" і тим більше ОНР не виступили за бодай об'єктивне обговорення української проблеми, тому у відповідь на польський гніт лунали постріли УВО-ОУН і активізувала свою легальну діяльність УНДО та інші політичні сили. Ще раніше Пілсудський писав до Падеревського, що "суперечка наша з русинами (а не українцями, І. Ф.) не дасться полагодити інакше, ніж зі зброєю в руках". Помилявся польський начальник держави. Можна було полагодити взаємини, але при єдиній умові — незалежности України.

Іван Федик
аспірант ЛДУ

Володимир Сушко

КРИМ — КОРІННА ЗЕМЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

В час, коли, з однієї сторони, справа з московськими зазіханнями на Крим не сходить зі сторінок преси, а посадник Москви Ю. Лужков вже вдруге заявляє, що Севастопіль — це російське місто, а з другої сторони — ряд теперішніх політологів ще і далі уважають татар корінним народом Криму, забуваючи, що їхні предки зайшли сюди щойно у XIII ст., варто поглянути в історію, як справді це було і хто з багатьох етносів, що тепер проживають на цьому півострові має право уважати себе автохтонами цієї землі.

Що каже наука?

Цьому питанню присвятив увагу Олександер Міндюк, кандидат технічних наук зі Львова, і нещодавно, в серпні минулого року, помістив свої висновки у довшій статті під назвою "Українці — корінний народ Криму". Її надрукував незалежний громадсько-політичний тижневик "Час" у Києві, у трьох його числах, починаючи з 2-го серпня. Тут хочу навести хоч дещо в загальному із тієї теми.

В "Географічній Енциклопедії України", т. 3 (Київ, 1993) на означення Кримського півострова знаходимо назву "Таврида" і пояснення, що ця давня назва походить від назви стародавнього населення Криму — таврів, які жили тут вже в I тисячолітті до нашої ери. Обидві назви, Таврида і таври, є грецького походження. Античні греки вивели їх від Перекопського перешийку, вузької смуги низького суходолу, яка немов рів з валом сполучає Кримський півострів з рештою України. Отже, в дослівному перекладі Таврида і таври — це країна і народ за перекопом (ровом). Назва Таврида була в ужитку до XV ст. н. е. Рів з валом в грецькій мові звучить: Тафрос. В часи татаро-турецької навали назву Таврида замінено новою назвою: Крим. Її виводиться з тюркської мови, бо в тій мові рів з валом зветься "кирим" або "крим".

Версії щодо таврів

Хто були ці стародавні жителі Криму, таври?

Необґрунтовано ще від Геродота, а далі Страбона, Плінія, Птоломея і багатьох інших так стародавніх, як і теперішніх авторів, вважається таврів кіммерійцями чи скитами, навіть так їх називають: тавроскити. О. Міндюк спростовує ці безпідставні твердження. Таври заселяли кримську землю, каже він, ще далеко перед тим, заки кіммерійці, а після них скити появилися на українських землях. До того, обидва ці народи жили кочівничим життям і не лишили по собі ніяких поселень, а тим більше укріплень. В противенстві до них, таври з глибокої давнини жили у Криму осілим способом і займалися землеробством, скотарством, гончарством, морським промислом, риболовлею і мис-

ливством. Вони теж славилася як видатні мореплавці, а кіммерійці чи скити ніколи мореплавцями не були.

О. Міндюк подає, що дотепер досліджено біля 100 таврських поселень у Криму, 34 їх городищ і 20 укріплених поселень. Він наводить Гомера, який ще у VIII ст. до н. е. у своїй епічній поемі "Одіссея" писав, що цар таврів Лямос заснував на західньому березі Криму, на місці, де пізніше постало місто Херсонез (нині Севастопіль — назва від 1784 року) свою столицю Телепіля. Хоч в опінії Гомера таври — це лестригони (морські пірати), бо вони, борючися з грецькими пришельцями на їхні землі, нищили їхні кораблі на морі, все ж таки його ствердження про столицю таврів Телепілю є багатозначне: виходить, Телепіля, Херсонез, Севастопіль — це одне місто, на тому самому місці, отже, з яким лицем може москаль О. Лужков твердити, що Севастопіль — це російське місто? Зміст обох назв, Телепіля і Севастопіль, один і той же — величне місто.

З багатьох дотепер вивчених наукою таврських поселень слід згадати тут два: на плоскій вершині гори Кішка (висота 260 м.) розкопками встановлено, що тут таври жили більшим числом безперервно понад тисячу років, аж до середньовіччя. Подібне довготривале поселення було на гірському масиві Караул-Оба поблизу міста Судак на південно-східньому березі Криму.

Хто такі анти?

О. Міндюк причисляє таврів до антів, а анти — це давньоукраїнський народ. Антами вони названі греками, римлянами і пізніше, з II ст. н. е., візантійцями як "навпроти проживаючі", бо жили споконвіку осілим життям на просторах від Карпат і Висли до Криму, Дону і Кавказу, це етнографічні землі сучасного українського народу. О. Міндюк каже, що сьогодні встановлено, поза всяким сумнівом, органічний зв'язок і риси спільности культур, звичаїв, матеріяльного виробництва, поховань мешканців Криму, Подніпров'я, Подністров'я, степової України, Правобережного Лісостепу, Нижнього Дону від часів палеоліту до середньовіччя. Усюди маємо до діла з одним і тим самим українським народом — і таври є його невід'ємною і складовою частиною. Те саме ствердив ще в I ст. н. е. римський історик Тацит. Римська імперія володіла тоді Чорноморським басейном. Імператор Траян післав був його в землі антів розвідати, хто вони є. Тацит писав імператорові, що це один і той самий народ усюди.

А вже найкращим доказом органічної спільноти таврів з рештою українського народу є їх зв'язки з державою Київської Русі, починаючи від князів Аскольда і Дира. Таври все прихильно вітали походи руських князів у Крим і під їхнім впливом самі почали себе називати русичами, русинами. Утискувані з VII ст. хазарами, вони шукали можливости об'єднатися з Київською Руссю. О. Міндюк наводить документ — звернення таврійського топарха (адміністратора), з грудня 962 — січня 963 року, до князя Святослава: "Учасники віча, як і увесь народ

півострова, прагнуть незалежности від кочівників-хозарів, і він не відрізняється за звичаями і побутом від жителів країни, де править "північний князь" Святослав".

Багато більше пише О. Минлюк у своїй статті про таврів, їхні війни з греками, римлянами і іншими наїзниками про раннє поширення християнства далеко перед тим, як Київ охристився, про створену ними давньоукраїнську азбуку "глаголиця" і написані нею перші церковні книги, про які згадує св. Кирило, відвідуючи в 860 році Херсонез, і інше.

Яка була доля таврів-русичів під татарською займанщиною, а мусіли ще якісь жити? Вдячне поле для не одного з істориків — поцікавитися ближче таврами, цією гілкою українського народу, що про нього так мало ще знаємо. Лиш нарід, що знає і шанує свою історію, може впевнено дивитися у своє майбутнє.

("Свобода")

Василь Федорович

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ДО НЕЗАЛЕЖНОСТИ
Етапи діяльности Центральної Ради

Дмитро Донцов назвав чудом відродження української держави, що виникла в результаті російської революції й повалення царського режиму в 1917 р. Те чудо добачував він в тому, що розпорошена квола людська маса, просто за одну ніч стала свідомою своєї мети нацією. Якщо зважити, що це зробив народ, позбавлений великих історичних традицій, народ, якому "приятелі" забрали навіть ім'я й обернули його в отару "хохлів" і "малоросів", народ, що його впродовж віків знижувано до рівня хлопської маси, то це справді можна вважати чудом ("Шлях", 1917 р.).

Як тільки в київській пресі появилися вістки про революційний переворот в Петрограді, свідомі українські діячі, головно з ТУП (Товариство Українських Поступовців), при співучасти студентської молоді, скликали 17 березня в Києві багатолюдні збори, на яких засновано загальноукраїнську організацію — Українську Центральну Раду, яка мала в новій політичній ситуації в Росії обороняти права українського народу, в першу чергу домагатися від Тимчасового Уряду територіяльної автономії для України та введення української мови в школах, судах і всіх урядових інституціях.

Збори вислали до Петрограду привітальну телеграму предсідникові Ради міністрів кн. Львову і міністрові юстиції Керенському з висловом надії, що в новій свобідній демократичній Росії будуть належно пошановані всі права українського народу. Тоді теж Центральна Рада видала відозву до українського народу з закликом зберігати лад і спокій в країні, гуртуватися в політичні, культурні й економічні товариства, домагатися від Тимчасового уряду своїх прав, а тимчасом чекати на загальні Всеросійські збори, що їх обіцяв Тимчасовий уряд скликати в найближчому часі. На тих зборах українці матимуть змогу виступити як окрема нація зі своїми справедливими вимогами.

II.

Важливим моментом в історії Центральної Ради був поворот до Києва проф. Грушевського, якому царська влада при кінці 1914 р. заборонила проживати на території України й вислала його до Симбірська. Його як загальновідомого й респектованого історика і

громадсько-політичного діяча вибрали головою Центральної Ради. В своєму першому зверненні до українського народу Грушевський вже як голова Центральної Ради повідомив про влаштування великої маніфестації в дні 1 квітня та скликання в днях 19-21 квітня Українського національного з'їзду.

Перебіг маніфестації знайшов відгомін у "Вістях Української Центральної Ради". Маніфестація почалася біля Володимирського собору, де вище київське духовенство правило панахиду по Шевченкові. Перед собором стояло українське військо під козацьким прапором, маяли знамена різних організацій, а далі стояли великі маси народу. Звідси похід рушив на Хрещатик і затримався перед будинком Міської управи, де Грушевський виголосив патріотичну промову, наголошуючи, що тепер автономна Україна буде будувати своє майбутнє разом з іншими народами в союзі з федеративною Росією. Всюди видніли транспаренти з гаслами: "Хай живе національно-територіяльна автономія України!", "Самостійна Україна з вільною Росією!" З Хрещатика похід рушив до пам'ятника Хмельницькому, а звідси до Софійського собору, де назустріч війську під проводом отамана вийшло духовенство з хоругвами, як колись при в'їзді Хмельницького до Києва.

Ціле свято було величаве, повне ентузіязму, духовного піднесення й віри в нове краще життя в автономній Україні в союзі з вільною Росією.

За пресовими підрахунками на маніфестації було біля 100 тисяч людей, самого тільки війська було 30 тисяч.

Як бачимо з тієї маніфестації, її транспарентів, головної промови Грушевського, — вимоги українців були доволі скромні. Головним бажанням було осягнути автономію в межах федеративної Росії. Про незалежність тоді не було мови.

III.

Другою важливою подією того часу був Український національний з'їзд, що відбувся в Києві в днях 19-21 квітня. На з'їзд прибули делегати з цілої України, представники українських громад з деяких областей Росії (нпр., Ростовська область) та українського військового ґарнізону в Петрограді.

Безпосереднім поштовхом до скликання з'їзду була організація Центральної Ради й вибори до неї та пожвавлення організаційної роботи для праці на користь України.Насправді програма з'їзду була дуже багата й охоплювала цілий ряд правно-політичних проблем. Тут виголошено багато доповідей на тему державного устрою. Нпр., Дорошенко в своєму рефераті "Державне право і федеративне змагання на Україні" порушив питання автономного

устрою і розповів про змагання за автономію в Україні, що їх протягом 263-х років провадили українські політичні діячі. Матушевський у своїй доповіді відстоював необхідність автономного політичного устрою для України в федеративній Російській Республіці, зазначивши, що вільна Україна забезпечить права всіх народів, що її заселюють.

Крім програмових доповідей і рефератів, були ще короткі промови від обласних і повітових органів влади та привіти від інших народів Росії (поляків, грузинів, лотишів, жидів). Від ради жидівських організацій Києва промовляв (російською мовою) її представник Биховський. Він гаряче вітав братів-українців та підкреслив, що російська революція відкрила перед підяремними народами Росії можливості керувати своїм національним життям, а провідне місце в тому могутньому русі займає "многострадальна Україна" й тому жиди, що від віків жили разом з українцями, з радістю вітають відродження українського народу.

Промовляв ще на з'їзді обережно й дипломатично представник Тимчасового уряду губерніяльний комісар Суковкін. На вступі просив президію з'їзду дозволити йому промовляти по-російськи, оправдуючись тим, що він дуже цінить "милозвучну українську мову" й тому не хотів би її псувати своєю "неумелою речью". Передаючи привіт від Тимчасового уряду, Суковкін підкреслив, що центральний уряд поважно рахується з думками організованого українського громадянства. Закінчив своє слово українською мовою: "Нехай живе український народ! Нехай живе вільна Україна вкупі з вільною Росією!" Всі були вдоволені промовою Суковкіна, й голова Центральної Ради попросив його до президіяльного стола.

Варто зазначити, що на з'їзді був присутній представник Галичини й Буковини д-р Окуневський. В своєму слові він висловив радість з того, що створилася Центральна Рада, яка незабаром буде завідувати політичними справами цілої України. Галичина й Буковина, — продовжував д-р Окуневський, — покищо виключені від тієї організації, бо вони тепер є частиною Австро-Угорщини і їх доля ще не вирішена. Але все таки галицькі українці радіють, що "українські лебеді знялися вже до високого лету" й тому з цілої душі поздоровляють своїх старших наддніпрянських братів.

Після доповідей велися дискусії на різні актуальні теми. Одною з найбільш пекучих справ було питання українського війська. Ту справу порушив і сильно пропагував підпоручник Міхновський, голова товариства ім. П. Полуботка, що поставило собі за завдання створення української національної армії. В тій справі Міхновський виєднав згоду Головнокомандуючого на заснування в Києві одної

військової бригади, а крім того військовий міністер дав свою згоду на створення ще двох військових українських бригад, а по можності навіть більшої військової частини. Те повідомлення учасники з'їзду привітали гучними оплесками. На жаль, президія з'їзду не видала в тій справі ніякої постанови. Тут слід зазначити, що члени Центральної Ради, включно з її головою Грушевським, були приклонниками модних тоді соціялістичних ідей (за винятком хіба Міхновського, Петлюри, Любинського та декількох інших) і не вважали за потрібне творити власну армію, бо вірили в дружбу народів і не припускали, що хтось із сусідів буде мілітарно загрожувати Україні.

В своїх резолюціях з'їзд, між іншим, признавав за Російськими Установчими Зборами право санкції нового державного ладу в Росії, а також автономії України, але одночасно зазначав, що до часу скликання тих Зборів українці не можуть бути пасивними, тільки мають самі творити підстави свого автономного життя. Крім того, з'їзд вважав необхідним, щоб в тих районах Росії, де живуть в більшій кількості українці, були забезпечені українському народові меншинні права на таких самих умовах, на яких в Україні забезпечені права неукраїнських меншин.

Після з'їзду Центральна Рада зайнялася упорядкуванням справ у всіх областях України; наперед подбала про оновлення київської міської управи через поповнення її складу новими національно свідомими членами, потім видала постанову про заснування губерніяльних (обласних), повітових і міських рад, вислала до всіх губерніяльних міст листи з дорученням якнайшвидше скликати губернські з'їзди та організувати губернські ради.

IV.

В травні Центральна Рада вислала до Петрограду делеґацію з дорученням домагатися від Тимчасового уряду видання декларації про автономію України, утворення при Тимчасовому уряді окремого міністерства для справ України, зорганізування українських військових частин, полегшення долі полонених українців-галичан, розташувавши їх по українських губерніях. В Петрограді делеґація передала кн. Львову меморіял з українськими вимогами. Меморіял розглядала окрема урядова комісія й заявила, що неможливо задовольнити вимоги Центральної Ради.

У відповідь на таке неґативне ставлення Тимчасового уряду до автономії України Центральна Рада Першим Універсалом з 23 червня 1917 р. проголосила автономію України, очевидно, в межах Російської Федерації. В Універсалі сказано: "Не відділяючись від Росії, український народ буде сам порядкувати своїм життям на своїй землі. Вся влада на Україні має належати до Всенародних

Українських Зборів (Сойму) і тільки ті Збори мають право видавати закони для України".

Після проголошення Універсалу Центральна Рада зорганізувала виконавчий орган – Генеральний Секретаріят (Раду міністрів), який мав виконувати постанови Центральної Ради та завідувати внутрішніми справами України. Першим головою Генерального Секретаріяту став Володимир Винниченко.

Така рішуча постава Центральної Ради помогла. Вже 29 червня приїхали до Києва представники Тимчасового Уряду – Терещенко, Цетерелі і Керенський на переговори. Після довгих дискусій російські делеґати погодилися зі становищем Центральної Ради і признали, що тези Першого Універсалу будуть мати значення для всіх народів Росії. Перед від'їздом з Києва російські делеґати пообіцяли, впродовж кількох днів повідомити Центральну Раду про рішення Тимчасового уряду. І, справді, вже 3 липня надійшла з Петрограду телеграма про те, що Тимчасовий уряд визнав Центральну Раду і Генеральний Секретаріят органами крайової влади в Україні. Склад Генерального Секретаріяту мав визначити Тимчасовий уряд в порозумінні з Центральною Радою. Щодо військових справ, то Тимчасовий уряд, беручи до уваги воєнний час, не вважав доцільним творити територіяльні військові одиниці, але не противився національному об'єднанню українців у війську.

Тут не від речі буде підкреслити, що рішення Тимчасового уряду в українській справі натрапляло на спротив деяких його членів і вони на знак протесту вийшли зі складу Тимчасового уряду.

V.

Внаслідок того домовлення між Центральною Радою і Тимчасовим урядом, 16 липня 1917 р. проголошено Другий Універсал, в якому підтверджено домовлення між Центральною Радою і Тимчасовим урядом. Зі свого боку, Центральна Рада визнавала Всеросійські Установчі збори і до часу їх скликання зобов'язалася не робити самовільних кроків для здійснення автономії. Тепер Центральна Рада мала змогу присвятити більше уваги внутрішнім українським справам.

В вересні Центральна Рада скликала до Києва 8-денний З'їзд народів Росії, з метою обговорення її майбутнього державного устрою. Учасники з'їзду, після заслухання різних доповідей і промов, ствердили, що основною причиною безладдя на фронті, як і в тилу в усіх ділянках державного життя є централістичний лад, і в зв'язку з тим прийшли до переконання, що необхідно якнайшвидше закінчити війну й перебудувати Росію на федеративну республіку на широких автономних основах. Тому що Тимчасовий уряд не

проголосив федерації, а стоїть на становищі централістичної системи, поодинокі народи мусять самі приступити до перебудови державного життя на основах федералізму. Всі учасники з'їзду висловили признання Центральній Раді за те, що вона започаткувала цей процес.

Замітний був на з'їзді виступ голови Українського військового комітету С. Петлюри. Він підкреслив конечність українізації війська, отже справи, від якої Україна не відступить. Петлюри звернув увагу на те, що Тимчасовий уряд проголосив російську республіку централістичною, а не федеральною, він не питав народів, якої форми правління вони хочуть. Тому треба знайти шлях, щоб вийти з того положення, а силою, яка може тут допомогти, є власна національна армія. Українці не тому українізують армію, щоб зазіхати на чужі аемлі й чужу свободу, але щоб боронити свій народ і країну перед противником.

Не зважаючи на домовлення з Центральною Радою, Тимчасовий уряд свідомо ставився легковажно до автономії України і поширював свою компетенцію на цілу імперію, як колись за царських часів. Він відмовив Центральній Раді права видавати закони для України, уважав Генеральний Секретаріят органом Тимчасового уряду, а не Центральної Ради. Вслід за тим зносився з крайовими урядовими і громадськими установами й доручив їм контактуватися безпосередньо з центром у Петрограді. Одночасно, він на власну руку обмежив територію України до 5 губерній: Київської, Подільської, Волинської, Полтавської і Чернігівської (без північних повітів). Центральна Рада протестувала проти тієї самоволі Тимчасового уряду (тепер уже під керівництвом Керенського), але без успіху. Крім того — мабуть, за інспірацією Тимчасового уряду — велася в Росії протиукраїнська пропаганда. Нпр., в петербурзькій газеті "Живое слово" появилася сенсаційна вістка про те, що в складі Центральної Ради є 11 або 12 австрійських і німецьких офіцерів, що допомагають українцям "самовизначитися". Отже, повторення відомого вже раніше клича, що український рух — це "німецька інтриґа". Та пропаґанда була відома в Україні й почала там діяти.

VI.

Тимчасом в Петрограді почалися більшовицькі виступи проти Тимчасового уряду і в результаті більшовики під проводом Леніна захопили владу. Тимчасовий уряд перестав існувати. Більшовицька революція швидко поширилася на цілий край. Київські робітничі ради і солдатські депутати створили революційний комітет, щоб перебрати владу від Центральної Ради. Щоб запобігти заворушенням і припинити хаос, Центральна Рада утворила Комітет для охорони

революції й уповноважнила його всіма можливими засобами поборювати анархію.

В тій ситуації, коли Україні загрожувала громадянська війна і занепад, Центральна Рада проголосила Третім Універсалом з 20 листопада 1917 р. Українську Народну Республіку, яка, не відділяючись від Російської республіки і зберігаючи її єдність, мала старатися, щоб Росія стала федерацією рівних і вільних народів.

Як бачимо, в тому Універсалі Україна вже попрощалася з ідеєю автономії, але ще далі бачила своє майбутнє у федерації з Росією.

В Універсалі проголошено основні демократичні принципи, як: свобода слова, друку, віровизнання, зборів, союзів, страйків, недоторканість особи й мешкання, скасовано кару смерти, встановлено 8-годинний день праці та скасовано право власности на землі нетрудових господарств, визнаючи їх власністю народу.

Універсал окреслив теж межі території України. До неї зараховано землі заселені в більшості українцями: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, Таврія (без Криму). Остаточне визначення кордонів Української Народної Республіки щодо прилучення до неї частини Курщини, Вороніжчини, Холмщини та суміжних областей, де більшість населення українська, мало бути встановлене за згодою організованої волі народів.

Вибори до Українських Установчих Зборів призначено на 9 січня 1918 р., а скликання їх на 22 січня 1918 р. До того часу вся влада на Україні належить Центральній Раді і Генеральному Секретаріятові.

Перед Центральною Радою стояли тепер важливі завдання. Внутрі держави треба було зорганізувати адміністративний апарат, перевести реформу місцевого самоуправління, зреорганізувати судівництво та впровадити деякі соціяльно-економічні зміни, що їх вимагало населення. Тому що Центральна Рада мала виключне право видавати законодавчі акти для України, вона ухвалила тоді ряд нових законів, нпр., про вибори до Українських Установчих Зборів, про Генеральний Суд, про охорону прав меншин.

Центральна Рада доручила секретареві військових справ переводити українізацію війська. Тут виникли перешкоди: вороже наставлення російського командування, а крім того більшовицька аґітація, під впливом якої частина вже зукраїнізованих частин проголошувала невтралітет, коли доходило до конфронтації з більшовиками. Крім того, серед тодішніх політичних провідників ідея армії не була популярна, бо вони бачили в ній загрозу для здобутків революції. Більш популярною була організація війська

територіяльного характеру в формі "Вільного Козацтва".

Відношення Центральної Ради до більшовицької Ради Народних Комісарів було від початку напружене. Як більшовики повалили Тимчасовий уряд, виникло в Петрограді питання, хто буде керувати українськими справами. Більшовики тоді ще не мали стільки сили, щоб повалити Центральну Раду, й тому вирішили тимчасово утримувати добрі взаємини з українцями. Після проголошення Третього Універсалу більшовики визнали Центральну Раду як законний уряд України. Проте відразу було очевидним, що це тільки тимчасовий маневр і конфлікт неминучий. В грудні 1917 р. відбувся в Києві Всеукраїнський Конґрес рад, на якому більшовики зазнали поразки. Тоді мала більшовицька фракція депутатів покинула Конґрес і виїхала до Харкова, де осудила Центральну Раду як ворога народу і проголосила створення Української Радянської Республіки. Тоді теж більшовицька армія під командою Антонова-Овсієнка і Муравйова пішла походом на Україну. Українська армія була заслаба, щоб стримати той похід, бо зукраїнізовані відділи під впливом більшовицької агітації вернулися до своїх сіл (хоч прирікали захищати Центральну Раду) або проголосили невтралітет, а деякі перейшли просто на бік більшовиків.

В ході війни з більшовиками реальним порятунком для України був мир з Центральними державами і їхня поміч у тій війні. Але щоб брати участь у мирових переговорах в Берестю, Україна мусіла стати на шлях повної самостійности. Тому 22 січня 1918 р. Центральна Рада своїм Четвертим Універсалом проголосила, що Україна стає "самостійною, ні від кого незалежною, вільною суверенною державою українського народу", а виконавчий орган, Генеральний Секретаріят, перейменувала на Раду Народних Міністрів. Універсал замінив армію міліцією — Вільне Козацтво, а Раді Народних Міністрів доручив продовжувати розпочаті переговори з Центральними державами й довести до підписання миру.

Проголошенням Четвертого Універсалу Україна остаточно зірвала зв'язки з Росією й 9 лютого 1918 р. заключила мир з Центральними державами. В тому часі більшовики вже обстрілювали Київ і Центральна Рада переїхала до Житомира, де продовжувала свою законодавчу працю. Згідно з мировим договором, Німеччина й Австрія, в заміну за доставу харчових продуктів, зобов'язалися мілітарно допомогти Україні прогнати більшовицькі війська. І справді вже 1 березня німецька армія звільнила Київ, а наступного дня Центральна Рада вернулася з Житомира. Протягом березня і квітня ціла Україна була очищена від більшовиків.

Проте населення було огірчене воєнним хаосом та незадоволене

політикою Центральної Ради, головно її земельним законодавством. З другого боку, німці теж, бачучи, що український уряд не всилі зібрати й доставити Німеччині обіцяну скількість харчових продуктів, стали самі заготовляти товари і при тому поводилися не як союзники, а радше як окупанти, і часто вмішувалися до внутрішніх українських справ. Вкінці дійшло до того, що 28 квітня 1918 р. саме тоді, коли Центральна Рада дебатувала над конституцією України, відділ німецьких вояків силою увійшов до залі нарад, перервав засідання і розв'язав законодавчі збори.

З тим днем закінчився період Центральної Ради, а владу в Україні — за ініціятивою і з попертям німецької армії — перебрав гетьман Павло Скоропадський.

* *
*

Центральна Рада за час своєї однорічної діяльности, не зважаючи на деякі недомагання, провела велику роботу на полі державного будівництва.

Донцов був занадто великим ідеалістом, коли, говорячи про "українське чудо", твердив, що просто за одну ніч розпорошена квола людська маса стала свідомою своєї мети нацією. Так воно не було. За цілий час діяльности Центральної Ради було в нас ще багато хахлів, малоросів і русофілів, що свідомо чи несвідомо були оборонцями "єдиної і неділимої" Росії. Справді Грушевський як голова Центральної Ради виявив багато терпеливости й дипломатичного хисту, щоб постепенно, починаючи від скромних вимог автономії (два перші Універсали), з задерженням федеративних зв'язків з Росією (Третій Універсал), допровадити до повної незалежности Четвертим Універсалом з 22 січня 1918 р. Правда, Центральна Рада мала свої недомагання, але вони бліднуть в обличчі її досягнень.

Тому друге відродження і встановлення української державности в 1990-их роках було легше. Центральна Рада мала перед собою до поборення комплекс 250-річної неволі, а в 1990-их роках після 70 років більшовицького режиму і свіжих традицій відродження з 1917-их років вже не було думки про автономію чи федерацію, але про повну незалежність, що її проголошено актом з 24 серпня 1991 р.

<u>Замітка:</u>

Всі дати подано за новим календарним стилем.

ДИВІЗІЙНІ БУДНІ І СВЯТА

Не припиняється процес правдивого висвітлення історії 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії в Україні і поза її межами, незважаючи на різні перепони і небажання "вічно вчорашніх", які б хотіли кинути славне ім'я 1 УД у річку Лету, знівелювати її славні діла перед молодим поколінням, що виростає уже в незалежній Україні. А таких людей є ще, на жаль, чимало і серед комуністів та російських шовіністів, і серед псевдодемократів, часто титулованих ступенями, тому цей процес мусить і надалі продовжуватися в Канаді, і в США, і у Німеччині, але особливо в Україні.

Минулого року чимало заходів, присвячених історії 1 УД УНА було підготовлено і проведено в музеї 1 УД УНА, що вже кілька років діє у Львові. У цьому музеї зібрано найбільше інформації про 1 УД УНА, та саме тут почули живе і щире слово про 1 УД УНА, що серед цих відвідувачів — найбільше школярів і студентів, то ще нині єдиний і найповніший центр невпинної і постійнодіючої праці реабілітації правдивої історії Дивізії. І успіхи в цьому є вагомі!

При допомозі Головної Управи, Торонтської, Монтреальської станиць бувших вояків 1 УД УНА, а також окремих дивізійників, організована повнокровна діяльність музею.

В 1996 р. була організована шкільна науково-практична конференція, де з доповідями виступило п'ять десятиклясників. Доповіді були глибокі і змістовні, і ось уже теперішнім одинадцятиклясникам 1 вересня, на день знань, активіст музею старшина 1 УД Василь Гудзій в урочистій обстановці вручив число журналів "Вісті комбатанта", де є стаття про цих дівчат і їх доповіді, одночасно останні числа журналу отримала і їх клясна керівниця Дмитрик Люба.

Зараз завідувач музеєм Федик Ігор та Гудзій Василь комплектують бібліотеку для широкого загалу, тобто, тих людей, які цікавляться історією 1 УД УНА та нашими національно-визвольними змаганнями.

Влітку в музеї відбулася виїздна урочистість засідання Головної Управи, де були присутні Бігус Мирослав, Верига Василь (Канада), Войташ Лев, Качмар Михайло, Гудзій Василь. На цій сесії Золотим Хрестом за особливі заслуги нагороджено Гудзія Василя за невсипущу працю в царині історії 1 УД УНА, Федика Ігоря — завідувача музеєм 1 УД УНА, Яцимірську Марію за організацію наукових конференцій у Львівському університеті, Войташа Лева — Голову Галицького Братства вояків-дивізійників та інших побратимів.

Ця висока нагорода зобов'язує усіх нагороджених ще краще працювати на славу наших вояків-дивізійників і їх ратного подвигу.

В 1996 році у Львівському університеті була захищена дипломна

робота з дивізійної тематики. Її авторка студентка шостого курсу Рожак Наталія історичного факультету виконала роботу на основі документів і літератури, що зберігаються в музеї, тут же вона отримувала кваліфіковані консультації.

Велика кількість літератури з національно-визвольних змагань, а також примірники журналу "Вісті комбатанта" подарував музеєві о. митрат Іван Шевців з далекої Австралії. Він теж колишній вояк 1 УД, передав музеєві і свисток "шпіса" (бунчужного). Голова Галицького Братства вояків-дивізійників Левко Войташ підготовив до передачі в музей значну кількість речей загиблих дивізійників, що були знайдені в часі перепоховань і розкопок.

Добре організованими були урочистості, присвячені 52-річниці Брідської битви, в яких приймали участь сотні дивізійників і їх прихильників. Серед них Чупринда Василь з Торонта, о. митрат Шевців Іван з Австралії. Далі була тепла зустріч у музеї 1 УД УНА.

Далі продовжували надсилати матеріяли до музею Мащак Володимира та Мельник Майкел з Англії, Іваницький Роман з Флоріди, Кицінський Петро, Скиба Роман, Колісник Роман, Дем'янюк Петро, Бігус Мирослав, Коморовський Андрій з Канади. Завжди цікаві матеріяли передає музеєві Василь Сірський, Рудзік Михайло теж з Канади, Василь Пелехатий з штату Нью Джерзі.

Не забувають за музей і дивізійники з Монтреалю, особливо Баб'як Богдан, Мота Володимир, Маців Богдан та інші. До музею знову завітав дивізійник д-р Верига Василь. Тут було обговорено його нову монографію, котра щойно вийшла у світ під назвою "Нариси з історії України", приємно, що праця дивізійника знайшла широкий відгук у вдячних читачів в Україні.

Довго оглядав музей і школу ім. Шашкевича її колишній учень, а пізніше вояк 1 УД УНА інженер з Англії Гаврих Ярослав, зустрічався із молоддю, згадуючи свої юні роки.

... Вересень. Знову в кімнатах музею задзвеніли дитячі та юнацькі голоси, появилися перші студенти, завітав кореспондент газети "За вільну Україну", продовжують відвідини побратими з діяспори, дівчата-одинадцятиклясниці реєструють нові надходження. Музей увійшов в новий трудовий рік. ❑

Ігор Федик

* * *

Які народні депутати не підписали присяги на вірність Україні?

Фракція "Комуністи України" — 58 депутатів, Соціялістична Фракція — 2, Селянська партія — 2, група "Центр" — 2 (в тому Ю. Зв'ягільський, що живе в Ізраїлі), "Єдність" — 2, "Незалежні" — 2, Міжрегіональна група — 3, позафракційні — 2. Разом — 73 депутати.

ДЕНЬ ДИВІЗІЇ У М. ДУБЛЯНАХ

Місто Дубляни, неподалік Львова, відоме тим, що там розташована Сільськогосподарська Академія і велика середня школа. Саме в цій школі з ініціятиви заступника директора пані Софії Клюс і при сприянні музею I УД УНА, відбувся День Дивізії.

У великій залі школи була розгорнута повна виставка матеріялів про I УД УНА, фотографії вояків-дивізійників, документи, зброя і речі, знайдені в селах і на полях в місцях прориву I УД УНА з оточення, книги з історії Дивізії і інформаційні бюлетені і журнали Братства кол. вояків I-ої УД УНА.

Школярів приваблювали зброя, одяг і військові речі. Менших школярів привабила колекція значків про I УД та закладки із дивізійною символікою. Учителі, батьки і школярі довго оглядали експонати. Найбільше зацікавилися виставкою пластуни школи і міста, які створили в Дублянах досить чисельну і добре організовану організацію. Коментарі і розяснення присутнім на виставці давали старшина дивізії п. Василь Гудзій та автор цих рядків.

З коротким словом до присутніх звернулася директор школи пані Кулинич Марія та заступник директора з національного виховання пані Клюс Софія.

Для школярів 10-11 клясів та вчителів і батьків була прочитана Ігорем Федиком лекція на тему "Творення і бойовий шлях I УД УНА".

Цілий день жителі м. Дубляни відвідували виставку. Чимало зусиль для її розгорнення і транспортування приймав житель Дублян, заступник директора місцевого учгоспу — п. Ігор Клюс. Вдячні педагоги і школярі подарували організаторам живі квіти і запропонували наступну зустріч, яка і довго не забарилася, бо саме в день святкування Українських Збройних Сил на урочистості в школу, з ініціятиви пані Софії Клюс та Ігоря Федика, в Дублянах прибули запрошені дивізійники — Голова Львівської Станиці Михайло Бендина та член Крайової Управи Галицького Братства Володимир Саламаха.

... Гарно прикрашена сцена. Під звуки маршу місцеві пластуни вносять в залю прапори Галицького Братства дивізійників та юнаків. Почесні місця в президії займають ветерани-дивізійники та полковник нинішніх Збройних Сил України — Андрій Старушик.

Урочистості відкрила пані Клюс Софія, а потім виступили М. Бендина, В. Саламаха та полк. А. Старушик.

Біля стягів в почесній варті змінювали один одного, стояли пластуни і пластунки.

Після виступів відбулися святковий концерт у переповному залі. Михайло Бендина та Володимир Саламаха подарували шкільній бібліотеці книги з історії Дивізії.

Після концерту дівчата в національних костюмах подарували гостям живі квіти і попросили їх розписатися в книзі почесних гостей та зфотографуватися до шкільного альбому.

Довго не відпускали юні пластуни Володимира Саламаху, випитуючи про його воєнні дороги і роки проведені в радянському ҐУЛАҐ-у, а ветеран розповідав також про гарячі бої під Бродами, в Австрії та Югославії і про невтомну діяльність комбатантів-дивізійників у справі всесторонньої допомоги нинішній Україні.

Після закінчення свята педагоги школи запросили гостей на святковий обід.

Ігор Федик
м. Львів

Управління культури Львівської

обласної державної адміністрації

ЛЬВІВСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ

Музей Історії Визвольних Змагань України, що розбудовується при Львівському історичному музеї як відділ, звертається до української громади, яка вже частково долучилась до справи створення цього музею з проханням: надсилати для музейної експозиції речі та матеріяли, що відносяться до Українських Визвольних Змагань 1914-1921 рр. та доби Воюючої України 1941-1955 рр., а також матеріяли з діяльности українських громад від їх утворення до сьогодення.

Щоб достойно сповнити завдання увічнення пам'яти національного чину в першому державному музеї Визвольних Змагань України, просимо надсилати матеріяли на адресу:

Україна, Львів, пл. Ринок, 6. Історичний музей, Відділ Історії Визвольних Змагань України.

Музей негайно включить отримані матеріяли до експозиції, зазначаючи рівночасно всіх жертводавців.

Сподіваємось, що український загал в інтересі справи не відмовить нам своєї допомоги й скоро та прихильно відгукнеться на наше прохання.

Управа музею

Гумор і сатира

А 97-ий МОЖЕ БУТИ ІНШИМ

— Ну й тяжкий же цей переступний рік, Ядвохо! — вигукнув я одного грудневого вечора.

— Особливо в Україні, — додала Ядвоха. — Світло вимикають, вода гаряча є не завжди, бандитизм страшний, зарплати затримують. Е, таке, як завжди, на нашій землі.

— Ну не зав жди, — поправив я свою
половину і коротко нагадав їй історію
України, бо в жінок, як у комуністів, —
розум короткий. Прецінь же 1996
року нікого не виво зили до Сибіру.

— Але, Пилипе, ти говориш про
якихось дулібів, ти верців, древлян. Та
ж тепер в Україні теж живуть племе-
на: комуністи, кос мополіти, націона-
лісти, байдужі. Про сто нема на них
Ярослава Мудрого.

— Еге ж, були колись у давній Ук-
раїні Святослав За войовник, що зму-
шував здалеку кла нятись Києву, і був
Володимир Вели кий, який не побо-
явся запровадити християнство, і був
Ярослав Мудрий, і був Ярослав Осмомисл. От люди! А ось як росіяни своїх царів називали: Іван Калита — любив дуже гроші, Іван Грозний — цей нищив своїх людей, Лжедмитрії — брехуни й ошуканці. Цілком інші царі були в наших сусідів.

— І що з того? Може, й Україна не пропала б, якби мала Грозного чи Петра Першого.

— Що ти, жінко! Бог з тобою! У нас таких люциперів просто не допустили б до трону. Та й уяви собі, що наш Президент вручав би екс-Президентові орден Івана Грозного!

— У нас, Пилипе, все може бути. Хоч і нема таких, як у Росії, але кожний українець зітканий з Осмомислів і Калит, з Петрів і Мазеп. Ми взагалі дивні люди. Ось подумай: депутатів убивають? Убивають. А кожен другий хоче стати депутатом! Або всі нарікають, що жити стало гірше, і ці всі проводять без кінця фестивалі, ювілеї, святкування, весілля, презентації, дні народження, іменини! Ми, українці, Пилипе, так, гейби малі діти, і якщо виходимо з автобуса,

то всі нараз, але бити даємося кожен окремо. А тепер ще й наколотили масла з цими Гербами й Гімнами.

— Ну, жінко, Гімн таки треба новий написати, маю на увазі слова, бо колу українці співають "ще нам, браття молодії, усміхнеться доля", то інші громадяни України думають, а що їм усміхнеться.

— Річ не в тому, Пилипе, а ось у чому: де знайти такого маляра і такого поета, аби вони вгодили своїми Гербом і Гімном усім сучасним племенам України. І ще одне: ці автори не повинні бути українцями, аби в Москві й Вашинґтоні не сказали, що ми — націоналісти, нацисти й себелюби.

— Ага, то ти вважаєш, що новий Герб України і новий текст Гімну України повинні створити не українці?

— Ні, чого ж, можуть і українці, але ті, які не розмовляють українською мовою і належать до протестантської чи московської церкви. Он гривні, хіба лише українці малювали?

— Ти що, бабо, здуріла? Та ж у положенні про створення Герба і Гімну записано, що авторами їх можуть бути тільки українці у п'ятому коліні.

— Де ти таке читав?

— Чув між людьми. Та ж того, прецінь, смішно виглядало б, якби 50-мільйонній нації Гімн і Герб творили б сини інших народів!

— А так і буде, Пилипе, бо в пашпортах тепер не розрізниш — хто й звідки.

— Ні, Ядвохо, я з тобою не згоден.

— А твоєї згоди ніхто й не питатиме. Той Гімн, може, вже й давно готовий, як і Герб. І взагалі я вважаю, що в сучасній Україні мусить бути 4 Гімни: один — для російськомовних громадян, один для євреїв, і два — для українців, написані неукраїнцями. Така ж кількість мусить бути й Гербів.

— Чому? — витріщився я на Ядвоху.

— Аби нікого не образити, Пилипе. Ти ж знаєш, що в нас — демократія, а достеменніше — найдемократичніший тип демократії — український, при якому українці дозволяють робити з собою що завгодно, і поважають рівно всіх, хто з ними виробляє що завгодно на їхній землі. Такий собі маленький СССР-ик.

— На Бога, Ядвохо! — майже вигукнув я.

— Не кричи, Пилипе, бо така ситуація цього, переступного, року, а 1997-ий може бути цілком інакший. У нас може все бути...

Я, направду, не мав що сказати своїй жінці...

Пилип ЗАДЮГАНИЙ
з-під Коломиї.
("Молодь України")

Ро-Ко

Дипломатія України здала іспит на світовій арені!

– Чи треба було мені йти до фризієра в четвер? – дорікав я собі. – Якби не пішов, мав би спокійний «вік-енд». А так, чекаючи на чергу, взяв у руки щоденник The Sun. А там на першій сторінці «рекляма» для нашоі неньки Украіни. Чи радше для іі дипломатичного корпусу. Але покликав мене фризієр на своє «операційне» крісло, і я навіть не міг прочитати перше речення до кінця. Отже, мусив витратитися на додаткових 50 центів, щоб купити цю газету.

«А чому я не дав на півдоляра меншого «типа» фризієрові? – додумався я запізно. – Але що патріотичний діяспірець не зробить для добра неньки Украіни?!»

Прийшовши додому, я вже не оглядав у дзеркалі, на який «фасон» фризієр мене «обрізав», бо не все йому виходить найкраще, і чи цей «крій моди» сподобається моїй жіночці. Я в поспіху розгортаю газета, а там пишуть: один ґай старався безуспішно заманити до свого авту малолітні дівчата – аж дві. Одна з тих дівчат поскаржилася своїй матері, а мама, як мама, подзвонила на поліцію.

Поліція до авта. Той ґай мав у крові алькоголю в три рази більше, ніж дозволено для водіїв канадським законом, а в руках тримав хустинку намочену в наркозній речовині, яка, коли притулити но носа, могла спричинити сон. До того в авті мав ще одну не свою ліцензійну автомобільну плиту. По дорозі на станцію хотів підкупити поліцая за 200 долярів (американських). Ніби нормально в наших часах... Та ні, бо це не був якийсь там Бернардо чи O.J. ... А наш Олександер Юшко, котрий кілька днів тому приїхав на працю до консуляту України. (Мені волосся стало дуба! Так я переживав)...

І вся це відбувалася у дипломатичному автомобілі!

Так вийшло, що консулят мусив викупив п. Юшка на поруки за 10 тисяч долярів. Канадських. (Це доказ, що канадський доляр ще щось варта. Бодай в Канаді).

Чомусь найперше залізли мені в голову ці 10 тисяч долярів: чи консулят іх отримає назад? Бо ненька Украіна не має забагато ні одного сотика, перепрошую, копійки – не то цента. А як не віддадуть?

І я механічно помацався за кишеню, в якій ношу гаманець.

І тоді друга думка загриміла в моєму умі: та це скандал! інтеранціональний! дипломатичний!

А може провокація? Бо репортерам народ вірить тільки на 6-10 відсотків. Яка тут правда?

Побоявся я сказати це моїй дружині, бо вона не спала б три ночі, – а що вдень робила б, не знаю. В кожному разі, мені такий стиль життя не всміхався. Тому задзвонив до мого приятеля. Не того від політики. Бо ця подія понадполітична, понаднаціональна, понад-державна. Навіть понад бандерівсько-мельниківсько партійна. Задзвонив до приятеля – того, що від усього.

На щастя, він був вдома. Він все знає. Він чекав на мій дзвінок.

– Велике цабе! – сказав. – Який то злочин – мати пару чарок. Ми живемо в алькогольній культурі. І знай, – знизив тон по-дипломатичному, – треба трохи вирозуміння. Приїхав у новий край, випив чарчину з туги за батьківщиною, і таке сталося. Пригадуєш, як один суддя звільнив від вини і кари одного підсудного за те, що він зґвалтував свою рідну жінку, бо... був під «впливом»! А наш суд опирається на прецедентах...

– А дівчата?

– Може наш дипломат не знав де він опинився? Це нове місто для нього. – Не забувай, що він якби був на трьох весіллях підряд. – Тому хотів дівчат спитатися, як йому заїхати додому?

– А вкрадена автомобільна плита? – я спитався ще не заспокоєний.

– Він міг знайти на дорозі й не мав часу віддати на поліцію.

– А хустинка з якоюсь хемікалією? – я хотів знати його опінію про всі деталі.

– Хто його знає, що це таке. Ляборaторія нічого не доказала навіть з крови О. J. в Каліфорнії. Тож О. J. звільнили з оскарження морду своєї дружини. Зрештою, поліція в акті оскарження Юшка про ці справи, які заваджають на твоєму національному гонорі, ні словом.

– А як з тими десятьма тисячами?

– Віддадуть. Бо поліція дуже «ґуфнула». Вона не мала права, без дозволу федерального судді, пхати свого носа до чужої державної території, а дипломатичний автомобіль має більшу суверенність в Канаді, як Севастопіль у Криму.

– То кажеш, що нема нам, політичним діяспірцям, чого переживати? – я хотів кінчати, щоб все – але з кінця – розповісти моїй жіночці.

– Не тільки не переживати, але треба привикати до інтернаціональних дипломатичних реалій. Таке діється всюди, а щоденник Sun завжди шукає за драматичною сенсацією. І нема злого, щоб на добре не вийшло: вже давно, як писали медії про нашу державу, а тепер згадують... і на першій сторінці. Це значить Україна утверджується й мусить пройти «муки народження».

– А як ця справа закінчиться?

– Ніяк! – мій приятель підніс грімкий голос. – Наша дипломатія буде горою. Канадський уряд, для збереження свого гонору, може Юшка тільки проголосити persona non grata, і той собі полетить додому.

– То, кажеш, що все це потрібне?

– Потрібне – непотрібне, але як сталося – не відстанеться. Проблеми треба розв'язувати. Державні – по-державному, дипломатичні – по-дипломатичному. Дипломатія України здала іспит на світовій арені!

P. S. Сталося, як пророкував мій приятель. Хоч репортерка Sun-у досолила ще Юшкові тим, що він син полковника КҐБ, котрий колись був у Канаді на «дипломатичній» службі СРСР.

Уряд України, для певности, назначив дружину Юшка, Марію, дипломатичним аташе, тобто його дипломатичний імунітет замкнув на два замки. А що мав робити Канадський уряд? Послухав поради мого приятеля, якого я би призначив на місце Юшка.

Незабаром після «депортації» п. Юшка я прочитав (не в Sun-і), що одного дипломата Канади видалили з Ізраїлю за якусь там аферу з «драґами». А згодом знову виринула назва Ізраїлья. Бо впливи України останнім часом скріпилися у найвпливовішій державі світу новим дипломатичним «підкорпусом» – головою державної адміністрації Президента Кучми Дмитром Табачником з дружиною і його братом з «ґерофрендкою». Вони «виеміґрували» на дипломатичні пашпорти України, то треба їх уважати «дипломованими дипломатами».

Тепер, почувши про такі події, я навіть дрімки після обіду біля телевізора на кліп ока не страчаю. Маю чисту національну совість. Бо це все належить до нормального державоіснування. А наша дипломатія закріплює державність України на всіх інтернаціональних щаблях.

Людмила Яцина

СПОМИН ЮНАЧКИ ПРОТИЛЕТУНСЬКОЇ ОБОРОНИ

Частина друга

Восени 1945 року я вернулася додому, до Радехова. Брат мій в цей час перебував у совєтській армії, та взимку його звільнили, і він вернувся також. Брат розумів, що мені потрібна освіта, і відправив мене в школу, яку я закінчила в 1949 році, а директор школи допоміг мені (як сироті) пройти курси вчителів молодших клясів. Так я, помимо свого бажання (виходу іншого не було), стала вчителькою, а згодом закінчила інститут по спеціяльності – українська філологія. Працювала у селі Куликів колишнього Лопатинського району. Було дуже тяжко, бо недремне око КДБ неухильно стежило за кожним кроком. Вони ніби щось нюхом чули про моє перебування в Юначках, але не знаходили зачіпки. Одного разу кадебісти пішли навіть на підступ. В той час я вчилася і потребувала багато літератури, то приходилось книги позичати у районній бібліотеці. Ці книги лежали у мене на столі в хаті мого господаря Семенюка Андрія, де я в той час квартирувала.

Майже кожного дня і ночі групи москалів, очолювані офіцером Мазановим, нишпорили по селах та лісах, шукаючи бандерівців. І що ж вони зробили? Забрали з мого стола одну книгу, так щоб я не бачила. Книжка пропала. Пройшов певний час – і мене викликає сам Мазанов на допит. Починає здалеку, чи я не бачила, чи не чула, що до мого господаря приходили бандерівці, чи вони не приходили і до мене. Я, звичайно, все заперечувала. Тоді кадебіст іде на шантаж – кладе передо мною бібліотечну книжку і каже, що її вони знайшли у бандерівській криївці, що цю книжку я брала для них. Не пам'ятаю, що то була за книжка, назва забулася, але знаю добре, що твір про війну. І тут я зрозуміла підступність ворога і теж пішла у наступ. Я сказала йому в очі, що ту книгу вкрали у мене його солдати, а так воно і було, а може, і він сам вкрав, бо коли я на роботі у школі, то солдати трясуть у всіх хатах. Не знаю, що мене врятувало, мабуть, сам Господь Бог стояв у мене за плечима. І кадебіст вернув мені ту книгу, а я віддала її у бібліотеку. На тому все й закінчилося. Мене більше не тягали на допити, а в скорім часі я вийшла заміж і виїхала з того села, а згодом і з району. Таким підступними методами працювали наші "визволителі".

У мене було вже двоє дітей, вдалося переїхати з сім'єю на працю до Львова. Брат мій у той час закінчив інститут (англійська філологія) і поїхав по відрадженню у Закарпаття. В Радехові він залишив свою хату, тому час від часу з жінкою приїздили до її родини.

Одного разу, а це було у 1958 році, коли брат з дружиною приїхали відвідати її родичів, їхній сусід згадав, що отримав листа з Америки, в якому незнайомі люди розпитують про Стефу та її чоловіка. Стефа – це моя братова. Брат просив знайти того листа, і коли побачив його – упізнав письмо матері, але прізвище було чуже. Моя мати з вітчимом пройшли "добру совєтську

школу життя", тому не хотіли наробити нам, своїмм дітям, біди, і написали вигадане прізвище. Так почалося наше листування і навіть невелика матеріяльна поміч, яку надавала мені мати, щоб легше було виховувати дітей, адже у мене не було ніякого батьківсько-материнського спадку. Усе розпочали з нуля. Так моя сім'я трохи стала на ноги. Мені дуже хотілося зустрітися з матір'ю, про що вона писала в кожному листі. А тут настала "хрущовська відлига". Мати вислала мені запрошення – і я почала писати по всіх інстанціях, щоб дозволили мені поїхати до неї. Писала про те, що мати стара та хвора, а я хочу забрати її до себе "на родіну".

І мені вдалося добитися дозволу – було це в 1966 році. Коли моя мати виробляла для мене запрошення, то юрист показав їй цілу купу документів і сказав, що все це він відсилав на Україну, але ще ніхто з тих людей не приїхав до Америки. То також було якесь Боже провидіння, що я зустрілася з матір'ю, адже я пішла від неї дитиною в неповних 14-ть літ, і пройшло вже 22 роки. Я вважаю, що я є щасливою людиною, бо багато людей, пройшовши страшні роки війни, не побачили своїх родин.

Отож у 1966 році я готуюся їхати в Америку до Рочестеру, де проживала в той час моя мати з вітчимом. Я вже писала; що вона працювала в суботній українській школі. Та перед поїздкою КДБ не забуло мене викликати до себе на інструктаж. Мене застерігали, щоб я була дуже обережна, щоб не вступала "в зв'язок" з незнайомими людьми, бо "українські буржуазні націоналісти" так і шукають нагоду, щоб когось завербувати до своєї підривної роботи проти України. А ще щоб я, як буду проїздити по території США, запам'ятовувала усі військові бази, ніби-то я розбираюся – де є яка база.

Я побувала в США у березні-квітні 1966 року. В тому році був у квітні Великдень, то ж я разом з родичами побувала в церкві, не криючись, що хтось побачить та донесе. Ще поїздила з ними по кількох штатах, подивилась на американське життя, була також на Ніяґарському водоспаді, дивилася у спеціяльний пристрій через окуляри на Канаду, так що Канаду бачила "майже зблизька". Перед поїздкою до Америки я серед навчального року попросила безоплатну відпустку на один місяць, і директорка школи не заперечувала, та коли я вернулася і дала їй не дуже дорогий дарунок, то почалося цькування – пропаґує американський спосіб життя (я перевіряла учнівські зошити трьохколірною американською кульковою ручкою). Це все пішло у партійні органи і мало неабиякий неґативний вплив навіть на імідж мого чоловіка – йому повністю закрили всі шляхи до професійного росту (він також учитель).

Коли я попрощалася з матір'ю, то вже знала, що прощаюся назавжди, що вже більше нам не прийдеться зустрітися, адже той режим не дасть себе обдурити вдруге, бо я не забрала своєї матері з капіталістичного "пекла" у "совєтський рай".

Коли мій вітчим вийшов на пенсію, мати з ним виїхала з Рочестеру на Флориду у Форт Лаудердейл, де в 1974 році помер вітчим, а в 1975 році померла і моя матір. Звичайно, я вже не насмілилася просити дозволу, щоб поїхати доглядати стару хвору матір, бо знала наперед, що буде мені відмовлено. За нею доглядали її знайомі-опікуни, які і виконали її останню волю, похоронили разом з чоловіком. Ми ж побачили з похорону лише фотографії. Це все, що залишилося на спомин для внуків.

Тепер настали інші часи, можна їхати, куди хто хоче, але ми вже не можемо відвідати рідні могили, бо пенсіонери, а пенсії не вистачає навіть на прожиття, про подорожі шкода і думати, а дуже хочеться віддати їм останню шану. Та ми щасливі тим, що дочекались своєї держави, нам, старим, багато вже не треба, а діти та внуки нехай працюють і будують нашу державу, а як пройде час, я вірю, що вону будуть жити по-іншому, краще від нас, будуть жити в багатій незалежній Україні, за яку боролись і віддавали своє життя кращі сини та дочки українського народу. Мені здається, що і я внесла невеличку часточку у цю перемогу, тому тепер я дуже цим горджуся.

П.С.

Я навела зв'язки з ветеранами 1 УД УНА, старалася в силу своїх можливостей бути в курсі всіх новин з життя дивізійників, а 22 липня минулого року ми їздили на братський цвинтар біля села Княже, де споруджається каплиця-пам'ятник загиблим комбатантам.

Дуже Вас прошу передати мені особисто хоч два примірники "Вістей комбатанта", в яких будуть друкуватися мої спогади. Я та моя сім'я з великим задоволенням читаємо Ваш часопис, якщо вдається його отримати навіть із великим запізненням. У цьому мені допомагає п. Василь Гудзій, за що я йому дуже вдячна.

З пошаною, Людмила Яцина

СПОМИНИ ОСИПА ЦЯПИ

Неможливим є забути минуле, яке, як хмари, нераз насувається мені із молодих літ. Народився я в селі Мозолівці, Підгаєцького повіту. Коли мав 14 років, пропала Польща, що окуповувала наші землі, і прийшла друга, ще гірша більшовицька влада. Почала закладати колгоспи. Освічених людей почали вивозити на Сибір. Малоосвічені і неграмотні перебрали владу в свої руки.

Моя родина врятувалася від вивозу в Сибір завдяки моєму иайстаршому братові Миколі. Він був добре поінформований про більшовиків. Він "добровільно" записав родину до колгоспу, щоб уникнути небезпеки для родини. Середущий брат Теодозій зголосився до копалень вугілля і скоро виїхав на Донбас. На щастя, вернув додому в червні 1941 року, перед вибухом війни між більшовиками і Німеччиною.

Найстаршого брата в перших днях війни забрали до війська. Він попав в німецький полон, де пережив до кінця війни.

На місце більшовиків прийшов новий окупант – німецький фашизм. Не легко було жити і під цим новим окупантом, помимо того, що люди сподівалися кращого, вважаючи німців за культурний і гуманний народ. Вони показалися не меншими варварами, як більшовики.

Надійшов 1943 рік. Почали надходити вістки про УПА. За якийсь час я станув в члени сільської боївки – частини УПА. Німецька поліція жорстоко переслідувала членів ОУН і УПА. Молодь, за вказівками УПА, будувала криївки і в той спосіб спасалася від переслідувань німецькою владою.

Теодозій, як член УПА, одержав наказ зголоситися до української дивізії, щоб одержати військовий вишкіл. Не всіх, хто зголосився до дивізії, було прийнято. Багато із них попало в Німеччину на примусові роботи, а інші до німецьких робочих відділів так званих "бавдінст" – (будівнича служба).

В 1943 році, зараз після жнив, я і багато інших одержали покликання від німецького уряду зголоситися до будівничої служби. Це вже була друга група, котра одержала такий виклик. З першої групи Михайло Луй відслужив декілька місяців і приїхав на відпустку відвідати родичів на декілька днів.

Я випитував його про все і постановив поїхати і побачити світ. Поки прийшов час зголошуватися, Теодозій приїхав на відпустку з дивізії. Він, із порозумінням з сільською боївкою і татом, переконали мене, щоб я не зголошувався.

Групи УПА переходили по селах і заохочували молодь будувати криївки.

Криївку в нашій околиці збудували в малому ярі між селом Мозолівкою і Гниловодами. Ця криївка давала змогу тримати зв'язок також із селами Котузів, Зарваниця, Вишнівок, Бабулинці, Кійданів і іншими.

Я одержав друге покликання зголоситися до "будівничої служби", але ніхто не спішився зголошуватися. Одного дня, вечірною порою, приїхала поліція шукати тих, котрі мали зголоситися. Погода була чудова і хоч до фронту було тільки 10 км, молодь проходжувалася селом. Я з двома товаришами втік за село і сховався. В селі було чути гамір, гавкали пси. Ми не вернулися до села, а пішли до сусіднього села Гниловоди, де переспали ніч в стодолі моєї сестри. Наступного дня повернулися і довідалися, що поліція забрала тих, котрі мали зголоситися, а тих, що не знайшли, забрали когось як закладника. В мене забрали батька. В хаті не було нікого. Сусіди сказали мені, що мама пішла до доньки в друге село, бо сподівалася, що я там буду. До моєї хати збіглися сусіди. Одні радили зголоситися і тоді відпустять батька, а інші радили навпаки. Я зголосився, щоб рятувати батька. Зі мною зголосилося ще 8 осіб. Всіх нас завезли до міста Бережани, а закладників звільнили, між котрими були і дівчата. В тяговому вагоні повезли нас до Львова. Було нас 15 осіб.

Поліція, котра супроводжала нас, складалася з польського шумовиння і тих, котрі, ради хліба і з ненависти до українців, стали "фольксдойчерами" й вислужувалися німцям. Вони були більш жор-стокі, як німці. Найгірше попадало тим, котрі зголосилися у вишиваних сорочках. Їх били, копали і знущалися над ними. Найгірше потерпів мій сусід Микола Гальма, вже небіжчик. Він був дуже короткозорий. Поліція розбила його окуляри і він нічого не бачив. Вони немилосердно знущалися над ним, а він, бідолаха, навіть не бачив, котрий із поліцаїв бив його.

У Львові примістили нас в підземеллі одного будинку, без вікон і туалету. Один ріг цієї кімнати був визначений на людські потреби. Держали нас тут цілий тиждень. Щоб одержати бодай води, треба було бити в двері. Як попало на людяного сторожа, то приніс води, але в більшості випадків відповідь була: "Мільч кабанє"! (замовчи свине). Їсти не давали нічого, тому ми були раді, що взяли з собою хліб, сир, а дехто і кусок сала. Велика радість огорнула нас всіх, коли вивели нас із того підземелля, на Божий світ. Денне світло разило наші очі.

Не довго тривала наша радість. Нас завели до карного табору на Пересинківці, знову в пивницю. Всі речі ми мусіли залишити на подвір'ї. Входячи до пивниці, при дверях стояли вартові поляки, і майже кожен дістав палкою по голові. По якомусь часі почали викликати, по одному, і випитувати, чому ми добровільно не зголошувалися, коли були покликані. Залежно від відповіді, давали засуд від 6 до 8 місяців перебування в концентраційному таборі. Кожний із нас одержав кримінальне число, по котрому викликали, а не по прізвищі. За найменшу провину під час роботи, сторожі записували число, а увечері викликали, заводили до глухої кімнати і розправлялися з невільником – били куди попало.

Ми працювали при будові якогось великого будинку. Площа цього будинку була обведена колючим дротом і сіткою. Сторожа перестерігала перед утечею. Хто попробує втікати, буде розстріляний на місці. Помимо тої перестороги, одному хлопцеві з Коломиї вдалося втекти. За його втечу поліція забрала його маму і сестру, і привезли їх до нашого табору. Не довго потривало, як цей хлопець, щоб рятувати маму і сестру, повернувся добровільно до табору. Знав він добре, що його чекає. Маму і сестру відпустили додому, а його засудили на розстріл. У день розстрілу нас усіх зібрали на площі, щоб подивитися на розстріл невинного і щоб відохотити інших від втечі. Бідний перехрестився, відмовив молитву. Шість польських поліцаїв прицілились, шість вистрілів і так скінчилося ще одне молоде життя невинного українця із рук польських катів.

Моя кара, 7 місяців, приходила до кінця. Моя мама привезла мені трохи харчів, але польська поліція забрала все від мами і я нічого не одержав.

При кінці листопада 1943 року німці забрали польську поліцію, а команду перебрав німецький вермахт. Вже потрясило снігом, як мене звільнили з карного табору. Віддали нам все, що позбирали від нас, окрім грошей. Гроші пропали. Відвезли нас біля Стрийського парку, де знаходився робочий батальйон "Бавндіст", де я мав бути, коли б був зголосився добровільно. Хлопці мали тут більше волі. Незабаром я одержав дозвіл відвідати родину, але не мав грошей на квиток на поїзд. Просив знайомих про позичку, але не одержав. Дуже хотілося ще раз стрінутися з родиною і позбутися одежі з вошами, які ссали мою кров. З двоюрідним братом ми всіли до поїзду без квитків. Поїзди були страшенно переповнені людьми, котрі їздили на торгівлю до Львова всякими товарами. Побачивши нас, бідолах, розпитували і дали щось перекусити. Надійшов кондуктор. Не маючи квитків, показували йому свої посвідки про звільнення з табору і дозвіл на відпустку. Він сказав, що на наступній станції ми мусимо висісти, але люди заховали нас під дерев'яні лавки і закрили нас своїми ногами, сидячи на лавках.

З великою бідою заїхали до Підгайців. Ми стрінули знайомого із нашого села Мозолівки, котий вертав додому і присіли на його сани. В той час мій брат Теодозій був на відпустці з дивізії. Радості і питанням не було кінця. Час проминув дуже скоро. Я з братом, попрощавшися з родиною, повертали назад до Львова. Я до робочого батальйону а брат – до дивізії. У Львові мені припадало часто працювати із полоненими червоної армії. Розбирали збиті літаки, топили олово. Незабаром перевезли нас до міста Радехова, де ми копали окопи для відступаючих німців. Підчас святкувань Йордану я поз-

найомився з одним чоловіком, котрий радив мені, щоб я втікав додому. Я одержав відпустку на два дні поїхати до Львова. Цей чоловік зв'язав мене із підпільною сіткою УПА і так з села в село переводили мене аж я дістався близько рідного села. Дав знати батькам про себе, але тільки днями бував вдома, помагаючи на господарстві. Ночами переховувався в іншому місці. Дуже побоювався, щоб не прийшли і не забрали батьків.

У березні 1944 року більшовики прорвали фронт і зайшли на захід до міста Підгайці. Вони старанно вишукували членів УПА. Кого спіймали дальше від власної хати, оскаржували у приналежності до УПА. Молоді мужчини ховалися, де хто міг. Я з другом Снігуром Діонізієм заховалися в батьківській стодолі. Це місце було приготоване для перехожих бійців УПА. За якийсь час мати принесла нам вістку, що більшовики знайшли криївки з мужчинами і оголосили, що кого знайдуть в криївці, той буде розстріляний на місці.

Не було ради. Треба було виходити з криївки. Мойому другові вдалося піти до своєї старенької бабусі, а я до своєї хати. Все село було заповнене військом, возами і кіньми. В селі не було битої дороги-гостинця, зате багато непрохідимого болота. Гостинець переходив пару кілометрів від села й ішов з Підгайців через Монастирська иа Бучач. У болотах позастрягало багато більшовицьких військових возів. Військо зганяло багато людей з рискалями і шуфлями, щоб витягти ті вози із снігу і болота. Не вспіли почати роботу, як із сторони Підгаєць почали наступати німці. Почалася велика стрілянина і замішання у війську. Більшовики відступили, залишаючи багато возів і коней. Селяни використали це замішання і втікли до своїх домів.

Багато хат, покритих соломою, почали горіти від вибухів артилерії і амуніції. Багато возів, застряглих в болоті, залишили більшовики разом з кіньми. Селяни навіть підчас стрілянини вибігали і розпрягали коней, щоб не погинули від вибухів амуніції на возах. У селі згоріло 30 господарств і був убитий один селянин, мій дальший родич.

Німецькі танки оминули село і гналися за більшовиками, котрі утікали в сторону Бучача, залишаючи багато зброї та амуніції. Сільська боївка забрала всю здобич і відставила до УПА.

Надходив травень. Весна в повному розквіті. Більшовицький фронт 10 км від села. В селі повно німецького війська. По їхній поведінці можна було відчути, що на фронті для німців ие гаразд. Відчувається неспокій. Ходять чутки, що вкоротці буде велика більшовицька офензива і що німці не вдержаться. Прийшов час рішати нам, що робити. Сітка УПА радила: хто може, нехай зголошується до української дивізії. Я і багато інших з села Мозолівки і сусідніх сіл зголосилися добровільно до дивізії.

В дивізії ділив долю і недолю із побратимами по зброї, аж до закінчення війни. В англійський полон попав в Італії. З Італії перевезли нас до Великої Британії. В Англії я одружився і в 1954 році ми переїхали до Канади, до Монтреалю.

Найстарший брат Микола пережив німецький полон і по війні вернувся додому. Дожив старшого віку і помер в рідному селі. Брат Теодозій перейшов з дивізії до УПА і в 1950 році загинув в бою з більшовиками в рідному селі.

Осип Цяпа

ПОДІЯ 52-РІЧНОЇ ДАВНОСТИ

Пам'ятного для всіх дивізійників 1-ої УД УНА 1944 року, 18. 07 я попав у полон до більшовицької армії під Бродами в с. Голубиця, де проходили тяжкі бої. Там я був ранений. Звідтам мене з конвоєм відправили до с. Ясенова, де вже було 40 наших легко ранених вояків. Це було господарство на хуторі, як я тепер встановив, прізвище Кізик Йосиф. Нас держали під вартою в стодолі. Це було 19 липня. Коло полудня привели нашого старшину, босого, бо визволителі вже вспіли зняти з нього чоботи. Його конвой здав в штаб СМЕРШу, який був в хаті того господаря.

Приблизно через годину його привели до стодоли до нашого гурту. Він звернувся до нас: хлопці, мене розстріляють. Я поручник з 29-го полку, Данилишин Дмитро з Трускавця, бувший учитель, 1912 року народження. Прошу вас, як хтось останеться живий, передайте знати моїй родині про мою смерть. Тільки це він нам сказав, як прийшов майор-жид з двома автоматниками і сказав поручникові стати під задніми дверима на тоці в стодолі. Коли Данилишин виконав наказ, майор дав команду: по ізмєнніку родіни огонь. Тут же серією з двох автоматів був розстріляний наш старшина. Коли вони відійшли, я закрив очі розстріляному, а ми присутні змовили тихцем Отченаш за упокій його душі. Ми були також приготовані до такої смерти.

Десь після обіду нас вигнали з стодоли і здорових вистроїли, а ранених посадили на фіри і погнали в напрямі Бродів, в табір полонених.

Коли я повернувся в 1956 р., я поїхав в Трускавець, щоб виконати послідну волю побратима Д. Данилишина. Я знайшов родину, та вони відмовились, що, мовляв, такого не знають. Та це був такий час, що люди боялись признатись.

Ішли роки за роками, а я все думав, що маю зобов'язання перед розстріляним побратимом. Мої пошуки з 1991 по 1995 роки були марними. Село розбудувалось, я не міг знайти цеї хати. Щойно минулого року, коли ми в листопаді правили на Жбирі панахиду, до мене підійшла жінка і каже: сотник, якого в 1944 р. розстрі-

ляли, похований на нашому подвір'ї, моє прізвище Кізик Анна.

У вересні 1996 року я з побратимом Яремою Бачинським поїхали в с. Ясенів, заїхали до Кізик Анни, і вона показала місце в саді, де був в той час похоронений сотник.

З розповіді сестер Мілі та Анни Кізиків: "Коли вас забрали і погнали до Бродів, то червоноармійці викинули тіло розстріляного в яму, де було повно води. Увечері штаб виїхав за фронтом. На другий день батько сестер Кізик Йосиф з дочками витягнули з ями тіло розстріляного та поховали в окопі (це був окіп-гніздо для МҐ-42). На невідомій могилі через деякий час посадили сестри Кізики калину.

В суботу, 15 листопада 1996 р. я з побратимами Зеньом Врублевським та Олесем Гуменюком виїхали в Ясенів. Господарі кажуть: "А ми вже думали, що ви не приїдете". Ми тут же переодяглися і стали копати. Ми викинули до 10 кубічних метрів землі, але знайшли останки по-варварськи розстріляного полоненого – побратима Данилишина Д. Зфотографувавши останки, запакували їх в целофановий мішок, завезли на меморіяльний цвинтар в с. Ляцьке, де весною 1997 р. буде з усіма почестями перезахоронений похристиянськи.

Я виконав Твою послідну волю і просьбу побратиме. Ти будеш спочивати між своїми стрільцями, яких ми перезахоронили раніше.

М. Бендина

ЗУСТРІЧ УКРАЇНСЬКИХ КОМБАТАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЛИПНІ 1997 РОКУ У ЛЬВОВІ

Нас повідомили з України, що заходом ОбВУ з Великої Британії заплянoвано зустріч українських комбатантських організацій на Львівщині від 15 до 23 липня з проєктом такої програми: зустрічі з міською і обласною владою, відвідання Музею визвольних змагань, Архиєрейська Служба Божа, перемарш вулицями Львова, посвячення пропам'ятної таблиці в Ратуші, відвідини музею Є. Коновальця в Зашкові та місця загибелі Р. Шухевича, виїзд до Ясенова на гору Жбир і до Підгірець з відправленням панахид за полеглих воїнів УД і УПА, посвячення меморіяльного комплексу на меморіяльному цвинтарі під Золочевом.

Олександер КОНОНЕНКО

САНКТ-ПЕТЕРБУРЗЬКА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

В 1654 році, коли Переяславська угода поклала початок поневоленню України Москвою, Росія була тоді величезною "чорною ніччю", яка простяглася від Балтійського моря аж до берегів Тихого океану. У той час, як за 500 років до того і в Києві, і в Новгороді письменність була досить розповсюдженим явищем (фрески Св. Софії та Новгородські берестяні грамоти), в Росії навіть через тридцять років після смерти Петра вища аристократія була на три чверті неписьменною (Ключевський. "Курс русской истории"). Навіть за Катерини II ще панувало презирливе ставлення дворянства до освіти. Годі вже говорити про простих людей. У таких умовах ніякими, навіть найжорстокішими заходами неможливо було б витягти Росію з темряви невіглавства та глибокої відсталости без значного числа освічених і навіть просто письменних людей, а їх у Росії майже не було. У той же час в Україні освіта була поширеним серед народу явищем. Досить сказати, що лише на лівобережній Україні, яка відійшла до Росії у XXVII ст., було понад 800 шкіл, а в Києві давала вищу освіту Києво-Могилянська академія. Помітну ролю в намаганнях Петра усучаснити Московщину відіграли німецькі авантюристи, які їхали до Росії "ловити щастя і чини", але їх теж було не багато.

Основним резервуаром інтелектуальної сили, з якого Петро та його нащадки протягом усього XVIII століття черпали необхідних їм освічених людей, була Україна. Цьому сприяло й те, що можливості розвитку інтелектуальної еліти в Україні в міру нищення її державности систематично перекривалися, натомість широко відкривалися російські шляхи, що сприяло висмоктуванню інтелектуального потенціялу України на користь Росії.

Видатні представники українського інтелектуального потенціялу концентрувалися у столиці імперії Санкт-Петербурзі. Вони й склали яскраву українську діяспору російської столиці. Петро I на ґрунті Києво-Могилянської академії створив у Петербурзі Російську академію наук, перетягнувши туди майже всі творчі сили Київської академії, а найперше Теофана Прокоповича, який став видатним церковним і державним діячем Росії, розробивши стратегію її цивілізації. Президент, віце-президент "Святійшого Синоду" та майже всі його члени протягом першої половини XVIII ст. були українці. Тим часом знекровлена Києво-Могилянська академія за кілька десятиріч перестала існувати.

При імператриці Єлисаветі видатну ролю в Російській державі грали брати Розуми, колишні прості українські козаки, Олекса – "світлійший" князь Олександер Розумовський, морґанатичний чоловік імператриці, й особливо Кирило – "світліший" князь Кирило Розумовський, який деякий час був президентом Російської академії наук і останнім гетьманом України. При Катерині II зовнішніми справами Російської імперії керував колишній український писар, "світлійший" князь, канцлер і видатний дипломат Олек-

сандер Безбородько. Саме він дипломатично завершив приєднання Криму до Росії. З 1775 р. в Петербурзі у ґвардії служив полтавський поміщик Василь Капніст, який прославився антикріпосницькою "Одой на рабство" Сюди ж часто приїжджав Іван Котляревський, тут за його життя тричі видали його "Енеїду" українською мовою. Музичну культуру Росії XVIII сторіччя створили українці Дмитро Бортнянський, Максим Березовський, а живописну – Дмитро Левицький.

Поряд з цими видатними особами у Петербурзі XVIII століття жили і важко працювали, гинули в нелюдських умовах тисячі українців-кріпаків і колишніх козаків. Райони сучасного Петербурґу і донині зберегли назви їх поселень: "Новая деревня" і "Старая деревня".

У XIX сторіччі жили та працювали у Петербурзі такі видатні українці, як: Євген Гребінка; Микола Маркевич – історик, письменник, етнограф та фольклорист; його син Андрій Маркевич – юрист і сенатор, голова Перербурзького Товариства ім. Т. Шевченка; Микола Костомаров – історик, письменник, критик і голова Кирило-Методіївського братства; Семен Гулак-Артемовський – композитор і соліст Маріїнського оперного театру, автор опери "Запорожець за Дунаєм". Деякий час тут жив геніяльний український композитор Микола Лисенко. Але найвидатнішими особами української діяспори були Микола Гоголь і Тарас Шевченко. Дрібний український шляхтич Микола Гоголь створив яскраві реальні картини російського життя. Писав російською мовою і тужив за Україною, і це стало його особистою трагедією. Кріпацький син Тарас Шевченко, який майже всі свої найвизначніші твори написав у Петербурзі, став не тільки геніяльним українським поетом найвищого світового рівня, але й видатним діячем антисамодержавного руху, у своїх поезіях він чітко й однозначно висунув ідею українського націоналізму як єдиний шлях, що виведе Україну з імперської неволі. У Росії також були борці за народну волю, але вони не виступали за розвал імперії. Пушкін, Лермонтов, Некрасов теж виступали за поневолений народ, але й вони захищали "єдіную і нєделімую". Шевченко ж переніс на собі весь жах, усе приниження російської неволі. Ось чому в його поезії є не тільки гнів розуму, але й крик душі, розпанаханого серця. 1898 року в Петербурзі було створено "Товариство ім. Т. Шевченка для допомоги потребуючим уродженцям південної Росії, які вчаться у вищих навчальних закладах С.-Петербурґу". Його творцями, поряд з українцями Данилом Мордовцевим та Андрієм Маркевичем, були й росіяни: академік живопису Михайло Микешин та хемік Дмитро Менделеєв. Товариство ім. Т. Шевченка проіснувало до 1917 року і найбільш видатним його досягненням було видання в Петербурзі у 1907 році українською мовою першого повного "Кобзаря". Також були видані "Історія запорізьких козаків" Дмитра Яворницького та "Історія України-Руси" Михайла Грушевського.

У радянські часи у 1918-20 роки у Петрограді-Ленінграді ще деякий час відчувалося відлуння українського "розстріляного Відродження". У 1918 році встановили тимчасовий пам'ятник Т. Шевченкові. На жаль, він не зберігся. Діяв український театр. На початку 1930 років українське населення Ленінграду значно зросло за рахунок тих українців, які рятувалися від Великого Голодомору. Але духовне й культурне українське життя в місті у

сталінські та брежнєвсько-сусловські часи систематично придушували і згортали. Проте зовсім воно не погасло. Традиційно відзначали день народження Шевченка в "Академії художеств", академіком якої він був. Ці щорічні роковини були тим жевріючим вогником, навколо якого горіло невелике ясне полум'я українського суспільного життя у Ленінграді. Збиралися студенти Академії, молоді художники Теодосій Гуменюк, Володимир Кальненко, Микола Коваленко, Леонід Колибаба, Роман Куриляк, Антін Матвієнко, Микола Невеселий. У 1964 році Теодосій Гуменюк спробував відновити Ленінградське українське товариство ім. Т. Шевченка, але тогочасні умови не сприяли тому.

В 1988 році українське Товариство було відновлене під назвою "Ленінградське українське суспільно-культурне товариство ім. Тараса Шевченка". Пожвавилося життя української діяспори у Ленінграді-Петербурзі. Проводилися дні української культури, поставлено пам'ятний камінь на місці, де тимчасово був похований Шевченко, закладено пам'ятник великому українському поетові у Петербурзі, щорічно відзначається день народження Шевченка, справляються поминки по ньому, відзначаються ювілеї інших визначних українських діячів. Плідно працюють художники братства "Кобзар", виступає лавреат Всесвітнього фестивалю народних ансамблів – фолкльорний ансамбль композитора Мацієвського, проведена конференція, присвячена Гнатові Хоткевичу. Діячі діяспори ведуть активну діяльність у царині мистецтва, літератури, публіцистики не лише в межах міста, але й в Україні та в західній українській діяспорі.

("Українська думка")

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

В журналі "Вісті Комбнатанта", ч. 3, 1996 , у "СКУ — сьогодні!" Р. Колісника, подано інформацію про Союз Українців Румунії, як на сесії звітували. Цю інформацію спростовує і вияснює голова Союзу інж. Степан Ткачук.

Редакція

У "Вістях Комбатанта", ч. 3, Ви пишете: "В Румунії прийшло до непорозуміння між фракціями в Союзі Українців Румунії. Чекають на наступний з'їзд і вибір голови й управи. Діяльність теперішнього голови Степана Ткачука є критикована..."

Ви, Дорогий, Пане Колісник, цілковиту неправду пишете. Мабуть, фальшиві інформації донеслися до Вас, — у нас є досить таких спеціялістів. Нема кому тільки працювати на українську справу. Ситуація ось яка: розкол стався лиш на Мараморщині, між тамтешніми українцями, а не українцями Румунії. Ми зняли з посади голови крайового союзу Мараморщини, Федіра Поповича, через непрацю на українську справу і фінансові неполадки. І примусили повернути украдені гроші шляхом трибуналу. Навіть стипендії вислані Вами

|Станицею Торонто|, він собі привласнив. Федір Попович, Василь Бучковський та Іван Семенюк, мараморошці, які колись грали великих комуністів, заснували собі кишенькову місцеву організацію: Демократичний Союз Українців. Напочатку мали 43 члени, а нині мають ще 7. І ластяться перед нами, щоб знову повернутися до нашого союзу.

Їхній союз складався тільки з комуністів, перекинчиків і коритників.

Наш з'їзд відбудеться аж за два роки. Дотоді я очолюватиму організацію, яку заснував і якій присвятив все своє життя, всі свої сили і здібності і через яку занедбав літературу, любов мого життя.

На Мараморщині, — каже вікарій Піцура, а не я, — є найбільше українців-дурнів — на квадратний метр з усього світу... І Мараморщині я найбільше допоміг. 80% з наших доходів ішло на Мараморщину. Передумаємо цю ситуацію...

Я зробив дуже багато добра для наших україннців, головно для Мараморщини. Кожний наш українець хоче щось виканючити від союзу. Якщо я йому нічого не дам, то автоматично стаю його ворогом. У серпні, перебуваючи у Київі, Іван Драч мені велику правду сказав: "Степане, ти не чекай від українців ні дяки, ні подяки, бо вони не вміють дякувати, скільки б добра їм не зробив би..."

Паничі з Мараморщини думали, що якщо вони заснують новий союз, то леї і доляри будуть Дніпрами і Дунаями текти в їхню касу. Ніхто їм не вислав ні лея, ані доляра, хоч очорнювали мене по всіх усюдах. Я своє зробив і можу як мавр, відійти... І відійду! Бо наситився по шию бути головою... Більшість мені завидують, що вони не в стані нічого доброго зробити для себе і нашого населення. А я роблю не так для себе, як для українців.

У серпні, в Києві, мені Спілка Письменників вручили нагороду Івана Франка за тритомну Антологію сучасної української поезії, перекладену мною і надруковану румунською мовою. І це мене морально радує найбільше, не 26 мільйонів купонів, яких, до речі, усіх пропив з нашими письменниками. Були й вони щасливі бодай три-чотири дні.

На днях поїду на Мараморщину, щоб з'ясувати усі фінансові проблеми, яких геть поплутав бувший голова Попович. Просто украв гроші, представляючи фальшиві документи з фальшивими підписами. Коли я поспитав одних з Ваших стипендіятів чи вони одержали доляри від Поповича, які я йому передав, вони тільки стенули плечима. Потім розкусили ми справу... І звідси конфлікти почали. Українці Мараморщини — це найбільше нещастя для українців Румунії. Ми їх тримаємо на плечах, бо їхні патріоти нічого не роблять для них. Тільки фальшивки розповсюджують...

З пошаною,

Степан Ткачук
голова Союзу Українців Румунії

Бухарест, 1 грудня 1996 р.

УКРАЇНСЬКА ДИВІЗІЯ В КНИЗІ Б. ЯКИМОВИЧА "ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ"

Богдан Якимович. *Збройні сили України: нарис історії.* Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Національна академія наук України "Просвіта", Львів 1996, ст. 359.

В 1996 році появилася у Львові книга з українського військовознавства, в якій 5-ий розділ "Українські збройні формування на боці Німеччини (1943-1945)" присвячений Українській дивізії "Галичина" та Українській Національній Армії під командуванням генерала Павла Шандрука. Очевидно, що в ній не подані всі інформації та деталі, а деякі з них є не точні. Постараємося доповнити цей розділ книги.

1. У книзі подано, що до завдань Військової Управи було "вербування українських юнаків та юначок для юнацьких відділів". Військова управа ніколи не взяла на себе такого завдання. Цього нема навіть у затвердженому Вехтером статуті ВУ. Навпаки, УЦК, разом з українськими членами ВУ, були явно проти набору української молоді до будь-яких військових відділів. Набір юнаків почався щойно в 1944 році виключно заходами німців. До співпраці з накиненим Бізанцом закликом ВУ не погодилася. Тоді Бізанц на власну руку надрукував відозви, подаючи підписи членів ВУ, без їхньої згоди. Опікою тої молоді займався УЦК, відділ молоді, який очолив З. Зелений. Опікуном юнаків був Тиміш Білостоцький, а опікункою юначок була Ольга Кузьмович. Правда, юнакам обіцювано, що вони перейдуть до УД, і це сталося з одним відділом, котрий пройшов вишкіл у с. Мальта в Австрії. Після вишколу 240 юнаків перекинули до УД, коли вона була у Словаччині.

2. Ім'я і прізвище начальника оперативного відділу в штабі Дивізії: Вольф-Дітріх Гайке (Wolf-Dietrich Heike).

3. З листопада 1944 року дивізія почала називатися офіційно "українська ч. 1". Це пояснювано тим, що вона стала вже загальноукраїнською своїм складом. В українській та англійській термінології її загально називають Дивізія "Галичина" (Комісія Дешена в Канаді).

4. Склад УД.

(Велосипедний курінь — це те саме, що фюзилерський курінь, який був в основному "на велосипедах" перед Бродами). В Дивізії були ще наступні підрозділи, яких не повністю подано:

Дивізіон зв'язку:

— телефонна сотня (моторизована)

— радієва сотня (моторизована)

— легка колона зв'язку (моторизована)

Санітарний курінь, що складався з двох санітарних сотень (одна моторизована перед Бродами) і чоти амбулянсів.

Дивізійне постачання:
— сотня автомашин
— моторизована колона
— сотня постачання
— верстатна сотня з чотою направи зброї (Waffenmaisterei).
— пекарська сотня
— м'ясарська сотня
— харчовий уряд
Ветеринарна сотня
Польова жандармерія
Поштовий уряд

Піхотний полк перед Бродами мав тільки по два курені, після Бродів по три.

Курінь мав три стрілецькі сотні й одну важку сотню, складену з важких кулеметів (на ляфетах) і ґранатометів (мінометів). Перед Бродами кожна стрілецька сотня мали один рій 8 см ґранатометів (два) з візком на амуніцію і одним конем.

Після Бродів УД мала свій окремий шпиталь.

Після Бродів УД мала комбінований зенітно-протитанковий дивізіон.

5. Бойові дії.

З 4-го полку деякі вояки (приблизно одна сотня) попали в оточений Тернопіль, якого Гітлер проголосив "твердинею". Тільки кільком воякам УД вдалося вирватися.

В совєтський полон попало приблизно 2.000, як подає у своїх споминах Олег Пушкар з Варшави. Він прочитав цю цифру в одній російській газеті вже в полоні. Важко поранених, старшин і підстаршин звичайно розстрілювано на місці.

До УПА перейшло коло 3.000, як подано на конференції УПА в Києві 1992 р. Ніхто не знає точного числа, але, як подають польські джерела й деякі упівці, в деяких підрозділах було до 50 відсотків дивізійників, і дивізійникам завдячується висока боєздатність тих відділів.

6. Українська Національна Армія.

— Зволікання творення УНА було через те, що німці старалися підпорядкувати УНА ген. Андрієві Власову чи радше його Комітетові визволення народів Росії. На це українці ніяк не погодилися. Ген. Шандрук заприсягнув цілу УД (один полк, що був на відпочинку, й представників усіх підрозділів, у присутності вищих німецьких старшин) на вірність українському народові. Цим актом він юридично вивів УД із рамок зброї-СС.

7. Полон.

Понад 10.000 пішло в англійський полон, а 1.500 — в американський. Після переслуховувань совєтською репатріяційною комісією 1.052 з Італії повернулося до СССР, більшість з яких повезено просто

на Сибір. До Польського 2-го корпусу ген. Владислава Андерса зголосилося 176.

— Англійці перевезли дивізійників в 1947 році до Англії, де вони стали військовополоненими. Щойно в Англії їх звільнено з полону. До еміґрації до Канади й США допущено їх леґально.

8. Значення.

Варто згадати, що з річників 1920-25 в Галичині майже ніхто не залишився в живих. Зате дивізійники скріпили лави діяспори. Їх можна було знайти на провідних постах у всіх громадських, політичних чи церковних організаціях, наприклад: голова СКВУ, єпископи УПЦеркви й УГКЦеркви, між письменниками, бізнесменами, журналістами, юристами, науковцями, лікарями, професорами й вчителями і т. д.

9. Іван Багряний під Бродами не був і не писав "на підставі особистих вражень". (Див. рецензії на його повість у *Вістях комбатанта:* Богдан Жарський, "Протиукраїнська книга", ч. 4, 1995 і М. Мироненко, "Повість про непереможність ворога і про тих, що "загинули, як під Бродами", ч. 2, 1996.

Сподіваємося, що в наступних виданнях цієї цінної книги подані неточності будуть взяті до уваги.

Р. Колісник

Ярослав Качай

УКРАЇНСЬКІ ПОЕТИ ПРО ЖИДІВ

Абрам Кацнельсон, український поет, народився 1 січня 1914 році в Городні на Чернігівщині. Закінчив Київський університет і аспірантуру з теорії літератури. Учасник 2-ої світової війни. Автор багатьох збірок поезій та кількох віршознавчих книг. Лавреат літературної премії ім. М. Рильського, заслужений діяч мистецтва України. Член Спілки письменників України, Об'єднання українських письменників "Слово", Міжнародного ПЕН клюбу.

Мабуть, від наслідків чорнобильської аварії, страждає від атак високої гарячки. Після консультацій в Києві йому сказали, що можливість контролі цього захворювання є тільки в Ізраїлю або в США. Із США йому запропоновано доброчинне лікування, але він мусив погодитися на постійне тут проживання. Тепер живе в Лос Анджелесі, де на його кошт в 1996 році вийшла його збірка поезій "Поклик висоти".

Абрам Кацнельсон відвідав Філядельфію, де мав свій літературний вечір і присвятив вірш "Гостина в домі Тарнавських", а в Торонті зустрічався з членами "Слово". У поезії підкреслює свій патріотизм до України.

Нарешті збулося: розпалася імперія.
Віднині уже Україна — Держава,
Що вільна стала... І можу тепер я
На повні легені гукнути їй: "Слава!"
(1991 р.)

Редакція

У жидівському тижневику під назвою "Мир", ("Шолом" по-гебрейському), котрий виходить російською мовою у Філядельфії від 1982 року, в числі 544, 18-24 серпня 1995 року, поміщена довша стаття під назвою "Українські поети про жидів", авторства Абрама Кацнельсона. Статтю попереджує короткий лист автора до редактора, в якому він зазначує, що ця стаття є частиною його більшої праці на цю тему. Далі він стверджує, що в жодній світовій поезії нема так багато видатних поетів, щоб писали на жидівську тему, як в українській поезії.

Базуючись на конкретних фактах, автор хотів би зменшити прийняту опінію про український антисемітизм і злагідніти, з одної сторони, юдофобію і, з другої — українофобію. "Надіюсь, що ваша газета, котра базується на принципіяльності і об'єктивності, опублікує цю статтю".

В своїй статті він говорить, що майже одна третина світового жидівства через кілька століть жила в Україні, були і трагічні, і криваві моменти в їхньому житті. Згадує про царський явний антисемітизм та про трагедію жидів в Бабиному Ярі підчас другої світової війни, де чорні сили в Україні помагали німецьким нацистам в їхньому кривавому ділі, не знаючи скільки українських патріотів були знищені в Бабиному Ярі і хто брав участь в цій "допомозі".

Думає, що в Україні є дальше антисемітизм, хоч не на державному рівні. Це все стало причиною великої еміграції жидів з України до Ізраїлю. Жидівські вихідці з України підтримують товариські зв'язки із своїми українськими приятелями в Україні, вони не є байдужі до землі, на котрій народились і жили.

Багатьом з них відомо, що українські поети в своїх творах дуже гуманно висловлювались про жидівський народ, порівнюючи його долю до українського. Підпис Тараса Шевченка є першим на листі до редакції петербурзького журналу "Ілюстрація" в 1848 році, протестуючи проти антисемітських статей в ньому, другими, що підписали цей лист-протест, були визначні діячі української культури, як: Н. Костомарів, П. Куліш та Марко Вовчок. Тарас Шевченко в своїй поемі "Гайдамаки" не виступає проти жидівського народу, але проти лихварів, які служили польським землевласникам. В інших його творах як "Давидові Псальми" чи "Марія" дуже тепло висловлюється про жидівський нарід. З великим пієтизмом висловлювався про Т. Шевченка жидівський письменник Шалом Алейхем. Іван Франко з великою симпатією ставився до жидів у своїй великій поемі "Мойсей". Він був першим, що написав позитивну рецензію на твори Теодора Герцля, основоположника сіонізму.

Леся Українка брала сюжети з жидівської історії: в ліричній поемі "Жидівська мелодія" так каже: "І ти боролась, як Ізраїль, Україно, моя". Інші українські письменники, які позитивно представляли жидівський нарід були: Павло Грабовський в поемі "Народові жидівському", Олександер Олесь — "Над Прутом", Павло Тичина,

Максим Рильський, Микола Бажан, котрий перший написав поему про Бабин Яр. Це була перша в світі поема про трагедію українських жидів, яку комуністичний режим вилучив з його опублікованих творів. З недавніх поетів, які позитивно висловлювались про жидів це: Дмитро Павличко в цілому циклі поем "Жидівські Мелодії" та величавий реквієм, музика Євгена Станкевича; Євген Маланюк — "Бабин Яр", Ліна Костенко, Василь Стус в поемі "Єврею, любий дорогий мій".

Закінчуючи свою статтю, уродженець України, котрий тепер живе в Америці, Абрам Кацнельсон каже: "Як бачимо, антисеміти в Україні робили і роблять своє чорне діло всупереч дружнім писанням українських поетів в минулому і сьогодні, а поети це душа народу".

Дуже мало знаходимо в жидівській публіцистиці авторів, котрі об'єктивно писали б про українсько-жидівські взаємини. Переважна більшість жидівських авторів неґативно, а то і фальшиво у своїх писаннях представляє ці взаємини. Хоч у багатьох державах існує антисемітизм, то чомусь український є найбільший. Вони байдужі до страждань українського народу, на землі якого жили століттями, і не згадують про великий штучний голод в Україні в 30-тих роках, в якому згинуло коло 8 мільйонів українців. Не згадують, бо багато з них були виконавцями цього великого злочину.

В Україні випадки реваншу не можна називати антисемітизмом. З рукою на серці можемо твердити, що важко знайти українців, щоб були проти створення ізраїльської держави.

НІМЕЦЬКІ ВОЄННІ ІНВАЛІДСЬКІ ПЕНСІЇ

По майже 3-ох роках клопотань з німецьким урядом, мені вдалося одержати це одну німецьку воєнну інвалідську пенсію для бувшого вояка 1-ої УД УНА, котрий мешкає у Львові. Я єдиний на Заході про-ваджу боротьбу з німецькими урядами за права наших побратимів в Україні.

Воєнний інвалід, поранений у боях під Бродами, засуджений на 10 років тяжких таборів праці і морального фізичного пригноблення, отримав залеглості німецької воєнної інвалідської пенсії 5.474 марок або 3.686 долярів. Визнаний інвалідом на 30 відсотків. Моя праця для інвалідів в Україні є безплатна.

Моя дотеперішна родинна поміч Україні:

1. Дав ф. 1.450 на розвиток нашого Посольства у Лондоні.
2. Дав 1.000 долярів для Дому Сиріт у Львові.
3. Дав поміч воєнним інвалідам в Україні 1.500 долярів.
4. Вислав до Домів Сиріт і Шкіл в Україні 85 великих посилок з одягом і взуттям, маю прекрасні листи подяки за мою поміч від різних установ в Україні. Ця акція помочі продовжується.
5. Здобув 155 британських пенсій для жінок в Україні, котрих чоловіки працювали у Великій Британії. Вони одержали десятки тисяч фунтів пенсії.
6. Здобув 7 воєнних інвалідських пенсій від Німеччини для інвалідів в Україні. Ця акція помочі воєнним інвалідам продовжується.

Володимир Казимир Ленчик
Ветеран боїв під Бродами

LENCZYK UKRAINIAN TRANSLATION COMPANY
43 Plexfield Road, Rugby Warwickshire, England, CV22 7EN
TEL. 01788-814646

ВИЯСНЕННЯ ДО Т. ЗВ. НІМЕЦЬКИХ ВОЄННИХ ПЕНСІЙ (WAR PENSION)

В останній час у західніх медіях появляються дезінформації що ніби то члени "злочинних" Waffen SS формацій, які живуть на Заході, отримують від німецького уряду "воєнні пенсії".

В дійсності Німеччина не виплачує жодних "воєнних пенсій", а тільки за відсоток непрацездатности в наслідок поранення чи нещасливого випадку під час війни, що відноситься теж до військовослужбовців. На основі двосторонніх міждержавних договорів, Німеччина теж виплачує звичайні пенсії (Social Insurance) усім тим, хто на таку пенсію кваліфікується. Обов'язкова вимога — це праця в Німеччині в будь-який час. До таких пенсій зачислюється час служби в німецьких збройних силах та час перебування в полоні. Мінімум вимагається п'ять років праці й "кредитів" до пенсії.

Така процедура уведена, згідно з німецьким законодавством, від закінчення війни.

Головна Управа
Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

Михайло Литвинчук

ПЕРЕМОГА ВЕТЕРАНІВ-ПАТРІОТІВ

У Києві на свято Покрови Божої Матері (13-14 жовтня 1996 р.) відбувся об'єднавчий з'їзд ветеранів, на якому створено Всеукраїнське об'єднання ветеранів.

На початку першого дня з'їзду відбулася нарада голів обласних та міських об'єднань ветеранів, після чого з'їзд відкрив голова Українського об'єднання ветеранів Другої світової війни, академік Ігор Юхновський. Після обрання керівних органів, заступник голови об'єднання Павло Вівчар зробив інформацію про виконану роботу щодо підготовки об'єднавчого форуму ветеранів. Він повідомив, що напередодні з'їзду з боку ветеранів "вєлікой отєчєствєнной войни" полився черговий потік брехні щодо намірів українських ветеранів. Засудив дії "отєчєствєнніков", які активно виступають від імені всіх ветеранів України проти Української держави, її Конституції, символіки, мови. Відтак виступив академік Ігор Юхновський з доповіддю "Про політико-економічну ситуацію в Україні та завдання об'єднання". Потім делеґатів з'їзду привітали керівники уряду та депутати Верховної Ради.

У другій половині дня делеґатів ознайомили зі статутом новоствореного Всеукраїнського об'єднання ветеранів, в основу якого ліг статут Українського об'єднання ветеранів Другої світової війни. Відбулося обговорення доповіді та статуту.

Наступного дня на з'їзді делеґати продовжували обговорювати статут та назву об'єднання.

Виступи делеґатів з'їзду, особливо представників зі східніх реґіонів України, були суттєвими, емоційними та високо патріотичними. У своїх доповідях вони закликали вести нещадну боротьбу з комуністичними корумпованими чиновниками на місцях, добитися заборони комуністичної партії та створення для неї другого Нюрнберґа, розкривати ворожі для України елементи, а також вимагати від уряду працювати на Україну, для свого народу, а українському народові допомагати нашому Президентові і урядові втілювати закони та Конституцію України в життя. Окремі виступи делеґатів були високоідейними та трагічно-зворушливими. Передусім слід відзначити виступи делеґатів із Севастополя, віце-адмірала Володимира Пилипенка, екс-командуючого морською фльотою віце-адмірала Бориса Кожина, заступника голови Спілки офіцерів України, депутата Верховної Ради Євгена Лупакова та гостя з'їзду, відповідального редактора "Літопису УПА" Євгена Штендери. Протягом всього часу робота з'їзду проводилася з розумін-

ням наміченої мети, з великим патріотичним піднесенням і була спрямована на створення могутнього об'єднання патріотичних сил, потрібних для захисту та збереження суверенітету незалежної Української держави.

Всі делегати і насамперед представники східних областей України вимагали домогтися від уряду України визнати ОУН-УПА, а також надати всім українським воякам, незалежно під якими прапорами вони воювали, однаковий статус. Делегати з'їзду одноголосно прийняли статут та ухвалу про те, що наше українське патріотичне об'єднання повинно називатися "Всеукраїнське об'єднання ветеранів", членами якого можуть стати ветерани Другої світової війни, що воювали в лавах червоної армії, вояки ОУН-УПА, дивізійники (воїни УНА), січові стрільці, які захищали Закарпатську Україну, червоноармійці з фінського та японського фронтів, політв'язні, репресовані, ветерани праці. Членами об'єднання також можуть бути ветерани вказаних груп, що проживають за межами України. Не гідні бути членами об'єднання колишні члени каральних формувань, які заплямували себе злочинами або іншими аморальними вчинками проти українського національно-визвольного руху та прав людини, а також ті, що виступають проти утвердження та розбудови незалежної соборної України. Головою об'єднання обрано академіка Ігоря Юхновського, першим заступником — Павла Вівчара зі Львова та по одному заступникові з кожної области та з адміністративних центрів. Асоційованими членами об'єднання стали Всеукраїнське братство ОУН-УПА, Всеукраїнське товариство політв'язнів і репресованих, Спілка політв'язнів України, інші громадські організації.

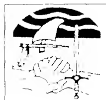
На з'їзді були затверджені символіка (прапор, емблема, нагрудний знак), атрибутика (штамп, печатка) та посвідчення ветерана об'єднання. Всі делеґати одностайно відмовилися від двомовного "московського" пашпорта і вимагали від уряду створити одномовний український, ліквідувати на території України залишки окупаційної московської символіки і остаточно впровадити в урядові установи державну українську мову. Учасники з'їзду прийняли лист-звернення до Президента України Л. Кучми, до ветеранів війни, військовослужбовців, до молоді та громадян України.

Відбувся похід учасників з'їзду для покладення вінків до могили Невідомого солдата, на Аскольдову могилу — Героям Крут, на могили в Бабиному Яру, на кладовище іноземних воїнів, до могили Патріярха Володимира на Софійській площі, а також вінки з червоної калини були покладені до пам'ятників Т. Шевченкові і Лесі Українці від ветеранів львівської делеґації.

Установчий з'їзд поклав край всяким ворожим антиукраїнським намірам роз'єднати патріотичні сили ветеранів України, які воювали проти різних окупаційних режимів.

("Полтавська думка")

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ВЕТЕРАНІВ

ЗВЕРНЕННЯ ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Високоповажаний Пане Президенте!

Звертається до Вас Всеукраїнське об'єднання ветеранів, патріотів України, яке згуртувало колишніх воїнів Радянської армії, Збройних Сил України і Військово-морської фльоти, ветеранів німецько-польської та радянсько-фінської воєн, репресованих і насильно вивезених за межі України, ветеранів МВС і Держбезпеки України, ветеранів праці.

Ми усвідомлюємо, що могутність нашої держави основується на єдності суспільства, зростанні державницької свідомости громадян.

Наше об'єднання ставить своєю метою розбудову вільної суверенної України. Підтримуємо всі державні рішення, спрямовані на консолідацію Українського народу, його національний, духовний, соціяльний розвиток.

Ми свідомі існування та зувмисно підтримуваного протистояння між тими, хто не в силах позбутися ностальгії за минулим і тими, хто за патріотичною фразою залишається бездіяльним. Вони створюють загрозливі антидержавні ситуації, порушують мир і спокій в Україні, свідомо не дотримуються законів і Конституції України.

Нам не дозволено спокійно спостерігати за тим, що такі сили відчувають себе у повній безпеці і проявляють шалену антиукраїнську активність.

Леоніде Даниловичу, ми активно підтримуємо Ваші дії, скеровані на збереження та захист нашої держави, цілісність її території і морських берегів, намагання втримати порядок та злагоду в нашій державі, продовження реформ та реструктуризацію економіки, успішну репрезентацію України перед державами світу.

Одночасно хочемо привернути Вам увагу на невідкладні заходи, без яких буде важко досягнути успіху у зростанні національної свідомости, свідомої дисципліни та матеріяльного добробуту населення.

Настала пора на шостому році незалежности навести дисципліну та порядок у державі, при беззаперечному дотриманні Конституції і Законів України.

Вважаємо необхідним позбавлення депутатського мандату тих депутатів, які відмовились скласти присягу на вірність України.

Збройні Сили України є ґарантом безпеки; їх чисельність, склад і озброєння повинні відповідати оборонній достатності держави. Відповідно до цього мають бути визначені асиґнування на утримання Збройних Сил України та соціяльного забезпечення сімей військовослужбовців. Необхідно вимагати, щоб командири військових частин виховували своїх підлеглих у дусі патріотизму і на службі вико-

ристовували тільки державну мову, відповідно до Конституції України.

Вважаємо недопустимим зволікання з підписанням договору з Російською Федерацією про оренду військових споруд України та з визначенням терміну перебування російських військ на території України.

У важкі воєнні і повоєнні роки учасники визвольних змагань Українського народу були відданими до кінця борцями за свою землю, за свої сім'ї. Вимагаємо, щоб була встановлена історична справедливість і учасники визвольних змагань Українського народу (ОУН-УПА, Закарпатської січі) були визнані на державному рівні у правах ветеранів як борців за волю і незалежність України.

По всій Україні слід покласти край пропаганді ненависти, протиріч, розбрату, спричиненого невільницьким минулим України, яка була розірвана і розділена іншими державами.

Пане Президенте. Прийміть наші запевнення у повазі до Вас, до Уряду і Парляменту України. Всеукраїнське об'єднання ветеранів — це об'єднання патріотів України. Ми постійно вноситимемо свою частку у Вашу благородну працю на побудову нашої омріяної Української держави.

Рада Всеукраїнського об'єднання ветеранів.

ЗВЕРНЕННЯ

до ветеранів війни, військової служби, молоді, всіх громадян України та до української діяспори

На фоні подій, що відбулися протягом останнього десятиріччя в Европі, процеси, які здійснилися в Україні, мають значення історично-епохальне. Адже на руїнах останньої у світі колоніяльної імперії постали нові національні держави і серед них наша Україна.

На жаль, через важкий спадок, одержаний Україною від СРСР і через власне неуміння, навіть на шостому році державности, проблема укріплення незалежности України залишається актуальною.

Незважаючи на прийняту Конституцію і проведену грошову реформу, ми, українці, не проявляємо належної рішучости та наполегливости у вирішенні проблем державної ваги. Нашу поблажливість до противників української держави сповна використовують недруги України. Вони, де тільки можна, саботують процес економічних реформ, провокують страйки, посилюють невдоволення в суспільстві.

Діяльність Верховної Ради і Уряду України ще й донині не можна назвати цілеспрямованою.

Несприятливою є ситуація у Збройних Силах України. Вихована на стереотипах пропаганди колишнього СРСР, частина офіцерських кадрів армії не зможе надійно захистити наші інтереси на випадок

агресії ззовні або ж конфлікту всередині держави. Досі у багатьох районах України командною мовою у війську все ще не є державна мова України.

За обставин, коли ворожі Україні сили пляномірно, наступально і відверто взяли курс на послаблення і знищення нашої державности, проявляти бездіяльність, байдужість і національно-політичний нігілізм є злочинно перед минулим, сучасним та прийдешніми поколіннями нашого народу.

Зважаючи на ці факти та враховуючи необхідність згуртування всіх національно-патріотичних сил навколо загальнодержавної ідеї, звертаємось до громадян України з числа учасників усіх етапів другої світової війни, рухів опору, політичних в'язнів, репресованих, насильно вивезених на примусові роботи, ветеранів колишньої Радянської армії та Військово-морської фльоти, ветеранів Збройних Сил України, ветеранів МВС і Держбезпеки України, ветеранів праці із закликом об'єднатися у новостворену патріотичну організацію під назвою "Всеукраїнське об'єднання ветеранів".

Об'єднання має намір згуртувати своїх членів на демократичних засадах, діяти за принципами злагоди, взаєморозуміння, єднання і примирення усіх учасників бойових дій та визвольних змагань Українського народу (ОУН-УПА, Закарпатської січі).

Оскільки Україна не виступала суб'єктом інтересів чужих Україні сил протистояння у другій світовій війні і у інших війнах, то участь українців у ворогуючих арміях не може бути причиною упереджених оцінок.

Крім захисту політичних, матеріяльних та громадських інтересів членів новоствореного об'єднання та ведення доброчинних заходів нашим завданням є участь у процесі виховання підростаючого покоління в дусі патріотизму та самодіяльности у ратній праці за утвердження української державности, а також встановлення зв'язків з національними та міжнародними організаціями ветеранів воєн з метою зміцнення дружби між народами.

Ми впевнені, що наші співвітчизники — ветерани другої світової війни, які проживають у різних регіонах нашої держави, а також за кордоном, позитивно оцінять наш почин і проявлять волю увійти в наше об'єднання індивідуальними або ж асоційованими членами, щоб у перспективі спільними силами долати усі труднощі на шляху до втілення у життя нашої основної мети — збереження і утвердження України, гідної і процвітаючої серед світової спільноти.

Рада Всеукраїнського об'єднання ветеранів

ЗВЕРНЕННЯ ДО ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Шановні Побратими!

З нагоди Нового 1997 року та Різдва Христового засилаємо Вам найщиріші вітання, міцного здоров'я, щастя в родинному крузі та натхнення для праці на благо миру, добра, злагоди, єдності між людьми.

Доля розкидала нас українців по всьому світу у різні країни, але кожного манить до себе рідна Україна. Минули ті часи, коли не можна було відвідати рідних, знайомих, а то й просто побувати на прадідівській землі. З Божої волі та столітньої боротьби Україна стала Вільна, Самостійна, Незалежна. Щоб утвердити її як міцну европейську державу треба ще добре попрацювати. Із зовні і внутрі держави існують сили, яким не потрібна наша незалежність. Вони всілякими способами намагаються підірвати її авторитет, економіку, сіяти розбрат між людьми. Щоб не допустити подібного, ми, ветерани, вирішили об'єднати патріотично настроєних людей усієї України.

13-14 жовтня 1996 р., в День св. Покроди, у Київ з'їхались делеґати всіх областей України і утворили єдине Всеукраїнське Об'єднання ветеранів. Головою обрано акад., депутата Верховної Ради України Ігоря Юхновського, а заступником його Павла Вівчара. З'їзд затвердив Статут печатку, прапор, штамп, емблему.

Постало перед нами завдання об'єднати всіх українських ветеранів світу, на що позитивно відгукнулася громадськість України. Звертаємося до вас, щоб і ви стали асоціованим членом нашого об'єднання. Така широкомасштабна праця з вами — це сила, з якою мусять рахуватися усі. Безумовно, разом ще можна багато доброго зробити для блага миру, злагоди в Україні та світі.

Тому ласкаво просимо вас вислати нам протокол засідання Вашого товариства та дати згоду для співпраці (бажано й свідоцтво про реєстрацію товариства в юстиції).

12-14 жовтня 1997 року плянуємо провести Всесвітній з'їзд Українського об'єднання ветеранів у м. Києві. Просимо направити делеґатів на з'їзд.

У Львові ми організували медичний центр, аптеку для медичного обстеження та забезпечення лікарствами наших ветеранів.

Просимо Вас посприяти гуманітарній допомозі лікарствами та залучити до цієї благородної справи всіх українців світу.

Наша адреса: **м. Львів-14, вул. Сагайдачного, No. 16/2 Вівчар Павло**

Бажаємо успіхів у спільній меті!

Слава Україні!

Рада Всеукраїнського об'єднання ветеранів

В. Саламаха

НЕВМИРУЩА СЛАВА ГЕРОЇВ КРУТ!

Заходами Крайової Управи Галицького Братства при фінансовій допомозі Братства "Броди-Лев" з Нью-Йорку, 29 вересня 1996 року відбулося посвячення збудованої могили-кургана в с. Крути (Див. "ВК", ч. 5-6, 1996). Із словом тут виступив Володимир Саламаха.

Редакція

У довгій, тисячолітній історії українського народу є багато геройських сторінок. До них линемо ми щораз своїми думками, розгортаємо карту за картою, сторінку за сторінкою й шукаємо у них нашої слави й нашої сили, шукаємо у героїчних чинах найглибшої основи для відродження віри у нашу правду й нашу перемогу. Серед героїчних сторінок нашого минулого вибивається на перше місце одне коротке слово — "Крути"! Одне коротке, але яке велике слово!

Те одне слово вибивається на тих сторінках понад усі інші. Воно світить на сторінках нашої історії кривавою зорею й отвирає новий розділ, цілий записаний кривавими буквами найбільших героїчних подвигів! Це одне слово вказує сьогодні цілу скалю думок і глибоких почувань, які лягли в основу українського національного руху. Вона стала духовною поживою, прапором і провідною зорею нового українського покоління. Крути — це саме один з тих найбільших безсмертних героїчних чинів, які знає людська історія.

Наша історія багата на такі трагічні подвиги, 26 років після Крут в період другої світової війни молодь Західної України в рядах Стрілецької дивізії "Галичина" заступила дорогу червоній навалі на Европу в гарячих днях липня 1944 року. Дивізія йшла тоді на своє перше бойове хрещення зі завданням боронити Галицький край перед поновним поневоленням жорстоким більшовицьким окупантом, який залишив стільки жертв, спустошень та нещастя, раніше за неповні лише два роки — вересень 1939 по червень 1941 р. Проте Дивізія "Галичина" не могла бути великим фактором у боротьбі двох гігантів та при такому укладі сил, в той час. Після поразки коричневої чуми — Гітлерівської Німеччини під Сталінградом стало ясно, що війну Німеччина програла. Дивізія стала українською військовою частиною, яка мала щастя боронити Батьківщину перед жорстоким червоним окупантом. Що більше, доля судила Дивізії, як і славній УПА, продовжувати збройну боротьбу, відновлену в 1914 р. УСС-ами, проти відвічного ворога України — Москви. Це факт, якого ніхто не зможе змінити і якого не вдасться поминути, вивчаючи історію другої світової війни. Відомо, що під кінець війни Дивізія одержала національну відзнаку — тризуб і була заприсяжена ген. П. Шандруком на вірність Україні, а тим самим також і офіційно ввійшла в історію, як Перша

Українська Дивізія Української Національної Армії. Воїни Дивізії знали хто вони є і за що пішли в бій. Вони знали, що волі ніхто не дарує, її треба виборoти, а це вимагає жертв. Свідомі цих жертв, добровольці йшли, бо знали, що іншої дороги до свободи не може бути.

В далекім 1918 році чорні хмари нависли над Україною. 22-го січня почалося засідання т. зв. Малої Ради, де після 2-денних нарад проголошено 4-й Універсал, встановлюючи повну самостійність України.

"Народе України! — голосили слова Універсалу — Твоєю силою, волею, словом, стала на землі українській Вільна Українська Народна Республіка... Од нині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною суверенною державою, українського народу!"...

Текст Універсалу прочитав М. Грушевський в залі Педагогічного Музею о годині 12-й 20 хв. вночі з 24 на 25 січня 1918 р. Народ в залі вибухнув громом оплесків і вигуків — "СЛАВА!" і Четвертий Універсал, що сповіщав світові самостійність України, повідомляв рівночасно громадян про труднощі, які мав побороти молодий уряд.

"Петроградське правительство народних комісарів (так називався новий уряд російської імперії) виповів війну Україні, щоб повернути Вільну Українську Республіку під свою власть, і посилає на наші землі свої війська — червону гвардію і більшовиків. На Україну сунула грізна навала. Складалася вона з багатоязичної товпи вихованих Москвою яничар. Ішли вони, щоб Україну повернути в колонію, щоб її далі могла використовувати Москва. Кожний крок цих бандитів позначався згарищами і руїною. Україна кривавилася. Наїздники грабували, ґвалтували дівчат, розбій — це були "подвиги" й "геройські" вчинки армії, що мала "визволити світ від неволі і насильства".

Україна мала ще раз своїми грудьми заслонити світ перед заливом тієї дичі.

В АДЕЛЯЇДІ ВІДБУВСЯ З'ЇЗД БРАТСТВА

В суботу, 5 жовтня 1996 року, в залі Товариського Клюбу УГПА, відбувся Делеґатський З'їзд Братства кол. вояків 1 УД УНА, з участю делеґатів Станиць зі Сіднею (Андрій Джердж та Іван Кобрин), Мельборну (Мар'ян Костюк та Ярослав Бойко) і делеґатів та членів Станиці з Аделяїди. Присутніми були теж численні представники організацій Аделяїди, як: від ОУДЖ (Д. Решітник), СУМ (Ґеня Станко), Клюбу Сеньйорів (О. Дяків) та інші, і священики УКЦ та УАПЦ.

Нарадами керував голова президії Мар'ян Костюк, секретарював Петро Курпіта. До почесної президії запрошено мит. прот. о. Вол. Салигу з його добродійкою, о. Л. Фут, Ст. Трушкевича, А. Джерджа та Т. Андрушка.

Однохвилинною мовчанкою вшановано пам'ять побратимів, що відійшли у вічність, а особливо віддано шану пам'яті ген. Сави Яськевича, що помер 20. 6. 1996 р. на сотному році життя.

Наради попередила церемонія вручення "Золотого хреста за особливі заслуги" побратимам: Степану Трушкевичу, Михайлові Добриденку та Петрові Курпіті. Хрести вручив Т. Андрушко.

Звітний Бюлетень Крайової Управи, за редакцією Пилипа Вакуленка, був заздалегідь надрукований і розданий членам. З по-мистецьки

На фото: Учасники З'їзду в залі Тов. Клюбу УГПА. В першому ряді сидять: зліва — В. Станко, М. Добриденко, С. Трушкевич (голова КУ), П. Вакуленко, Яр. Ліщинський. Другий ряд: А. Смішкевич, С. Снятинський, П. Курпіта, П. Мазгаль, М. Семенів, В. Перчук. Третій ряд: Яр. Бойко, А. Перик, В. Москвяк, В. Чемний. Задній ряд: Б. Філь, А. Джердж, М. Костюк, І. Кобрин і М. Кіналь.

оформленого Бюлетеня читаємо, що Управи Станиць працюють жертвенно, плекають традиції українського воїна та здобувають фонди на допомогу своїм побратимам в Україні. А допомога в останній каденції була в тисячах ам. долярів.

З'їзд проходив в діловій і дружній атмосфері. Дискусія над звітами була жвава.

Крайова Управа залишилася дальше в Аделяїді на наступних три роки: Степан Трушкевич — голова, і члени: Т. О. Андрушко, М. І. Добриденко, Яр. Ліщинський, В. Станко і П. Вакуленко. До Контрольної комісії увійшли: М. Кіналь — голова, члени: Я. Будас і П. Курпіта.

Увечері того ж дня, в церковній залі Свв. Володимира і Ольги на Вудвіл, відбувся бенкет для всіх учасників З'їзду та для запрошених гостей. Бенкетом керував Ст. Трушкевич.

В неділю по всіх церквах відправлялися Богослужби з наміренням за Українське військо. Увечері, в залі Народного Дому, величавим концертом, присвяченому 5-ій Річниці Незалежности України, закінчено програму З'їзду.

Д-р Святополк Шумський, ред. вісника "Наша Громада", про цей концерт пише так:

"... Святковий концерт відкрив голова КУ Ст. Трушкевич, після чого було урочисто прочитано текст присяги членів 1 УД УНА, слова якої були звернені до Бога й України, в ім'я яких лицарі-дивізійники йшли до бою за "Правду і Волю"!

Урочисто й величаво розпочато мистецьку частину "Молитвою за Україну", яку виконав хор УАПЦ Св. Арх. Михаїла, з церковними піснями: "Величай душе моя Господа" і "Хваліть ім'я Господнє", під дир. Л. Дніпрової.

Деклямацію — уривок з поеми О. Олеся "Тернистий шлях" виконала Ірина Галик. Танцювальний гурток "Козачок", кер. і хореограф А. Горкавсон, з участю Анни Середи і Юрка Безкур, виконали "Дует" і "Полтавський танок".

Присутні привітали щиро виступ на фортепіяні нашого молодого і талановитого музика Євгена Майбороду, який виконав "Героям слава", муз. Крушельницького. Відтак Марія Чепак продеклямувала вірш, а за її керівництвом хор сеньйорів "Калина" виконав три пісні: "А мати ходить за курган", "Ой у лісі" та "Там під Львівським замком"...

Люся Ткачук виконала сольо "Віють вітри" М. Лисенка і "Гуси летіли" на слова Д. Луценка, муз. А. Пашкевича, ак. на форт. П. Брінквортс. "Козачок" знову виконав "Українську польку". На закінчення наш фолкльорний ансамбль "Каштан", під дир. Степана Місяйла, виконав: "Над широким Дніпром" муз. А. Авдієвського та "Козацькому роду нема переводу".

Т. О. Андрушко

США

ЗУСТРІЧ З ВОЯКАМИ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Від молодих літ я мріяв про українське військо. Моя мрія нарешті здійснилася — бодай частинно, бо 26 серпня 1996 я перебув один день між українськими вояками на базі військової частини Сил Протиповітряної оборони України.

Був теплий, соняшний серпневий ранок. Біля 10-ї год. я прийшов до домівки Руху, на Проспект Шевченка ч. 13, на засідання Крайової Управи Галицького Братства. На доручення Головної Управи, я мав приємність нагородити побр. Михайла Качмара, активного і заслуженого члена Галицького Братства Золотим хрестом за особливі заслуги. Приявні побратими постанням з місць і тричі грімким "Слава" привітали цю подію.

Точно в год. 11-ій прибув до домівки підполк. В. Клим'юк, з яким я домовився попереднього дня. Ми всіли до машини і поїхали через центр Львова до головної квартири Сил Протиповітряної оборони України. Підполк. Клим'юк, який є секретарем Військової Ради Протиповітряних частин, показав мені кімнату, де він працює, комп'ютерну систему — дар КУ Америки і Канади, другу простору кімнату, якої одну стіну виповнює детальна мапа України і її сусідів, та кабінет командира частини. Стіни вестибюлю, коридорів і кімнат прикрашені державними прапорами, гербами, патріотичними гаслами, портретами українських гетьманів.

Розмова велася про завдання протиповітряних сил, які стежать, щоб на територію України не заблукав "непрошений гість" — іноземний літак чи ракета. Вони є в сталому контакті з сусідніми державами: Польщею, Чехією, Угорщиною й іншими, і спільно провіряють і узгіднюють перелети над українською територією закордонних літаків, і навпаки.

З головної квартири ми поїхали машиною поза Львів на військову базу, підібравши по дорозі дружину підполк. Клим'юка пані Олю. За якої півгодини, водій скрутив з головного шосе наліво, і вузькою доріжкою через молодий ліс ми під'їхали на площу біля житлових будинків. В лісі можна було завважити прикриті маскувальними сітями протиповітряні ракети.

Познайомившись з комендантом бази, ми оглянули житлові квартири вояків — світлі, чисті, в них поодинокі ліжка застелені коцами "по-військовому". Нагадувалися старі часи з моїх вишколів... Тут теж стіни кімнат чепурно прикрашені національними емблемами, портретами, гаслами. Є й дошка оголошень зі списком вояків, пляном щоденних зайнять тощо. Вільний від зайнять час вояки проводять у світлиці, дивляться на телепередачі, читають пресу. На жаль, армія не має бюджету, щоб придбати більші і кращі бібліотеки, цікаві журнали, газети. База дістає газети даром від довколишніх кооператив — та це замало, придалося б кілька разів більше.

З їдальні ми перейшли до викладової залі, в якій зібралися біля сотні вояків бази. Підполк. Клим'юк представив мене і попросив до

Е. Шипайло поміж пполк. І. Худим (зліва) і пполк. В. Клим'юком.

слова. Я розказав воякам про себе, де родився, виростав і вчився, про мої і моїх друзів юні роки, наше виховання на традиціях Усусусів, постійну боротьбу української молоді в Галичині за здобуття незалежности України, польську, більшовицьку і німецьку окупації, зформовання дивізії "Галичина" і її історію, пізніше полони, еміґрацію, заснування і діяльність Братства. Після слова вояки ставили запити, здебільша їх цікавило: чому постало Братство, життя і можливості праці в Америці. На кожний запит я давав вичерпну відповідь.

Після зустрічі вояки відійшли на ообід до їдальні. На моє прохання послухати їхні маршові пісні, вояки уформилися в три чоти, і кожна чота промаршувала довкруги площі співаючи маршову пісню. Кожна співала іншу пісню, дві пісні були мені невідомі, третя пісня була "Розпрягайте, хлопці, коні" — і знову нагадалися старі часи...

Ми в чвірку, (пані Оля Клим'юк, її чоловік, наш водій підполк. Іван Худий) пішли теж на обід. Час пройшов швидко, біля 5-ої по полудні ми повернулися до Львова. Це був один з цікавіших, незабутніх днів з відвідин України.

* * *

На Різдв'яні Свята я одержав листа від підполк. Клим'юка, в якому він пише: "Мені в складі великої групи офіцерів випала честь готувати та організовувати перші полігонні стрільби в історії Протиповітряної оборони України. Два місяці у зв'язку з цим я провів в Криму. Але можу тепер з гордістю сказати, що успішно відбулися перші бойові пуски зенітних ракет кляси "земля-повітря" і відтепер українська Протиповітряна оборона має власний полігон, на якому можна не тільки вдосконалювати бойовий вишкіл обслуг зенітно-ракетних комплексів, але й випробовувати розробки українських військових конструкторів."

Можна тільки поґратулювати підполк. Клим'юку і Протиповітряній обороні України за зроблене, і побажати їм дальших тривалих успіхів.

Евген Шипайло
голова КУ США

АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР ОЛЕГА ЛИСЯКА

Крайова Управа Братства кол. вояків І УД УНА в ЗСА та Станиця Братства у Філядельфії зорганізували авторський літературний вечір для колишнього воєнного звітодавця і письменника Олега Лисяка з нагоди появи його нової книжки — "Відламки `Шибки у вікні`", яку видало Видавництво "Вісті Комбатанта", Торонто, Канада.

Ця імпреза відбулася 8-го грудня 1996 року в приміщенні Українського Освітньо-Культурного Центру, при чисельній присутності прихильників автора.

О. Лисяк — відомий письменник на еміграції і в Україні. Хай свідчить те, що написав про нього у матеріялах до енциклопедичного словника "Українська Журналістика в іменах" М. Комариця (видання Національної Академії Наук України): Олег Лисяк — український журналіст, письменник. Був членом пресового Корпусу дивізії "Галичина" в 1943-45 рр. Після закінчення війни працював у Мюнхені в редакціях газет "Українська Трибуна" (1946-1948) та "Український Самостійник" (1950-1952). Після еміграції до Америки оселився у Філядельфії в 1953 р. і працював у газеті "Америка" (1953-1957), писав також статті й фейлетони до інших українських періодичних видань. Написав два романи про своїх сучасників — галицьких бойових побратимів: "За стрілецький звичай" (1953) і "Люди такі, як ми" (1960). Був редактором збірника статтей про дивізію "Галичина" — "Броди" (1951).

Книжка О. Лисяка "Відламки `Шибки у вікні`" — це збірка писань, що появлялися впродовж 40 років у різних журналах, часописах чи альманахах. Збірка складається з 60 писань, розміщених в розділах: "Львівське", "Дивізійне", "Дивізійний гумор", "Оповідання і нариси", "Спортові репортажі", "На тропах стрілецького звичаю".

Авторський вечір відкрив побр. Володимир Зуляк, привітав автора з дружиною Марією, голову Крайової Управи Братства Е. Шипайла та всіх присутніх побратимів і гостей.

Слово про автора сказав голова Крайової Управи Братства побр. Евген Шипайло. В цікавій і гарно побудованій темі, переплетеній особистими спогадами про автора, Е. Шипайло розповів про журналістичну і письменницьку діяльність О. Лисяка, а зокрема про його нову книжку "Відламки `Шибки у вікні`".

Читали уривки з книжки відомі артистки українських театрів: Віра Левицька, Ліза Чепіль і дружина автора Марія Лисяк.

Віра Левицька прочитала фейлетон "Мій день", про який треба дати пояснення. В п'ятдесятих роках О. Лисяк, на пропозицію редакторки органу Союзу Українок Америки Лідії Бурачинської, "ужіночився" і два роки писав фейлетони як жінка п. з. "Салатка Рути" в журналі "Наше Життя". Ліза Чепіль деклямувала вірш п. з. "Ми не заснем", дружина автора Марія прочитала з розділу "Дивізійне" — "Скажи неньці моїй" та вірш "Львівська міщанка".

На закінчення О. Лисяк, який сказав, що причиною перевидання в Україні його книжки "За стрілецький звичай", а тепер "Відламків `Шибки у вікні`" був зворушливий лист з України від молодої студентки Львівського університету Оксани Вацеби після того, як їй випадково потрапила в руки "За стрілецький звичай", яка писала: "Шкодую, що ми не мали змоги (я скажу — молодь) прочитати це раніше. Направду кажучи, це перша така книга про події, описані Вами. Та ж це — справжня історія! Я складаю дяку Богові та Вам, що Ви зберегли її для нас і донесли її хоч би тільки до мене... Що говорити, коли твір з української літератури на атестат зрілости ми писали за романом "Прапороносці". А ваша книга — це ж душею написана історія для нас — таких же молодих, якими є Ваші герої... Велика Вам дяка..."

О. Лисяк сказав, що якщо б його книжка захопила тільки одну молоду людину в Україні, то варто було її написати. Він подякував Богданові Бігусові за впорядкування і видання книжки, організаторам і виконавцям авторського вечора і всім присутнім за участь в імпрезі.

Після офіційного закриття відбулася товариська гутірка з перекускою. На вечір загостила з Нью-Йорку давня знайома зі Львова маестро Рома Прийма-Богачевська з донькою Анею та її чоловіком.

Ярослав Колодій

ВІДЗНАЧЕННЯ П'ЯТИРІЧЧЯ СТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Відділ КУК зорганізував в неділю 2-го грудня концерт для відзначення п'ятиліття заснування Збройних сил України, що відбувся в залі УНО при 297 College St., на яку прибуло більше учасників, чим заля могла вмістити. Усе це любителі і шанувальники армії, українського війська — борців за свободу і кращу долю свого народу. Усе це переважно діди і батьки тих борців і деякі залишки (ветерани) військових з'єднань. Членів молодої ґенерації понижче 50 тяжко було доглянути, а представників молоді, то й зі свічкою не знайти.

У програму включено посвячення національних прапорів для української фльоти, що їх (24) уфундували складові частини КУК (в тому числі і наше Братство) та такі приватні особи: Дарія Дербіш

Посвячення виконують владика Юрій (справа) і о. д-р М. Стасів. Куми тримають прапори (справа): В. Цурковська, П. Дем'янюк — голова Станиці Б-ва дивізійників, Кривенький — голова хору "Бурлаки". (Світив Е. Логаза)

— дружина св. п. нашого побр. Антона, побр. Микола Засідко, панство Стефан і Ольга Станько, пані Галина Хотинецька і Валерія Цурковська — бувші дивізійні медсестри.

Церемонію посвячення прапорів перевів дуже добре побр.

Когутяк. Під звуки маршової музики на залю вмарширувало 12 пар членів танцювального ансамблю "Явір" з прапорами, і передали їх зібраним у лаві перед сценою фундаторам-кумам. Чин посвячення доконали владика Юрій і о. д-р М. Стасів.

В мистецькій програмі взяли участь хор "Бурлака" і хор осередку СУМ "Прометей". Хор "Бурлака" під батутою дириґентки Квітки Зорич-Кондрацької свою партію відспівав чудово, при піяновому супроводі Юрія Кречковського. Добірний і приємний був виступ молодечого танцювального ансамблю "Явір".

Генерал-майор Анатолій Огарок промовляє.

Д-р О. Сокольський у своїй доповіді вказав на потребу патріотичного виховання у ЗСУ, включно із змінами назв окремих частин, які ще дотепер носять совєтські назви.

І. П.

ПОШАНА ПОЛЕГЛИМ

Канадський день пошани полеглих Українська громада Торонта відзначила 10-го листопада 1996. Відмічення, організоване Українським Відділом Канадського Леґіону ч. 360 і Відділом КУК — Торонто, відбулось вже в традиційний спосіб біля пам'ятника полеглим в Українському парку при Скарлет Ровд і Еглінтон Аве.

Імпреза почалась парадним маршем від церкви св. Димитрія до парку під звуки оркестри Молодіжних Ансамблів під диригентурою В. Кардаша, за якою марширували зі своїми прапорами відділи ветеранів Канадського Леґіону, 4-ох кадетів і всіх українських ветеранських організацій, а серед них і Братства дивізійників з головами Крайової і Станичної Управ.

Серед кілька сотень шанувальників, представників організацій, була група українських старшин, що перебували в Кемп Борден на курсах англійської мови.

Поминальні молитви служило 6-ох отців обох наших церков з участю хору "Обнова". Почесну стійку зі зброєю держали 4 кадети. Відповідне до оказії слово мали майор Канадської Армії Орест Кобилянський, — син нашого побратима Зенона з Гамільтону, генерал-майор Анатолій Огарок, консул України С. Боровик, заступник голови СКУ — наш побратим д-р Василь Верига, і голова Відділу КУК пані Марія Шкамбара.

Представники організацій по черзі складали вінки. Від нашого Братства вінок зложили голови Крайової і Станичної Управ побратими Лев Бабій і Петро Дем'янюк.

І. П.

Д-р ОСТАП СОКОЛЬСЬКИЙ ВІДЗНАЧЕНИЙ ЗА ГРОМАДСЬКІ ЗАСЛУГИ

Д-р Остап Сокольський був головою відділу КУК Торонто в роках 1976-1979 і в цих роках був рівночасно заступником голови Провінційної Ради КУК.

Він є президентом Канадського Етнічного Клюбу Журналістів впродовж останніх 18 літ.

Від 1988 року дотепер є головою Канадсько-Української Громадської Ради в Скарборо.

В роках 1982-1986 був головою Братства колишніх вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії.

Зліва: о. Тарас Дусановський, інж. Вадим Вакуловський, д-р Остап Сокольський, д-р Маріян Рудзік, д-р Орест Рудзік, Раїса Вакуловська, Ігор Гриневич.

У 1992-му р. був нагороджений Генеральним Губернатором Канади дост. Р. Гнатишином "Медалею Канада-125", за особистий вклад у громадське життя.

11 грудня 1996 року, в часі святкування 200-річчя міста Скарборо, д-р Остап Сокольський одержав нагороду Bicentennial Civic Award of Merit признану святковою радою міста Скарборо.

ПЕНСІОНЕР АТАНАС КОБРИН "НЕ ПЕНСІОНУЄ"

В Америці розбудувалася українська "песіонерська" громада в Норд Порт на Флориді, поблизу мінерального озерця — тому називають цю місцевість "на болотах". Між ними живе теж дивізійник Атанас Кобрин.

Поки А. Кобрин "дослужився" пенсії, його життя не йшло шляхом звичайного обивателя. З Української дивізії, попав у полон американської армії в Австрії. Коли прибув до США, покликано його на Корейську війну. Закінчивши студії, займав відповідальні пости в американській адміністрації стейту Нью-Йорк.

Сьогодні він журналіст — його обширні статті поміщує кожної середи щоденник North Post Sun Herald. Ось деякі наголовки: "Українці прибули до США вже за часів Джеймстовн", "Українці прибували до Америки кількома хвилями", "Як Україна стала основоположником ООН", "Українські американські ветерани матимуть сходини у п'ятницю" і т. і.

У листі до "Вістей Комбатанта" А. Кобрин пригадує своїм побратимам, що його син Ігор (тоді 14-літній юнак-пластун) під час відзначення 40-ліття творення УД будив трубкою дивізійників на ранню збірку до церкви на Союзівці. Тепер Ігор перший лейтенант національної ґвардії в Нью-Йорку. В червні 1996 року він був перекладачем у штабі під час вправ "Щит миру 96", що відбулися на львівському полігоні. У тих вправах взяло участь 120 вояків американської 1-ої дивізії піхоти, котра стаціонує у Вірцберґу в Німеччині, а 24-та дивізія Прикарпатської військової округи зорганізувала ці навчання. У них взяли участь військові частини Польщі, Молдови, Румунії, Словаччини, Чехії, Болгарії, Росії і Білорусії. Завдання навчання: вишкіл вояків під час миротворчих дій у східній Европі.

Слід з признанням відзначити успіхи батька й сина українською приповідкою: яблуко далеко не відкотилося від яблуні або американською: який батько — такий син.

Р. Колісник

ЩЕ ОДНЕ 50-ЛІТТЯ

Р. Герасимович подзвонив до мене і пригадав про ще одне 50-ліття, а саме: 11 січня 1947 року американська окупаційна влада звільнила з полону в Людвіґсбурґу, Німеччина, українських старшин і вищих підстаршин дивізії "Галичина" — 1 УД УНА.

Вітаємо всіх побратимів, що перебули з нами біля 20 місяців над Ріґзее, за дротами Ауербаху, Реґенсбурґу, Дармштадту і Людвіґсбурґу. Згадаймо тихим словом і віддаймо пошану тим, що були з нами та вже відійшли у вічність: сот. Р. Бойцун, хор. Я. Войтович, сот. С. Гуляк, сот. В. Козак, д-р М. Качала, пор. К. Кубашевський, хор. М. Лудчак-Березюк, пор. д-р Л. Отринський, д-р О. Радивил, д-р Б. Теслюк, хор. Р. Тимке2вич, хор. Е. Хмільовський, хор. О. Яримович.

Роман Герасимович і Евген Шипайло

ВІЗИТА ПРЕЗ. Л. КРАВЧУКА В РОЧЕСТЕРІ

В 1995 році до Рочестеру завітав перший президент України Леонід Кравчук. На інтернаціональному летовиші перші привітали його дивізійники. Вони теж тримали почесну службу протягом всієї церемонії підчас вітання, промов, концерту і т. і.

На світлині (зліва): Семен Ковбасовський, Президент Леонід Кравчук, голова Станиці Василь Білан, Любомир Білик. (Подав С. Ковбасовський)

РОЗШУК

Син біля труни своєї матері, біля батька, який його усиновив.

Комарчук Ганна — мати сина, що на світлині, в 1937р. виїхала до Канади. Народилася у с. Дубівці Тернопільського району. Заміж вийшла в Канаді. Батько сина помер тоді, коли він був ще маленьким. Через декілька років померла його мати.

Прізвища людей, що усиновили його, тобто їх сина — невідомі. Невідомо і як звати цього хлопця. Фото одержали через ро-дичів, що проживали у США.

Розшукує його племінник, що живе в Україні: м. Тернопіль, вул. Б. Лепкого д. 14, кв. 108. Ханас Мирослав. Тел. 6-06-03

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В часі між 26 листопада 1996 р. та 31 січня 1997 р. надійшли такі вплати на піддержку журналу:

Станиця Братства 1 УД УНА в Рочестері із збірки в пам'ять побратима д-ра Івана Кіндрата. Пожертви зложили:
По дол. 100.00: Д-р О. Гудзяк, Д-р Степан і Оксана Ворох, Дарія Кіндрат-Прат, **по дол. 50.00:** Д-р Теофіль Артемович, Д-р Іван Кезик, **по дол. 25.00** Любомир Ґалуґа, **по дол. 20.00:** Т. Естерпюк, Андрій Яріш, Мирон Масловський, Любомир Білик, Роман Куціль, **по дол. 10.00:** Мечислав Балич, Михайло Терлецький, Іван Лехновський, Василь Білан, В. Павлусь, Семен Кобасовський, Микола Єйна, Василь Бездух, Євген Ярошевський, **по дол. 5.00**: Микола Литвинець, Іван Кирчей, Василь Ґлушко, Василь Стоколос, Микола Марголич Разом 640.00

Омелян Корчак — Франція, в першу річницю смерти доброго приятеля, примірного старшини та ревного працівника в громаді Ліону св. п. Олекси Угрина (*27. 6. 1925 +16. 2. 1996) 170.00

Надія Процків — Монтреаль в десяту річницю смерти мужа св. п. Михайла (29. 3. 1987) 100.00

Ляриса Падубчак — Міссіссаґа, в пам'ять мужа св. п. Дмитра +17. 11. 1996 100.00

В світлу пам'ять Миколи Гриня — Вінніпеґ, від родини покійного. (+18. 12. 1996). 100.00

В пам'ять побратима св. п. Ярослава Ткача, підстаршини 1 УД УНА, замість квітів на могилу зложили на пресфонд: Д-р Олег Ратич — Едісон дол. 55.00 та Юрій Ференцевич — Джерзи Сити дол. 25.00 Разом. 80.00

Катруся і Атанас Кобрини — Фльорида замість квітів на могилу св. пам. Мирона М. Миська, односельчанина і брата шкільної товаришки Евеліни в Україні. 25.00

Валентина Демчишин Торонто в св. пам'ять мужа Івана Демчишина. (+21. 11. 1996) 50.00

Станиця Братства 1 УД УНА — Дітройт в пам'ять Юрія Любінецького (*10. 4. 1923 - +9. 6. 1996) 20.00

Евгенія Швець — Торонто в п'ятнадцяту річницю смерти стрийка Стефана (*28. 9. 1904 - +22. 12. 1981) і в п'яту річницю смерти брата Михайла (20. 7. 1924 - +3. 6. 1992) 60.00

Ярослав Яблонський — Монтреаль в св. пам'ять брата Михайла, помер 4 червня 1996 р. 50.00

Станиця Братства 1 УД УНА — Клівленд замість квітів на могилу побратима св. п. Михайла Теслюка, пожертви зложили: Михайло Трач дол. 20.00, Ігор Руденський і Володимир Смігуровський по дол. 10.00 Разом 40.00

Д-р Володимир і Анна Мотики — Фльорида, замість квітів на могилу Одарки Скіри, покійної дружини побратима інж. Івана Скіри, помер 23 січня 1997 р. 50.00

Галина Хотинецька — Міссіссаґа, в пам'ять св. п. Осипа Вишницького, помер в Монтреалі 9 січня 1997 р. 50.00

Андрій Малецький — Лондон, Англія 120.00

Роман Стефанюк – Джексон Гтс 100.00
Роман Герасимович — Балтімор 100.00
Володимир Клос — Едмондс, Ва 66.00
Наталія Кравчук – Морріс Плейн 56.00

По дол. 50.00: Богдан Любачівський — Чікаго, Василь Кізимчук — Торонто, Володимир Сливоцький — Нью-Йорк Разом 150.00

По дол. 46.00: Роман Дуда — Блумфілд, Роман Припхан Разом 92.00

По дол. 36.00: Д-р Роман Романович — Вінніпеґ, Михайло Чіх — Лондон (Кан.) Разом 72.00

По дол. 30.00: Наталія Чабалка – Торонто, Роман Гавриляк— Нью-Йорк, Роман Ваврів — Порто Ріко, Богдан Маців— Монтреаль, Ілля Яремчук — Тандер Бей Разом 150.00

По дол. 26.00: Богдан Білан — Коббле Вил, Михайло Тарновецький — Вінніпеґ, Стефа Балагутрак — Норт Роялтон, Володимир Мазяр — Ґлен Спей, Сильвестер Ремеза — Оттава, Степан Ткачик — Туксон Разом 156.00

По дол. 25.00: Іван Городецький — Торонто, Д-р Мирослав Мичковський — Клівленд, Ігор Мірецький — Торонто, Теодор Пасічняк — Саскатун, Роман Явнюк — Торонто, Юра Гнатюк — Вінніпеґ, Степан Ґула — Торонто Разом 175 .00

По дол. 20.00: Д-р Микола Ласійчук – Балтимор, Михайло Ніньовський — Дітройт, Степан Костишин – Вінніпеґ, Маріян Цьолко — Гасбрук, Богдан Корчак — Фльорида, Д-р Володимир Мотика — Фльорида, Михайло Марущак — Торонто, Степан Горлач — Торонто, Михайло Стефанів — Амгерстбурґ, Василь Грушевський — Торонто, Маркіян Когут — Торонто, Василь Дубик — Торонто, Роман Бучинський — Бурлінґтон, Ігор Друневич — Торонто, Евстахій Остапюк — Торонто, Анна Бойцун — Торонто, Олексій Дранценко — Камсик, Ярослав Куницький — Торонто, Д-р Степан Ґамула — Міссіссаґа, Михайло Дендерис — Торонто, Богдан Сорока — Торонто, Іван Шкільник — Гамільтон, Іван Мороз — Торонто, Іван Дудись — Торонто, Петро Кицінський — Гамільтон, Богдан Головід — Фльорида, Ярослав Колодій — Філядельфія, Володимир Дубчак — Торонто, Володимир Смігуровський — Парма, Василь Дерех — Торонто, Мирослав Кулинич — Джексон, Андрій Мацко — Торонто, Микола Мельник — Торонто, Антон Василик — Торонто, Володимир Левицький — Торонто, Василь Гладкий — Монтреаль, Д-р Володимир Кривуляк — Оттава, Іванна Скорупа — Клівленд, Д-р Богдан Роздільський – Саскатун, д-р Роман Шолдра — Летбрідж, Петро Мандич — Ролінгфорд, Михайло Ковальчин — Філядельфія, Орест Шеґда — Ст. Кетеринс, Юрій Кекіш — Чікаго, Ольга Бойко — Едмонтон, Петро Скиба — Торонто, Тарас Качмарчук — Торонто, Тамара Чорна — Торонто, Василь Керелюк — Міссіссаґа Разом 980.00

По дол. 16.00: Василь Ціхацький — Бредфорд, Володимир Баран — Фльорида, д-р Іван Коропецький — Мурістовн, д-р Стефанія Макар — Ловді — Бруклин, д-р Мирон Ґулей — Декатур, Богдан Бараник — Терра Котта, Микола Ґайда — Монтреаль, Марія Палидвор — Нью-Йорк, Петро Антонишин — Бурлінґтон, Юрій Ференцевич — Джерзи Сити, Теодор Повідайко —

Монтреаль, д-р Богдан Дзюбанівський — Віндзор, Павло Слободян — Чікаго, Юрій Курпель — Нью Орлінс, Тарас Турченюк — Монтреаль,, Роман Микита — Клифтон, Михайло Квич — Тандер Бей, Володимир Сорочак — Чікаго, д-р Роман Дражньовський — Вісканс, Іван Плешкевич — Монтреаль, Петро Демянюк — Торонто, Михаило Максимів — Торонто, Остап Стецьків — Торонто, Петро Новосад — Саскатун, Степан Чучук — Чікаго. Разом 370.00

По дол. 15.00: Д-р Роман Цурковський — Торонто, Антін Макаруха — Торонто, Степан Моліцький — Англія, Іван Ткач — Гамільтон Разом 60.00

Іван Плювак — Торонто 12.00

По дол. 10.00: Іван Бурда — Пуслинч, Роман Байрак — Маттікат, Богдан Антонишин — Орандж, Володимир Пилипюк — Торонто, Ярослав Закаляк — Ліндин, Любко Білик — Рочестер, Володимир Качан — Оттава, Микола Світуха -- Оттава, Василь Гавриляк — Гартфорд, Осип Головацький — Фльорида, Володимир Галушка — Чікаго, Іван Гранківський — Стеттен Айленд, Ярослав Дутка — Торонто, Степан Теліщук — Монтреаль, Василь Самсон — Монтреаль, Петро Кудла — Торонто, Михайло Височанський — Монтреаль, Осип Ґудзій — Фльорида, Мирон Головатий — Торонто, Микола Рубашевський — Ґрімзбі, Іван Бойчак — Вінніпеґ, Михайло Рудзік — Торонто, Евген Логаза — Торонто, Михайло Бохно — Торонто, Богдан Чамбул — Торонто, Михайло Лавришин — Торонто, Федір Цимбалюк — Торонто, Демид Салючок — Торонто, Степан Лось — Лондон (Кан.), Ярослав Кобилецький — Монтреаль, Петро Піжецький — Ст. Кетеринс, Евген Бочан — Торонто, Надя Клос — Філядельфія, Степан Магмет — С. Орандж, Теодор Олійник — Філядельфія, Іван Цар — Дітройт, Роман Стахів — Торонто, Ярослав Паньків — Монтреаль, Володимир Вараниця — Сідней (Кан.). Іван Савка— Сідней (Кан.), Іван Рихвицький — Лігайтон, Богдан Куриляк — Едісон, Микола Бойчук — Дрешер, Орися Гарасовська — Чікаго, Ярослав Сиваник — Саскатун, Петро Стельмах — Торонто, Василь Рекуляк — Ст. Кетеринс, Іван Бурдик — Гамільтон, Роман Хоміцький — Садбури, Степан Кравчук — Монтреаль,, Іван Ляш — Дітройт, Евстахій Думин — Терра Котта, Роман Білик — Рочестер, Роман Прийма — Дітройт, Павло Божик — Торонто, Іван Ільчишин — Філядельфія, Богдан Матіяшек — Петерсон, Олександер Петришин — Тандер Бей, Василь Барчук — Гамільтон, Марія Неґрич — Торонто, Анна Скоцень — Торонто, Михайло Мельник — Торонто, Мартин Крушельницький — Монтреаль, Михайло Мандрик — Монтреаль, Зенон Кобилянський — Гамільтон, Зенон Горечий — Торонто, Василь Клімачук — Англія, Евген Михайлів — Бетлегем, Роман Гнатишак — Гамільтон, Роман Левицький — Філядельфія, Василь Корж — Товсон, о. д-р Петро Біланюк — Торонто, Іван Стельмачук — Монтреаль, Володимир Лех — Торонто Разом 740.00

Володимир Папірчук — Калґари 8.00

По дол. 6.00: Мирослав Тришневський — Дітройт, Володимир Кульматицький — Нюарк, Олександер Кобаса — Віліямстон, Іван Козачок — Монтреаль, Роман Копичак — Ст. Авґуст, Олександер Клецор — Н. Бравнсвик, Степан Леуш — Ґлен Спей, д-р Олександер Стрілбицький — Порт Вейн, Орест Лисинецький —

Юніон, Лев Стеткевич — В. Гартфорд, Іван Мельник — Чери Валею, Роман Висоцький — Чікаго, Олександер Ільченко — Ґльочестер, Нестор Краєвський — Гилланд, Микола Швед — Редфорд, о. Петро Огірко — Озон Парк, Степан Мединський — Лондон (Кан.), Богдан Кутний — Ратерфорд, Іреней Ратич — Ляшін, Олег Кальба — Дітройт, Василь Криса — Бруклин, Василь Хай — Ричфілд, Іван Дичковський — Нью-Йорк, д-р Роман Барановський — Кергонксон, Микола Керницький — Ванкувер, д-р Роман Смик — Коал Сити, Михайло Ґембарський — Вінніпеґ, Лев Івасиків — Тандер Бей, Степан Максимишин — Принц Руперт, Роман Бойко — Монтреаль, Настя Ковалишин — Тандер Бей, Володимир Мазяр — Торонто, Микола Дутчак — Лондон (Кан.), Іван Ільків — Вейтінґ, Зенон Круцько — Вінніпеґ, Дмитро Івоньчик — Вінніпеґ, Степан Янківський — Вінніпеґ, Петро Попович — Елмвуд, Зенон Салевич — Кліфтон, Карпо Кифор — Нью-Йорк, Пилип Дмитрів — Ванкувер, М. Семеґин — Вінніпеґ, Богдан Чемеринський — Вінніпеґ, Роман Гаврилів — Вінніпеґ, Ігор Козак — Дірборн, Іван Бекерський — Ютіка, Зиновія Зарицька — Плейнвю, Богдан Шарко — Мюнхен, Михайло Шевчук — Ветерсфілд, Разом 300.00

По дол. 5.00: Юліян Чорній — Чікаґо, Мирон Драґан — Оквил, Іван Надолішний — Гамільтон, Володимир Любка — Торонто, Михайло Романів — Гамільтон, Степан Кучварський — Гамільтон, Осип Труш — Юніон, Юрій Кульчицький — Гамільтон, Іван Падик — Торонто, Михайло Грицишин — Торонто, Зенон Дацків — Дітройт, Орест Іванюк — Парма Разом 60.00

По дол. 4.00: Іван Мокрівський — Реґо Парк, Данило Загода — Такома Разом 8.00

Наше щире співчуття пересилаємо Родинам, Приятелям і знайомим св. п. д-ра Івана Кіндрата, Олекси Угрина, Михайла Процківа, Дмитра Падубчака, Миколи Гриня, Ярослава Ткача, Мирона Миська, Івана Демчишина, Юрія Любінецького, Степана Піцюри, Михайла Піцюри та Михайла Яблонськог, Михайла Теслюка, Одарки Скіра і Осипа Винницького. Дякуємо всім жертводавцям за їх піддержку нашого журналу. Щира подяка Управам Станиць Братства і добровольцям-збірщикам. Просимо в будучому не забувати про потреби журналу.

Адміністрація В.К.

БРАТСТВО ОХОРОНИ ВОЄННИХ МОГИЛ "БРОДИ-ЛЕВ"

Пожертви на воєнні могили:

1. Каролина Конрад, Філядельфія, ПА, 70 дол.
   У пам'ять мужа Стефана Конрада, воєнного звітодавця, і його сина, кол. вояка Української дивізії, Богдана Конрада.
2. Марія Харина, Філядельфія, ПА, 150 дол.
   У пам'ять брата Юрія Фацієвича.
3. Володимира Мацюрак 50 дол.

Ті, що відійшли

Д-Р ІВАН КІНДРАТ
*18. І. 1923 - +26. VI. 1996

Після тяжкої недуги в Рочестер, Н. Й., відійшов в засвіти, довголітній член Станиці Братства кол. вояків І-ої УД УНА, хорунжий д-р Іван Кіндрат. Покійний Іван народився в селі Запитів, Кам'яно-Бузький район, Львівська область. Середню освіту закінчив в Бучачі.

В 1943 р. зголосився до Дивізії "Галичина", де пройшов рекрутський вишкіл і закінчив старшинську школу. Ранений в бою в околиці Фельдбаху, закінчив війну в шпиталі. Після війни вступив на медичний факультет університету в Мюнхені, де закінчив стоматологію. Після закінчення студій практикував дантистику в Німеччині. Одружився в 1945 р. з Марією Коваль, подругою ще з юних літ. Мав троє дітей Дарію, Мирослава і Любу.

В 1950 р. емігрує до Америки і поселився в Брукліні, Н. Й., де жив з родиною 8 років. Працюючи разом з дружиною, при спільних матеріяльних зусиллях, кінчає вимагані в новій країні додаткові студії дантистики в 1957 р. в університеті Нью-Йорку.

В 1958 р. перепровадився на сталий побут в Рочестер, Н. Й., де влаштовується як перший дантист українець з добрим ім'ям практики.

В Рочестері вступив в члени Станиці Братства і включився активно в життя місцевої української громади, де виявив себе відданим патріотом своєї батьківщини України, який болів її недолею і майбутністю. Не щадило йому життя трагічних переживань. В 1974 р. загинула в автомобільному випадку його дружина Марія. Одружився другий раз з Регіною Гайдіс.

Похоронні відправи служили о. декан Роман Ґолемба і о. парох Василь Годенчук в церкві Богоявлення, при співучасті дяка побр. Осипа Джуса. Підчас панахиди члени Братства стояли на почесній стійці і сповняли прислугу труноносців до церкви і на цвинтар. На цвинтарі св. Гробу прощав покійного від Станиці Братства побр. Михайло Терлецький. На тризні згадали покійного дружніми споминами д-р Степан Ворох і д-р Теофіль Артемович та інші члени громади і родини. Тризною проводив побр. Михайло Терлецький.

Покійний залишив в глибокому смутку дружину Регіну, дочок Дарію і Любу, зятя Михайла і двоє внуків Лесю і Михася.

Василь Білан

ВОЛОДИМИР БЕДНАРСЬКИЙ
***1. I. 1927 - +30. IX. 1996**

В Гамільтоні несподівано залишив наші ряди відомий мистець маляр, активний громадянин української спільноти, довголітній член Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, член Управи Гамільтонської Станиці Володимир Маріян Беднарський-Волод.

Народився у Вишках на Бережанщині. Народню школу й середню освіту здобув у Бережанах та Празі на Чехах. По закінченні війни навчався в УНРА університеті в Мюнхені. У Канаді студіював прикладне мистецтво та рекляму в "Concordia" університеті в Монтреалі. Працював довгі роки мистцем-графіком, "art director"-ом і "manager"-ом у багатьох фірмах і часописах Монтреалю і Торонта. За брошуру "The Seaway" нагороджений грамотою "The Gazette", де постійно оформлював заголовні сторінки секцій цієї газети.

Оформлював і був мистецьким директором виставок: "Україна" — в рамах виставки "Людина і її світ" — продовження світової виставки "Експо '67 в Монтреалі", "100-ліття Манітоби" в Вінніпезі та "L'avenir des Ukraniens du Quebec" у Монтреалі 1972 р. Виконав серію ліноритів для здобуття фондів до постановки опери "Івана Купала" в Едмонтоні. Автор пропам'ятної бронзової дошки 30.5" x 9" "Тисячоліття Хрещення України" в церкві Пресв. Евхаристії в Торонті та багатьох пропам'ятних бронзових дощок — "Століття українських поселень у Канаді" в Онтарійському парляменті в Торонті та будинках міських управ у Лондоні, Ст. Кетеринс та Брантфорді,Онтаріо. Автор пам'ятника воїнам УПА на цвинтарі св. Володимира в Оввкіл, та "Тисячоліття Хрещення України" в Віндсорі, Онтаріо. Займався теж керамікою: Пропам'ятна тарілка "Тисячоліття" та плякат.

Член клюбу українських професіоналістів і підприємців у Гамільтоні, постійний співпрацівник СКУ-у й КУК-у, автор членських грамот, історичного живопису, обкладинок до журналів, книжок і ілюстрацій до них, "Logos"-ів і "Ex Libris"-ів. Брав участь у збірних і особистих виставках у Едмонтоні, Монтреалі, Денвері й Торонті. Його мистецтво характерне культурою форми, глибиною символіки образу й упрощеного (стилізованого) рисунку.

Над свіжою могилою прощав близький друг покійного, голова Станиці Гамільтону д-р Зенон Кобилянський. На тризні прощав покійного від колишніх учнів Бережанської гімназії його однокласник д-р Остап Сокольський. Від комітету та ред. колегії "Бережанська Земля" та Братства Дивізійників в Канаді голова Кр. Управи Лев Бабій.

Залишив у смутку: дружину Тетяну, сина Богдана з дружиною Лин, дочку Лідію з мужем Ґері, внуків Олеся й Ґері.

Похоронні відправи відбулися 3-го жовтня 1996 р. в українській католицькій церкві св. Володимира. Похований на цвинтарі Йорк в Торонті.

Лев Бабій

МИКОЛА ГРИНЬ
***8.XII. 1925 — +18. XII. 1996**

Ділимося сумною вісткою, що 18 грудня 1996 несподівано помер довголітній передплатник "Вістей Комбатанта", головний редактор канадського тижневика "Український голос", Микола Гринь.

Світлої пам'яті Микола Гринь народився 8 грудня 1925 на Полтавщині (тепер Сумська обл.). Переживши колективізацію і голод, у 1934 р. родина переїхала до великого індустріяльного міста Дніпропетровська, де проживала до Другої світової війни. У 1943 Микола з батьком Василем виїжджають на Захід, а в Німеччині вступають в ряди Першої Дивізії Української Національної Армії, з якою проходять полон в Італії й Англії. В Ріміні Микола закінчив Українську гімназію, про яку затримав особливо теплі спогади. Батько його Василь (4. V. 1904-10. XII. 84) теж працював при гімназії, опікуючись молодими студентами.

У 1951 Микола Гринь приїхав з батьком в Канаду і поселився в Торонто, де рік пізніше одружився з Лесею Пелешук. Здобув вищу освіту в Політехнічному інституті Раєрсон та в Торонтському університеті і працював інженером телекомунікації у державній фірмі CNCP аж до відходу на пенсію у 1985 році. Покійний приймав активну участь в українському громадському житті, як канадський голова молодечої організації ОДУМ, як довголітній голова церковної громади св. Андрія в Торонто, працював у складових організаціях Союзу Українських Самостійників.

У 1988 Микола Гринь переселився з дружиною до Вінніпегу, щоб зайняти посаду редактора газети "Вісник". Згодом став управителем і редактором канадського тижневика "Український голос". Здавши до друку 47-е число (за 23 грудня) — ввечорі того дня відійшов у вічність. Працював енергійно і віддано до останньої хвилини свого життя.

Микола Гринь був спокійної і лагідної вдачі, а в громадській роботі був до кінця оптимістом. Залишив у смутку дружину Олену (Лесю), дочок Галину й Марійку, сина Івана з дружиною і двома синами, та братів і сестер з родинами в Україні.

Похорон відбувся в православній церкві св. Андрія в Торонто з численною участю друзів і знайомих покійного.

Родина висловлює щиру подяку всім присутнім, а зокрема друзям-матуристам Української гімназії в Ріміні, що своєю участю і надгробним співом вшанували пам'ять нашого дорогого чоловіка і батька.

Нехай канадська земля буде йому легкою!

О. КРИЛОШАНИН ВАСИЛЬ СТЕБЕЛЬСЬКИЙ
*25. X. 1913 — +25. V. 1996

В шпиталі м. Редінгу, Пеннсильвенія, відійшов до вічности після довшої недуги священослужитель і патріот, о. крилошанин Василь Стебельський. Він не обмежувався до відслуження приписаних Церквою Богослужень і обслуговування своїх парафіян, дослівно шукав нагоди допомагати потребуючим, де б вони не були.

Незадовго після капітуляції Німеччини, весною 1945, о. Василь з родиною опинився в околиці м. Бравнау, в Горішній Австрії (Американська Окупаційна Зона). Довідавшись, що відносно недалеко, біля місцевости Альтгайм, окупаційні власті створили під голим небом табір для військовополонених, він рішив довідатися, чи між полоненими немає українців. Серед понад 25,000 полонених згаданого табору було ок. 200 українців, головно б. дивізійників. Помимо різних формальних шикан з боку американських окупаційних чинників, включно з досить брутальним особистим обшуком при вході до табору, о. Василь таки прибув до нас, потішив нас, і обіцяв нас не забувати. Був він нашим духовним опікуном до кінця нашого перебування в таборах полонених.

Головна Управа Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА нагородила о. Василя Медалею Архистратига Михаїла за його жертвенну працю для полонених українських вояків, так греко-католиків як і православних, а всі ті, хто користав з його жертвенної і високопатріотичної посвяти, включно з нижчепідписаним, ніколи того не забудуть.

Про життєвий шлях покійного о. крилошанина Василя і про його жертвенну і плодовиту працю в Христовому винограднику писала англомовна преса м. Редінгу, а також "Америка", "Шлях" і інші. Він був рукоположений в архикатедральному соборі св. Юра у Львові 15 вересня 1942 р., а останньою його "боєвою позицією" була парохія Української Пречистої Діви Марії в м. Редінгу, Пеннсильвенія.

В імені всіх б. військовополонених дивізійників і вояків-українців інших формацій в таборах військовополонених американської зони Австрії складаю щиросердечні вислови співчуття опечаленій Паніматці Аркадії і всім дітям, внукам, правнукам і іншим рідним. Рівнож складаю найщиріші вислови співчуття від себе і від моєї дружини Катрусі. Замість квітів на могилу дорогого і незабутнього о. Крилошанина Василя жертвуємо 20 долярів на пресовий фонд журналу "Вісті Комбатанта".

Атанас Т. Кобрин

МИХАЙЛО ТЕСЛЮК
*17. IX. 1923-+11. IV. 1996

По довгій недузі помер в Клівлендії, член Станиці, Михайло Теслюк. Народився в Товмачі, Львівської области, в родині, що їх притаманним правилом було: "Як общеє добро в упадку — забудь отця, забудь і матку, іди Вітчизну визволять".

В час його юних літ перекочувалися по наших землях навали червоних і бронзових загарбників. Каже наш дивізійний поет Бора: *"Була пітьма, сваволя, беззаконня. В колисці я дорослим став, бо ворон крякав з підвіконня. Сибірський вітер псом скавчав".*

Тоді розстріляли його батька і брата Ярослава. Бунтується душа молодого юнака Михайла. Терпінням, мукам і знущанням протиставить власне бажання боротися зі злом. Голіруч не поможе знедоленій Батьківщині. Здобути треба зброєю і треба навчитися нею володіти. Вступає в ряди добровольців Дивізії "Галичина", щоби, як колись Січові Стрільці, "підняти червону калину".

В Нойгамері проходить військовий вишкіл і з Дивізією переходить на Словаччину. Там боротьба з совєтськими партизанами. Згодом тяжкий марш через Ляйбніц, Марбург, Грац, на Словенію. Врешті Дивізію кинено на фронт під Фельдбах, де вона втратила близько 800 побратимів.

Михайло належав до щасливців. З різними пригодами дістався до полону в Італії, а відтак до Англії. Там познайомився і одружився з Анною Наконечною, і виїхав до Клівленду. В щасливому подружньому житті дочекався доні Миросі, пенсійного віку. На жаль, в ще одному домі на Пармі не стало господаря. Не стало помочі горем прибитій пані Анні, порад одиначці доні Миросі.

Забракне його і побратимам Станиці Братства. Була це добра душа. Був обов'язковим і здисциплінованим. Був членом станичної Старшини і був прапороносцем до останніх днів життя. Був відзначений пропам'ятною медалею "Про Патрія ет Фіде" і цим гордився. Своїм гумором часто розвеселяв товариство. Про події в Україні казав, як на фронті: раз вперед, раз назад. Їздив в 1993-ім на 50-ліття Дивізії до Львова. Побував в родинному Товмачі і мило перебув час з братами Петром і Влодком та сестрами Стефанією і Іванкою. Ніхто не передбачував, що це їх остання стріча. Був релігійний і жертвенний член нашої громади і парафії.

В час панахиди вислови співчуття родині від Станиці Братства, від побратимів дивізійників та від ветеранів Української Повстанської Армії зложив І. Руденський. Останній салют з похиленими прапорами перепровадив побратим Михайло Трач.

І. Руденський

ІВАН ДЕМЧИШИН
***5. IX. 1923 - +21. XI. 1996**

У Торонто несподівано помер довголітній член Братства кол. вояків 1-ої УД УНА Іван Демчишин.

Похорон відбувся 25-го листопада з похоронного заведення Кардинала і церкви Успіння Пресвятої Богородиці на цвинтар св. Володимира в Оквіл.

Народився покійний Іван в селі Потутори Бережанського району Тернопільської области. Працював ревізором Союзу Кооператив в м. Бережанах.

В 1944 році вступив в ряди 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії і з нею пройшов усі дивізійні побоєвища аж до полону в Італії, де працював в таборовій пошті.

З переїздом до Великобританії, в таборі полонених Amisfield Park-Haddington, опісля в таборі Mac-Merry недалеко Единбурґу, працював у таборової канцелярії. У м. Rochdale, Lanc, одружився з киянкою Валентиною Кручок.

В 1951 році переїхав до Канади, де почав своє родинне життя. Працював у фірмі І.В.М. при частинах комп'ютерів.

Покійний залишив в смутку сина Бориса та внука Колин, дочку Лідію з чоловіком Мироном, родину в Канаді та Україні, багато друзів та односельчан.

Над свіжою могилою прощав покійного від Братства Дивізійників та родини Лев Бабій. Гарне слово виголосив о. Іван Попівчак. парох села Попутори, будучи в Канаді на візиті. На тризні прощав покійного його близький друг, сусід й одноклясник Федір Чіх.

Лев Бабій

РОМАН МИКИТКА
***6. VIII. 1918- +27. X. 1996**

Народився в Журові пов. Ходорів. Помер по тяжкій і довгій недузі в Лєонберґу, Німеччина.

Покійний був активним довголітнім членом Братства 1-ої УД УНА Німеччини. Брав участь в рядах 30-го полку в боях в околиці Фельдбаху в 1945 році.

По війні кожного року (разом 26 разів) прибував з дружиною до Фельдбаху, де бувші воїни Дивізії вшановували пам'ять своїх Полеглих Побратимів. Особливо перші стрічі з Побратимами з Батьківщини залишили в Покійного зворушливі і незабутні спогади, зв'язані з надіями на світлу будучність України.

О. С.

МИХАЙЛО ЯБЛОНСЬКИЙ
***25. II. 1922 — +4. VI. 1996**

Михайло Яблонський народився в селі Монастирок, Золочівського району, Львівської области. В 1944 році вступив у ряди Дивізії "Галичина" і брав участь у боях під Фельдбахом, Австрія. Перебув табір полонених у Ріміній, Італія, а згодом в Англії. В 1952 році виеміґрував до Канади до міста Монтреалю.

Відразу включився у громадське та релігійне життя української громади: був членом Українського Визвольного Фронту, груповим станиці Братства кол. вояків 1-ої Української Дивізії УНА та членом церковного комітету парафії св. Михаїла на Ібервіль. У 1978 році він з дружиною Юстиною переїхав до міста Віндзор і знову став членом та церковним господарем парафії свв. Володимира та Ольги, був членом Державницького Фронту та делеґатом до місцевого відділу Конґресу Українців Канади та брав участь у клюбі сеньйорів "Веселка".

Відійшла від нас людина добра, чесна, релігійна та вирозуміла, прямолінійна у своїх поглядах та ділах, вірний муж та добрий брат і друг, свідомий український патріот.

Панахиду у Віндзорі відправив о. декан Евген Галицький і співали члени церковного хору. Він попрощав покійного Михайла від деканату, згадуючи про його життєвий шлях. Прощальні слова та співчуття родині висловили Петро Мицак, голова Державницького Фронту та п-і Бетті Настюк, голова клюбу сеньйорів "Веселка", і подруга вдови пані Юстини, — п-і Марія Палащук.

Тіло Михайла перевезено до Монтреалю. Панахиди та похоронну відправу у церкві Успення Божої Матері на Роземонті довершив капелян станиці Братства Дивізійників о. мітрат Ярослав Гайманович, а тіло покійного похоронено 9 червня 1996 р. на українській секції цвинтаря "Cote de Neige"

У похоронному заведенні, у церкві, на цвинтарі та біля домовини покритої станичним прапором, — стояв почот побратимів-дивізійників, а над відкритою могилою, прощальні слова висловив заступник голови станиці, приятель та побратим по зброї — Евген Коваль-Костюк. Всі відспівали стрілецьку пісню: "Видиш брате мій..."

На поминальній тризні, востаннє прощала покійного від родини, друзів і знайомих п-і Марія Кінащук. Господар, побратим Евген подякував усім від вдови п-і Юстини, брата Ярослава та брата Богдана в Україні та всієї там родини за участь у похороні та молитви.

Дорогий Михайле! Нехай привітна канадська земля заступить тобі нашу рідну і буде тобі пухом!

Е. К. К.

ДМИТРО ПАДУЧАК
***5. І. 1923 - +17. ХІ. 1996**

Ще один член Братства колишніх вояків 1-шої Дивізії УНА із Станиці в Торонті, Канада, по довгій недузі на 73-тому році життя відійшов у вічність.

Дмитро Падучак народився в селі Жовчів, Рогатинського району, Івано-Франківської области. Народну школу закінчив у рідному селі. Від юних жив життям громади. Був здібний. Уже змалку виступав на сцені під час різних національних свят з деклямаціями. Згодом брав участь у драматичному гуртку, який був одним із кращих в Рогатинському районі, виступаючи в провідних ролях. Люди села Жовчева ще сьогодні говорять про історичну драму "Северин Наливайко", в якій покійний Дмитро грав ролю Северина Наливайка дуже захоплююче. Коли по 50-тьох роках він повернувся додому, то люди пам'ятали його і говорили, що вернувся "Наливайко".

Покійний Дмитро був пристійний, дуже дбайливий, вибагливий. Гордився своїм українським походженням. Уже в юних літах став членом ОУН і був активним в організаційній праці. Займав пост станичного в активі ОУН свого села. Він вірив, що ніхто не дасть Україні свободи, і що треба покладатися на власні сили і самому її вибороти. Тому вступив до Обласної боївки, під проводом окружного провідника Омелька, яка діяла в Рогатинському районі. Щасливо вийшов живим, коли цю боївку розгромило німецьке військо.

У 1944 р. вступив до Дивізії "Галичина". Відбувши вишкіл, пройшов усі етапи вояцького життя. Служив в артилерії. Капітуляція Німеччини застала його на фронті під Фельдбахом.

По війні попав до цивільного табору у Філяху, Австрія, де включився далі у підпільну працю ОУН, у якій займав провідні пости. Тут познайомився із своєю майбутньою дружиною Лярисою, з якою переїхав до Канади та поселився в містечку Ст. Томас. Закладають сімейне життя, спільно виховують двоє гарних дітей: сина Святослава і дочку Даріянну, якими він завжди гордився.

У Ст. Томас організує відділ ЛВУ, якого був довголітнім головою. Переїхавши до Міссіссаґа, став членом Братства кол. вояків 1-шої УД УНА, станиця в Торонті, та членом Товариства кол. вояків УПА, де виконував обов'язки секретаря Головної Управи. 1988 р. в Міссіссаґа включився в організаційну працю відділу ЛВУ, увійшов до Управи відділу і виконував обов'язки заступника голови аж до своєї смерти.

Панахиду 20-го листопада 1996 року в похоронному закладі Неведю-

ка, в Міссіссаґа відправив о. Іван Барщик, а співав хор "Бурлака", під диригентурою Квітки Зорич-Кондрацької. Прапор Братства Дивізійників висів над домовиною, а два прапороносці від Організацій Українського Державницького Фронту стояли з прапорами під час панахиди. Похоронні відправи відбулися 21-го листопада в церкві Успення Пресвятої Богородиці, Міссіссаґа. Відправляв парох церкви о. Іван Барщик з участю численної жалібної громади. І хоч був холодний день, але довга валка автомобілів відпровадила покійного Дмитра на вічний спочинок в Дивізійній секції цвинтаря св. Володимира на оселі "Київ" в Оквіл.

Прощальне слово над домовиною виголосив побратим Софрон Безубко. В будинку Українського Осередку Культури ім. св. Володимира в Оквіл похоронною трапезою проводив сват родини д-р О. Винницький. Під час обіду зі словом співчуття виступили: М. Кошик — голова КУ Т-ва колишніх вояків УПА, В. Дубик, Л. Дубик, О. Заплітна та мґр. Т. Буйняк. Син покійного Дмитра д-р Святослав зложив подяку всім за участь в похороні. Замість квітів на могилу Дмитра Падучака, проведено збірку на фонд ОУН, яка принесла 1,619.91 дол. (Збірку провели І. Фіґоль і М. Карпій).

Покійний Дмитро залишив у невимовному смутку дружину Лярису, сина д-р Святослава з дружиною Оксаною і внуком Віктором-Володимиром, дочку Даріянну з мужем Богданом Винницьким, сестрінку Любу Дубінську з сином Віктором, а в Україні сестру Марію Петрівську з мужем.

Прощай, Дорогий Друже Дмитре! Пам'ять про Тебе хай вічно буде між нами, а земля канадська хай буде Тобі легкою.

В пам'ять мужа дружина Ляриса зложила 100 дол. на пресовий фонд "Вістей Комбатанта".

Василь Чупринда

МИХАЙЛО ПРОЦКІВ

В десяту сумну і болючу річницю смерти мойого дорогого мужа-дивізійника, батька і дідуся бл. п. Михайла Процківа, який народився 25 вересня 1924 р. в м. Хоростків, район Гусятин, обл. Тернопіль, в Україні; відійшов у вічність 29 березня 1987 р. в Монтреалі, в Канаді.

Ти завжди з нами у наших серцях — вічна Тобі пам'ять!

Дружина Надія,
сини Віктор, Ігор і Андрій,
внуки Степан, Олександра,
Никола і Михась,
брат Богдан
сестри на Україні Софія і Анна

ЮРІЙ ЛЮБІНЕЦЬКИЙ
*14. X. 1923 - +6 IX. 1996

Покійний Юрій Любінецький народився у Львові у родині професора музики. Змалку любив спів, та маючи гарний голос, цікавився музичним та хоровим мистецтвом.

Після закінчення гімназії у Львові на філії зголосився до Першої Дивізії УНА. Свій побут у Дивізії закінчив ступенем старшини.

Після закінчення війни перебував коротко в Австрії, а опісля у Німеччині, де здобував професійне знання економіста.

У п'ятдесятих роках приїхав до ЗСА. Коротко перебував у Дітройті, а відтак з родиною перенісся до Лорейну, Огайо. У Лорейні працював найперше частинно при медичній професії а опісля у бюрах "USSteel". Тут включився у громадську працю, крім учителювання у суботній школі українознавства. Також співав у клівлендському хорі "Дніпро".

У половині вісімдесятих років повернувся знову до Дітройту. Тут, будучи вже на емеритурі, співав у парафіяльному хорі церкви Непорочного Зачаття та вчив у суботній школі Рідної Школи. Написав два підручники для вищих кляс дітей діяспори, а саме: "Українська література" (видана) і "Нариси Української Культури" (ще не видана).

Залишив у смутку дружину, дочку і двох синів з родинами та численних друзів.

Михайло Ніньовський

Хто знає про бойову групу Віттенмаєра?

Майкел Мельник працює над "Ілюстрованою історією УД УНА". Він, син дивізійника, котрий живе в Англії, де виступає з статтями в радіо й на телебаченні, інформуючи про УД. До своєї книги він, як у нас казали, перевертає усі камені, щоб отримати правильні інформації. Про цю бойову групу на Словаччині пише майор Гайке у своїх споминах: "У той самий час [жовтень 1944] друга бойова група Дивізії — III-ій курінь 30 полку, командир — сотник Віттенмаєр — відкрила залізничний шлях і шосе з Ружомбергу на схід... В силі одного куреня, підсиленого відділами артилерії, саперів, протитанкової оборони, зв'язку і постачання, вступила в 4-тижневі бої з партизанами, відкрила для комунікації обидва шляхи, відтиснула партизанські загони у неприступні гори (Високі і Низькі Татри) і продовжувала їх переслідування... Вона знайшла великі криївки партизанської зброї, з яких походили майже всі польові гавбиці гарматного полку"...

М. Мельникові потрібні додаткові інформації хто командував сотнями й чотами та допоміжними частинами? Сила підрозділів і сотень. Початок і кінець дій. Маршрут. Інші деталі.

Ці дані просимо посилати на адресу "Вістей комбатанта".

Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

З листів до редакції

До журналу "Вісті Комбатанта" Бухарест, 1 грудня 1996 р.

На днях ми одержали два пакунки з "Вістями". Числа 3 і 4... Третій ювілейний... Прочитав їх одним духом і напишу про них у нашому "Українському Віснику"... Наші часописи виходять тільки час від часу через фінансові труднощі.

"Вісті Комбатанта" читаються у нас з великим захопленням, ідуть від рук до рук, від душ до душ. На їх сторінках друкуються надзвичайно цікаві матеріяли про Україну та її історію і написані не чорнилом, а таки палом сердець. Наша молодь захоплюється ними, бо з сторінок "Вістей" може багато дечого навчитися і зрозуміти. Шкода, що ви не маєте можливости висилати нам більше примірників.

З братерською любов'ю і належною пошаною

Степан Ткачук
голова Союзу Українців Румунії

* * *

Дорогий пане Редакторе!

Щира Вам подяка за многолітню висилку "Вістей". Я завжди очікую їх і читаю з великим зацікавленням. Там багато новин, якими ми живемо, а також це наш маяк, що орієнтує нас про життя нашої великої родини. Нераз читаю вістку про друзів-побратимів, про яких я думав, що загинули, і радію що живі і здорові, або і сумну вістку що передчасно відійшов від нас.

Дуже радію що ми дочекалися часу здійснення наших мрій і кров наших побратимів не була пролита намарно.

Вкладаю чек на суму $150, з якої прошу взяти $50 на пресовий фонд а $100 призначую на передплату "Вістей К." для одної чи більше бібліотек військово-навчальних закладів Міністерства Оборони України. Вибір бібліотек лишу за Вами, бо Ви краще знаєте, де є більша потреба.

Володимир К.

* * *

Шановний Пане Редакторе 20 грудня 1996 р.

Вдячний за 5/6 "Вістей" 1996[...] Журнал підбором статей репрезентує діяпазон сучасних проблем і привязує увагу до минулого, яке ще сьогодні захмарене неточностями і тому історичні нариси В. Трембіцького чи Федоровича — це соняшні проміння, які вносять більше ясности і розуміння нашої доби.

Звичайно, спогади дивізійників це одна з цікавих ділянок! Подяка нашому Романові Колісникові за його фейлетони, якими він підносить наш настрій та за вміння в'їдливо-іронічним жанром зосередити увагу на болячках сьогодення.

Бажаю всім в редакції і друзям Радісних Свят і здоров'я, успіхів в Новому Році.

В. Сторожинський

(Закінчення із стор. 2)

ГУМОР І САТИРА

СПОМИНИ

УКРАЇНЦІ ПОЗА МЕЖАМИ БАТЬКІВЩИНИ

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

З ДІЯЛЬНОСТИ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ТІ, ЩО ВІДІЙШЛИ:

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ:

Ціна: $7.00